

Узбекий

КҮНГИЛ
ГУЛЗОРИ

Тошкент
Faфур Fулом номидаги
Адабиёт ва санъат нашриёти
1983

Нашрга тайёрловчилар:
ИМОДИДДИН ҚОСИМОВ (Улфат)
АМОНИЛЛО ВАЛИХОНОВ (Бокир)

Тақризчи
ВАҲОБ РАҲМОНОВ,
Сўзбоши муаллифи
АМОНИЛЛО ВАЛИХОНОВ

Ўз
Ў14 Увайсий.
Кўнгил гулзори /[Сўзбоши муаллифи А. Валихонов].— Т.: Адабиёт ва санъат нашриёти, 1983.— 272 б.

Қўлингиздаги бу кичик китобчага оташнафас шонра Увайсийнинг ажойиб ғазаллари, мустазод, мухаммаслари, таржеъбандлари, таркиббанд, чистонларидан памуналар киритилган. Улар шоиранинг шеърият соҳасидаги истеъоди ва бадний маҳоратидан хабар бериб турибдилар.

Увайси. Сад души.

4702570100—51
M 352 (04)—83 1—83

Ўз

ОТАШИН ШОИРА

Шоира Увайсий XIX аср биринчи ярмидаги Фарғона адабий мұхитида үзига хос овози билан ҳам, үзининг тутган ўрни билан ҳам, шунингдек, ўша давр адабий мұхитининг көнгайишига ва тақомилига күрсатған таъсири билан ҳам алоҳида ажралиб турувчи истеъдодли ва оташин шоирадир. Фазлий каби феодал-клерикал адабиёт вакиллари шоирани күп камситишлирига қарамай ўша давр адабиёти осмонининг порлоқ үолдзузи, балки нурафшон ойи бўлмиш Нодиранинг унга том маънода ҳимоячилик қилиши, шунингдек, кенг ҳалқ оммаси унинг ҳаёти ва юқсак бадий маҳорати хусусида турли-туман ривоятлар тўқиб, Увайсийга ўз ҳурматини ифодалashi буни яққол тасдиқловчи далиллар.

Шоира Увайсий ижодига қизиқиши улуғ Октябрь социалистик революциясидан кейинги йилларда айниқса кучайди. Совет ҳокими-яти йилларидан 1940 йилларгача Увайсий тўғрисида асосан вақтли матбуотда айрим маълумотлар учраб турди. Сўнгги қирқ йил ичида шоиранинг ҳаёти ва ижоди хусусида бир қадар асосли ва белгили аниқликларга эга бўлган маълумотлар кўпроқ берилди. Бу борадаги биринчи ахборот сифатида педагогика институтлари учун мўлжаллаб 1945 йили чиқарилган «Ўзбек адабиёти тарихи хрестоматияси» (II том)даги қисқа маълумот ва ғазалларидан намуналарни, шунингдек, 1948 йили нашр этилган «Ўзбек поэзиясининг антологияси»даги атоқли ёзувчи Ойбекнинг бош сўзи ва шоира ғазалларидан намуналарни айтиб ўтиш мумкин. Лекин у пайтларда Увайсий таржимаи ҳолига оид маълумотлар етарли даражада аниқланмаган эди. Иккинчидан эса, бу ишлар шоиранинг махсус үзига бағишиланмаганидан улардаги маълумотлар йўл-йўлакай бериладиган ахборотлар сифатидаги материаллар эди. Шу сабабли уларда баъзи бир ноаниқликлар ҳам мавжудdir.

50- йиллардан бошлаб шоира Увайсийнинг ҳаёти ва ижодига махсус бағишиланган мақола ва асарлар ҳам пайдо бўла бошлади. Бундай хайрли ишлардан Абдулла Олимжонов билан Үтқир Рашидовларнинг мақола, тадқиқотларини кўрсатиб ўтиш ўринилди. Үтқир Рашидов ишида Нодира ва Маҳзуна тўғрисида гапирилгани-

га қарамай, Увайсий ижодига кенг ўрин ажратилган. Бу борада 1959 йили нашр этилган иккита асар ҳам диққатга сазовордир. Уларнинг бири ғайратли ва тиниб-тйнчимас тадқиқотчи Тўхтасин Жалоловнинг «Ўзбек шоирлари» китоби бўлса, иккинчиси, Шарқ адабиётининг билимдонларидан бири А. П. Қаюмов ва Э. Иброҳимовалар томонидан нашрга тайёрланган Увайсий девонидир. Буларнинг биринчисида тадқиқотчи ўтиздан ортиқ ўзбек шоирларининг асарларини ўрганиб, тадқиқ этган ва улар орасидан Зебунисо, Но-дира, Увайсий ва Бонуларга алоҳида эътибор берган. Увайсий хусусидаги мақоласида тадқиқотчи ўща пайтгача маълум бўлган, кўпчилик томонидан тан олинган ривоятларга асосланиб, шонра ҳалқнинг севимли фарзанди бўлганини кўрсатади. Бундан ташқари, Тўхтасин Жалолов бир қанча янги маълумотларни ҳам топиб, манзарани анча равшанлаштиради. Иккинчи китоб — девонинг дуруст томони шундаки, у аввало, дастлабки тадқиқотчиларнинг «Увайсий девони йўқолган» деган нотўғри фикрларига тузатиш киритади ва биографик маълумотларни бир қадар аниқлаштиради. 1959 йили Увайсий хусусида яна бир маълумот эълон қилинди. Бу ерда гап «Ўзбек адабиёти» тўрт томлиги хусусида бораётгир. Унда шоиранинг ҳаётига оид жуда қисқа ахборот берилиб, шеърларидан намуналар эълон қилинади, лекин бунда ҳам аввалги маълумотлар тақрорланади, янгилик учрамайди. 1961 йили А. П. Қаюмовнинг «Қўқон адабий муҳити» монографияси нашр этилди. Унда бошқа шоир ва шоирлар қатори Увайсийнинг таржимаи ҳоли ва ижодига оид бир мақола берилган бўлиб, таржимаи ҳолга тегишли маълумотлар тўла бўлмаса ҳам, ижодининг таҳлили анча яхши баён этилган эди (242—249-бетлар). Бинобарин бу мақола ҳам 50-йилларда юзага келган ишлар сирасига киради.

Шуни мамнуният билан қайд этиш лозимки, Увайсийнинг ҳаёти ва ижодий фаолияти борасида энг самарали ишлар майдонга чиққан давр 60-йиллар бўлди. Бунга Андижон Давлат педагогика институти олимларининг олиб борган илмий-текшириш ишлари хусусидаги биринчи ахборот (1959 йил, ноябрь, Андижон область, «Коммунист» газетаси) асосий туртки берди. Шундан бир оз кейин (ўша йили, декабрь, «Андижанская правда» ва «Ўзбекистон маданияти» газеталарида) яна мақолалар эълон этилди.

Андижон Давлат педагогика институтининг ўзбек адабиёти кафедраси профессор X. Раззоқов раҳбарлигидаги ўз илмий-текшириш ишлари давомида Андижон область Марҳамат районида, шунингдек Марғилонда, Арсифда /Фарғона яқинида/ шоира Увайсийнинг авлодлари яшашини яниқлаб, улар билан алоқа боғлади. Марҳум X. Раззоқов, шоир Улфат ва бошқалар иштирокидаги илмий экспедиция шоиранинг ҳаёти ва ижодий фаолиятига оид бир қанча янги материалларни қўлга киртиди. Шундан кейин шоиранинг Марҳаматдаги авлодлари, унинг асарларига қизиқиши жуда кучайди. 1960 йилнинг

бошларида Ўзбекистон ССР Фанлар Академиясидан М. Алавия, М. Қодирова, Э. Иброҳимовалардан иборат группа, Самарқанд Давлат университетидан академик В. Абдуллаев бошчилигидаги группа келиб, Увайсийнинг чевараси Холжон отин (шоира Мағзий) ихтиёридаги меросга қизиқдилар; шундан кейин, шоира тўғрисидаги янги янги маълумотларни ўрганиб чиқдилар. Бу маълумотлар асосида Э. Иброҳимованинг «Увайсий» рисоласи (1963) ва Ҳ. Рассоқов, Улфат /И. Қосимов/, F. Абдуллаев, Н. Маматовлар томонидан нашрга тайёрланиб, профессор Ҳ. Рассоқов ва Узбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан арбоби, профессор F. X. Абдуллаевларнинг «Сўз боши» лари билан чоп этилган «Девон» майдонга келди (1963). Шунингдек, ана шу маълумотлар 1967 йили чоп этилган «Ўзбек адабиёти тарихи» (иккинчи китоб) дарслигидаги «Увайсий» мақоласига асос қилиб олинид.

Шундай қилиб, 60-йиллар Увайсий ҳаёти ва ижодий фаолиятини ўрганишда энг баракали ишлар қилинган ва шоира ҳақидаги маълумотларга жуда кўп аниқликлар киритилган давр бўлди. Шуни зўр қониқишиш ва ифтихор билан айтиб ўтиш мумкинки, ушбу сатрлар муаллифига ҳам бу борадаги барча изланиш ва қидириш ишларида бевосита иштирок этиш шарафи мусассар бўлган ва у Холжон отин — Мағзий, унинг қизи Жаҳон отин, набираси Фозилжон ака Назировлар билан юзма-юз мулоқотларда қатнашган эди. Ана шу сұхбатлар, байзи асарлардаги маълумотлар, шоиранинг ўз асарларидаги айрим ишоралар ва мўътабар доираларда эшитилган ривоятлар асосида Увайсийнинг таржимаи ҳолини қўйидагича баён этиш мумкин.

* * *

Унинг асл исми Жаҳон отин эди. У Марғилоннинг, Чилдухтарон маҳалласида 1789—90-йилларда дунёга келди. Отаси Сиддиқ бобо, онаси Чинни биби. Марғилонлик машҳур шоир Рожийдан нақл қилишларича, Сиддиқ бобо мадрасани тутатган, адабиёт ва илми мусиқийни яхшигина билган киши бўлиб, косиблик билан кун кечирган. Форс-тожик ва ўзбек тилларида шеърлар ҳам ёзган, уни Ҳофиз бобо ҳам деб аташган. Онаси Чинни биби эса, саводли аёл бўлиб, мактабдорлик қилган ва ўз атрофидаги меҳнаткаш косибларнинг фарзандлари орасида маърифат тарқатган. Жаҳон отин жуда ёшлигидан бошлаб онасида савод ўрганинг, зеҳнлилиги туфайли бу борада тез мувваффақият қозониб, онасига халифалик, ёрдамчилик қилган. У кичиклигиданоқ отасидан ва акаси — машҳур Охунжон ҳофиздан дуттор, танбур чалишни, илми мусиқийнинг амалий жиҳатларини ўрганиди. Отасидан яна араб, форс тилларини ва адабиёт сирларини ўрганишга уринади. Лекин отаси тез орада вафот этиб, онаси билан колган Жаҳон отин ўзи мустақил равишда Ҳофиз, Жомий, Навоний, Фузулий, Бедил каби Шарқ шеъриятининг буюк намояндалари ижо-

дни ўрганади. Шу билан бир вақтда у араб тили сарфу нахвини ҳам тамомила мустақил равнинда эгаллайди (чунки у вақтда ҳукмрон хурофий гуруҳлар аёлларнинг кўп ўқишлиарини қатъяни тақиқлар эди). Онаси ва акаси Охунжон ҳофизлар уни 17 ёшида марғилонлик яхшигина саводли, адабиётдуст ва маърифатли бўлган Ҳожихон исмли кишига узатадилар. Жаҳонхон ундан Муҳаммадхон ва Қуёшхон исмли икки фарзанд кўради ва уларни саводли, шеърфаҳм қилиб ўстиришга жуда қаттиқ саю ҳаракатлар қиласди.

Эл орасида «Золимхон» деб лақаб олган Қўқон ҳукмдори Олимден укаси Умарбекни Марғилон тумани ҳокими қилиб тайинлагач, Охунжон ҳофиз унинг созандаси ва Ҳожихон қисқа муддат давомида унинг арбобларидан бири бўлиб қоладилар. Бу пайтгача Марғилон ва унинг атрофида мактабдорлик ва шоира сифатида шуҳрат қозонган Увайсий Нодира билан яқинлашади. Бу яқинлашувда малика қуршовидаги Кўка биби, Қўзихон, Улфат бегим каби очик фикрли аёлларнинг хизматлари катта бўлади. Чунки улар шеърфаҳм бўлишиларига қарамай, Моҳлар ойим — шоира Нодира учун Увайсийдек фозила ҳам шоира бир ҳамсуҳбатнинг ўрнини боса олмасликларини яхши билардилар. Ана шу яқинлик Нодиранинг фожиона қатл этилгунинг қадар борган сари кучаяди. Ота-онасидан кейин қизи Қўёшхонга ҳомиладор эканлигига эри Ҳожихон ҳам вафот этади (Рожий нақли). Бу пайтда Қўқон музофотига хон бўлиб қолган Умарбек севикили малика Нодиранинг илтимосига мувофиқ эрининг йилини ўтказган Увайсийни икки боласи билан Қўқонга олдириб кетади ва у ерда шоира Фарғона маликасининг энг яқин кишиси, том маънода унинг ҳимоясидаги шахс сифатида умргузаронлик қиласди. Бу ҳолни шоиранинг ўзи қўйидагига ўхшаш кўпгина шеърларида ифтихор билан айтиб ўтади:

Хўмойи авжи соясин то бошима солди,
Бошимни қўкка еткурди, ҳам ул дам қилди имдоди.

Шунинг учун бўлса керак, Увайсий барча арзу додларни ўз ҳимоячиси Нодира номига қилас эди¹.

¹ «Очерки истории общественно-философской мысли в Узбекистане» (Т., «Фан», 1977) китобида кўрсатиб ўтилишича, XIX асрнинг биринчи ярмида Қўқонда илгор адабиётнинг, шунингдек, прогрессив ижтимоий ва фалсафий фикрларинт намояндалари Фозий, Махмур, Гулханий, Нодира, Увайсий, Махзумалар эдиар. XIX аср бошида феодал тарқоқликка хотима берилиб, анча кейнг территорияда марказлашган Қўқон феодал давлати тузилган эди. Умарбек ва ўғли Муҳаммад Алихон салтанати даври экономиканинг бир ёдадар ривожланиши ва маданий ҳаётининг анча жонланиши билан характерланади. Хон саройи атрофида шоирларнинг белгили доираси ҳосил бўлади. Феодал-клерикал йўналиш вакиллари Адо, Фазлий ва бошқалар феодал идеологиясини тарғиб этган бўлсалар, Фозий, Ҳозиқ, Махмур, Гулханий ва бошқалар меҳнаткаш халқ ҳаётини ҳаққоний кўрсатишга ҳаракат қиласди (267-269).

Увайсийнинг Қўқондаги ҳаёти қандай кечди?
Қўқонга келтирилган дастлабки пайтларда шоира ҳарамда яшади. У ҳарамда «икки қўлини қовуштириб» ўлтирмади, балки Нодира га яқин киши бўлишидан ташқари ҳарамдаги қизлар — канизаклар орасида ҳам хат-савод ўргатиш билан, ҳам илми мусиқийнинг амалий жиҳатларидан таълим бериш билан шуғулланади. Лекин у ҳарамда узоқ вақт қола олмади, уч-тўрт йилдан сўнг уни тарк этишга мажбур бўлди. Увайсийни ўзидан узоқлаштиргиси келмаган Нодира Қўқондан унга ҳовли-жой согиб олиб беради. Шоира бу жойда ўзининг севган машгуотлари — шеър машқ қилиш, қизларни ўқитиш билан шуғулланади. У ўша вақтларда ҳам Нодиранинг ҳузурига истаган пайтида кира оларди. У маликанинг тақлифи ва илтимоси билан Нодира ҳимоя қилиши зарур бўлган тутқунларни ўқитар эди. Унинг муаллималик фаолияти борасида шогирдларидан бири бўлмиш Ожиза тахаллусини танлаган аёл шоира вафотига ёзган тарих-марсиясида жумладан тубандаги мисераларни ҳам учратамиз:

Юмди кўзин бу жаҳондин Жаҳон отун — ул Увайсий,
Мулки Фарғона нисосина очиб кўзи, веран баср.

Муаллималик касбига Увайсий ихлос билан қарайди ва илмга ташна қизларга чуқур таълим беради. Бу ҳол унинг ғазалларида ҳам ўз ифодасини топгандир:

Келдиким, икки пари, тўё тилаб айлаб қанот,
Илм кони ичра, Вайсий бўлди мамнун иккиси.

Шуниси диққатга сазоворки, шоира ўз төлибалари ва шогирдларининг ютуқларидан қувониб, уларга мувашшаҳлар ҳам бағишиллаган.

Нодира ҳам истеъодди аёллардан кўпини ўз атрофига тўплаб, уларни ҳам ҳимоя қилган, ҳам тарбия қилган. Бу борада шоир Нодир ўзининг «Ҳафт гулшан» ида шундай ёзади:

«...Ингибон ҳар тарафдин неча хотун,
Бориси фазлу дониш ичра отун.
Ҳама фаҳму фаросат ичра якранг,
Ҳама зуҳду ибодат бирла ҳамсанг.
Бори Зебуннисодек эрди шоир,
Бори Марям каби зуҳд ичра маҳир.
Борининг фаҳми бир-блрдин фузунроқ,
Борининг илми бир-бирдин узунроқ.
Алардин эрди Ойим кўнгли хушхол,
Утар эрди анинг бирла маҳу сол...»

Ана шу шоира, одимга ва фозилалардан бири, сўзсиз, бизнинг баджимас объекти бўлмиш Увайсий эди.

Масалан:

Жаҳон гулзорида ҳоки қудумингдин етар. зийнат,
Хиромингдин толар жон гулшани оройишу назҳат.

матлаъли ғазали Жаҳон биби номига ёзилган мувашшаҳ бўлиб, Жаҳон биби Ҳаёт, Бақо, Дијором исмли қизлар Увайсийдан аруз, қофия ва мусиқий санъатини ўргангандар. Улар ҳам форс-тожик, ҳам туркӣ тилларда юксак савиядаги шеърлар ёзишга қодир шониралар бўлганлар. Ҳудди шу тўрт қиз хусусида Фарғона водийси ҳалқи орасида бир ривоят мавжуддир. У шундай:

Маълумки, Моҳлар ойим Қўқон ҳарамига турли жойлардан ҳар хил сабаблар билан келтирилган қизларга мураббийлик қилган. У бу гўзалларни турли-туман йўллар билан ҳимоя қилишга, шунингдек, улардаги истеъоддини ўстиришга ўзининг бурчи сифатида қараган. Бу борада Увайсийдан яхши фойдаланган ва уни бу ишда ўзининг кўмакчиси деб билган. Юқорида номлари зикр этилган тўрт қизнинг истеъоддини пайқаган малика Умархонга илтимос қилиб, уларни Увайсийда ўқитнишга руҳсат олган. Қейин қизлар аруз ва қофия илмини ўргангандар. Қунларнинг бирида Умархон уларнинг машғулотлари қандай натижка бергани билан қизиқиб қолади. Шунда толибаларнинг иқтидорларини аниқлаш учун шеър айтишларини таклиф этади. Табиийки, мазкур гўзаллар ҳонга маъқул бўлишга уринишади. Биринчи навбат Жаҳонга берилади. У айтади:

Ту подшоҳи жаҳоний, Жаҳон зи даст мадеҳ,
Ки подшоҳи жаҳонро жаҳон ба кор ояд.

Навбат Ҳаётга кёлади:

Жаҳон хут аст, ва лекин Ҳаёт мебояд,
Ҳаёт агар набувад, аз жаҳон чи кор ояд?

Қейин Бақо шеър айтади:

Ҳаёту Жаҳонро ҳама бебақост,
Бақоро талаб кун, ки охир бақост.

Зияға хос бу мусобақани Дијором якунлайди:

Жаҳону, Ҳаёту Бақо чист? Гар —
Наёбад Дил ором, онҳо ҳабост!¹

Хон уларнинг барчасидан таъсирланиб, мамнун бўлган. Увайсийга ўз номидан миннатдорчиллик билдиришни Нодирага топширгая ва миннатдорлик белгиси сифатида унга Марғилондан бир ҳовли-жой инъом қилган (Юсуфжон қизиқ Шакаржонов нақли).

Бу амалда бўлиб ўтганми, ё йўқми, бизга қоронғи. Лекин шу ҳикоянинг ўзи ҳам Увайсийга нисбатан ҳалқ ҳурматини кўрсатади.

Увайсийнинг Қўқондаги дастлабки ўн йил ҳаётига оид яна бир эпизод диққатга сазовордир. Юқорида айтиб ўтганимиздек, янги ҳовли-жойида шоира ҳам толибаларни ўқитиш билан, ҳам созандахонанда қизларга илми мусиқийнинг амалий жиҳатларидан таълим бериш билан машғул бўлади. Кунларнинг бирида шоира Нодира олдидаги бўлиб, уйига қайтиб келса, эшигининг қулфи бузилган, танбурларини кимлардир олиб кетибди. У қўни-қўшиллардан суриштириб билсаки, ғанимлар томонидан қилинган ифво билан муҳтасиб Нуруллоҳ хожа ўн беш киши ҳамроҳлигига қулфни бузиб кириб, ҳақоратлар қилиб, танбурни олиб чиқиб кетган экан. Бу хусусда Нодира воситасида Умархонга арз қиласди. Моҳлар ойимнинг саъю ҳаракатлари туфайли танбур қайтариб берилади.

Увайсийнинг Қўқонда кечган ҳаётини дастлабки даврларда Нодиранинг ҳимояси туфайли баъзан масрурликлар билан зийнатлангаг бўлса, Муҳаммад Алихон таҳтга ўлтирганидан кейин унинг бошига кўпгина кулфатлар ҳам тушган. У 14—15 ёшлик Муҳаммадхонни шоиранинг ўғли/ унинг шеър ёзишини ва онасининг Нодирага яқинлигини баҳона қилиб «сарой хизмати»га — маҳрамликка олди. Сўнгра Увайсийни эрга бермоқчи бўлди. Шоира бунга унамагач, уни турли йўллар билан кетма-кет таъқиб остига олади. Масалан, ўғли Муҳаммадхонни сарбоз қилиб, Қашқар юришига юборади². Бу айрилиқ дарди Увайсийга ортиқ даражада қаттиқ зарба бўлди. Шоиранинг ғазалларида бу хусусда тубандаги мисралар ҳам бор:

¹ Юқоридаги байтларнинг мазмунлари:

Сен жаҳоннинг подшоисан, Жаҳонни қўлдан берма. Чунки жаҳон подшоҳига Жаҳон иш беради.

Жаҳон яхши, лекин Ҳаёт зарурроқдир. Агар ҳаёг бўлмаса, жаҳоннинг қўлидан нима келарди?

Ҳаёт билан жаҳон бебақодирлар. Бақони талаб қил, чунки у баколидир. Жаҳон, Ҳаёт, Бақо нима эмиш? Агар дил ором топмаса, уларнинг барчаси бехудадир (бу ерда исм — Дилором ўрнида ҳам).

Тўрттала байтда ҳам суз ўйинлари, лутфлар шеърларнинг бадий юқсанликларини таъминлагандир.

² Муҳаммадхон — Мажнунни Умархон сургун қилган, деган фикр макиқатдан йироқдир. Чунки Жаҳон отин 1806—1807 йили эрга берилган, 1808—1809 йили ўғли туғилган. Умархон ўлган йили (1822) у 13—14 ёшида

Бугун, эй дўстлар, фарзанди жононимни соғинидим,
Гадо бўлсан не айб, ул шоҳи давронимни соғинидим.
Мусоғирман, ғариман, бекасу ҳам бенаводурман
Вужудим дарда тўлди, эмди дармонимни соғинидим.
...Қоронғу бўлди олам кўзима ушбу жудоликдин,
Кўзу кўнглум зиёси, моҳи тобонимни соғинидим.
Мени бекас Увайсий йиғлагайман рўзу шаб тинмай,
Үйимнинг зийнати, кўз равшани, хонимни соғинидим.

Бу зорланишлар Муҳаммад Алихонга таъсир этмади. Боз устига Қашқар юришидан қайтаётib эргаштириб келган кишиси — Ҳасаң охун боққолни Увайсийнинг Кўқондаги ҳовлисига қўшни қилиб кирилади. Бунда у ҳовли-жой онаси Нодира томонидан совға қилинганини пеш қиласди. Ҳасан охун муттаҳам судхўр киши бўлиб, хоннинг розилиги билан шоиранинг олган 12 тилло қарзини пеш қиласди ва кейинчалик жойни ўзиники қилиб олади.

Ана шундай таҳқирланишлар ва қулфатлар шоирани:

Меҳнату аламларга мубтало Увайсийман,
Қайда дард эли бўлса, ошно Увайсийман.

Ёки:

Дили мотам, қади ҳам табъи иомавзуну бейдрок,
Лабида кулгую бағрида қон, кўз ёши Жайҳунман! —

деб фарёд чекишга мажбур қилди.

Шунча қулфатлар ёкиб бўлса ҳам Кўқонда узоқ туритга уни нима мажбур қилди? Фикримизча, бунга биринчи сабаб ўғли Муҳаммадхоннинг ҳажри эди. Чунки у Марғилонда туриб хонга ўелини келтириб бериш ҳақида илтимос қилини қийин эди. Иккинчидан, бошқа бир нарса ҳам уни Кўқонда тутиб турар эди. Муҳаммад Алихон йир Увайсийга ва мазлум оммаганига эмас, балки ўз онаси — бу вағта келиб Фарғона мўлкининг севикли онахони бўлиб қолган Мөҳлар ойимга ҳам азоблар ўтказар, уни мунгайтириб қўйган эди. Нодира атрофидаги кишилардан — билимдон, адабиётдуст, шеърфаҳм доимий ҳамсуҳбатларидан кўпчилиги нутраб кетган ва Хушхоя биби, Увайсий каби бир неча кишигина қолган эди. Увайсий малика-нинг кучли ҳимоясида доимий марҳаматларидан баҳраманд бўла туриб, уни шундай ҳолларда бекас қилиб ташлаб кетишни ўзига эп кўрмас эди. Бу бемурувватлик бўлур эди. У:

Ялаб тупроқ, бул байтул-ҳазан ичра ётибдурмай,
Бу ғам шөмида уммид ила Махрухсор отингдин,—

— деб қувонган, балки қиёматда ҳам ундан умидвор эканини баланд
— овоз билан айтган эди:

Мени Макиунага дод айлайин ул рўзи жазо,
Ушбу қонун ила бўлмишки жафо ҳижронинг.

Увайсий ўғлиниң қайтишидан умиди узилгач, Қўқондаги кул-
фат ва ташвишларга ортиқ чидай олмас эди. Оқила Нодира буни
фаҳмлаб, энди ёлғиз қизини эҳтиёт қилиш учун Қўқондан узоқроқ
турниш зарурлигини уқтириб, рухсат беради. У Марғилонга қайтада
(1830 йилларнинг ўрталарида — Рожий нақли). Марғилонда эканида
ҳам Нодира билан яқин алоқада бўлиб туради. Қўқонга ёзилган
жатлар буни яққол тасдиқлайди.

Марғилонда экан, Увайсий бутун қалб қўрини қизига сарфлайди. Ҳусни табииниси тенгсиз бўлган Қўёшхон маънавий жиҳатдан ҳам
гўзал бўлиб, камолга етади. У фозила, шоири бўлиб етишади — Хо-
кий тахаллуси билан шеърлар ёзади. Шунингдек, дутор, танбурда
руҳбахш тароналар оғоз қиласи даражада моҳира бўлади. Уни
марғилонлик Абдусамад қори исмли кишига узатадилар. Қори жуда
мутаассиб бўлиб, рафиқасининг шоири, созанди, хонанди экани уига
ёқмайди ва уни сиқув остига олади. Натижада Қўёшхон жуда кўп
жабр-ситам чекиб 30 ёшида (1839—40) вафот этади. Бу аламлар
Увайсийга яна бир зарба бўлади. Лекин қизидан бир ёшлигига ётим
қолган набираси Биби Ҳадичага тарбия бериш вазифаси шоирани
муқаррар ҳалокатдан сақлаб қолади. Набирасини ҳам саводли, фози-
ла қилиб тарбиялаш учун Увайсий бутун муаллималик маҳоратини
сарф қиласи. Лекин унинг тарбиясини ўзи истаган даражага етказиш
унун умри кифоят этмайди. Ҳадича 10—11 ёшида эканида — 1850
йили у Марғилонда вафот этиб, ўша ерда дағи қилинади.

Андижонлик фозиллардан бўлмиш Отабек қози марғилонлик
машҳур шоир Рожий билан жуда яқин дўст эди. Унинг ўғилларидан
бири — марҳум Аҳмадбек маҳдум ака эса, хизмат сабабидан улар-
ниңг кўп сұҳбатларида иштирокчи бўлган. Ана шундай сұҳбатлар-
ниңг бирида Рожийнинг Увайсий вафотига Ожиза тахаллусли бир
шоири томонидан ёзилган тарих-марсияни ўқиганини эслаб, уни тез
бэзаб олиб ёд олганини бу сатрлар муаллифига айтган эди. У марсия
тубандагичадир:

Шум ажал боис ўлуб итти қаму нодираи давр,
Ер қаро бағрида пинҳонду неча фозилай аср.

Юмди кўзин бу жаҳондан Жаҳон отун-ул Увайсий,
Мулки Фарғона нисосина очиб кўзи, веран баср.
Табъидан сочти қаму пазм жавоҳирлари ҳар дам,
Тузди, зийнат вериб онлар била, девон денилан каср.
Зулм аҳлидан анга етса неча жавру жафолар,
Моҳи Фарғона тўсуб нури-ла, сағ тарди нечук ҳаер.
Фавти тарихини бу Ожиза айлар чоги иншо
Ақл пиридан умид айлади имдод била наср.
Ер юзин ўртагач ул фозилайи асрнинг ўди,
Соли фавтина хирад пири деди: «Фозилайи аср!»

Бу марсияни тўлиқ келтиришдан мақсадимиз шуки, у шонра вафотининг санасига аниқлик киритишдан ташқари юқорида айтиб ўтилган фикрларимизни тўла тасдиқлайди.

Шуни ҳам айтиб ўтиш ўринлики, Увайсий авлодидан кўпгина шоир ва шоиралар чиққандир. Ўғли Мажнун тахаллуси билан, қизи Хокий тахаллуси билан шеър ёзганларини юқорида айтиб ўтган эдик. Қуёшхоннинг қизи Биби Хадича Азмий тахаллуси билан шеърлар ёзган. У мингтепалик (ҳозирги Марҳамат райони) Абдужаббор тўқсобанинг ўғли Абдуқодирга тушади. Ундан тугилган қиз Холжон биби ҳам шоира бўлиб етишади, тахаллуси Мағзий. Шундай қилиб, Увайсий аждодлари ва авлодлари бутун бир шоирлар ва шоиралар сулоласини ташкил этади. Бу сулоланинг энг машҳуроси — Увайсийдир.

Шоира Увайсийнинг ижоди ҳам унинг замондошлари бўлмиш бошқа шоир ва шоираларнинг ижодларидан ўзининг гояси, мавзулари ва жилолари билан ажralиб туради. XIX аср адабий ҳаракатчилигига Увайсий тутган ўрни алоҳидадир. Чунки у кўпчилик шоирлар сингари адабиётни ҳаётдан ажратмади, балки ҳаётни у қандай бўлса, худди шундай ифодалади. Мана, Увайсий томонидан ўз даври ва ундаги меҳнаткаш халқнинг аҳволига берилган характеристика:

Замонанг тун, қадам босқон ерингча бўлмасун армон,
Мабодо топмағайсен, Вайси, беармон, таваҳҳум қил.

Ёки:

Бу элким, тиги ҳирмон илк кўкси чокларидиндур,
Дили мажруҳ, ғайр озоридин ғамноклардиндур.

Бундай шароитда шоиранинг багри қонга айланди. У ўзи ва ўзига ўхшаш жабрдида халиқ аҳволига қон йиғлади, бу ҳақсизликлар гувоҳи бўлмиш фалакка «бағрини қон айламакни» таълим берди:

Сиришким донасин кўрди юзум тупрогида андоқ,
Маломат қушлари бошим уза кошона тутмишлар.

Еки:

Қайга борсам, бағриминг қони менга гулзор эрур,
Доимо қуту насибим, истасам — озор эрур.

Яна:

Бориб саҳрога, қон бағримдин изҳор айладим бир кун,
Фалак бағрин қизил қон айламакни мендин ўрганди!

Увайсий кўп мазлума аёллар каби фақат қон йиғлаш биланги-на чекланмади, балки бу зулмга ва ҳақсизликка, бу ҳийла-найранг ва тұхмат-маломатларга, бу галамислик ва иғвогарликларга қарши ўз имконияти даражасида қурашди: у Ҳасан боққолга ўхшаш мутта-ҳам судхўрларни, Тунқатор ва Қарохол каби золимларни, дин ҳомийси номи билан иш кўрувчи Нуруллоҳ хожа сингари риёкор муҳтасибларни, бундай зулм ва адолатсизликларнинг асосий сабаб-чиси бўлмиш подшолар ва ҳонларни ўз асарларида аямай, рўй-рост фош этди:

Агарчи боҳабарсен фашии дасторингдин, эй зоҳид,
Валекин ботинингдин юз туман бебок сесканди.

Еки:

Кўрди Мансур шаҳ юзин, берди «Ана-л-ҳақ!»дин хабар,
Бу мажозий шоҳларнинг зулм дори бир нафас!

Хўш, бундай фош этишларга, антиклерикал, демократик тен-денциядаги овозларга ўша даврдаги сарой адабий муҳити **вакил-лари** қандай қарадилар? Улар, албатта, шоирага хайриҳоҳлик бил-

дирмадидар, балки унга паст назар билан қаралылар, уни камситди-лар, ҳатто унга туҳматлар ҳам уюштирилдилар. Масалан, уша давр ислерикал адабиётининг йирик намояндаси Фазлий Намангионий ўзининг «Мажмуатуш шуаро» асарида унга қуйидагича «таъриф» беради:

Дигар Вайси ҳам аз турұхы нисост,
На монанди Маҳзун фаҳиму расост.

Хаёлам ба тавсифи ү барнахост,
Аз он рўй: гоҳ каж шуда, гоҳ рост.

Мазмуни: яна бири — Вайсий ҳам аёллар гуруҳидандир. /У/ Маҳзунадек тушунадиган ва етук әмас. Уни мақташга хаёлім шу сабабдан юрмадики, (у) баъзан эгри, баъзан тўғри (сўзлар) эди.

Бу билан Фазлий нима демоқчи? Унга шоиранинг нимаси ёқмagan? Бу саволларга шоира асарларида жавоб айтиб қўйган. Дуруст, Увайсийда баъзан шеърнинг ташқи ялтироқлигига, ҳатто қофияларга ҳам эътиборсизлик ҳоллари учрайди. Масалан, «кўнгул дое ўлди, дое ўлди» радифли ғазалида у қофияга аҳамият бермайди. Лекин бундай шеърлар қай ҳолатларда ёзилган? Уларнинг мазмуни ўтири, фикрлар жўшқин, ифода ёрқин. Улар, афтидан, шоиранинг жуда зўр ҳаяжонли дамларида, балки бор овози билан фарёд чекишига тайёр турган пайтларида ёзилганга ўхшайди. Бундай чоқларда одатда ижодкорларнинг асосий дикқат-эътибори ўз мақсадиди антлатишинга, тушунарли қишиб айтишига, ўз ички дунёсининг борлигини очиб ташлашга қаратилган бўлади ва ана шундай вақтларда шаклбозлик унинг назарида, иккинчи планга ўғиб қолади. Лекин шоиранинг боявий душманлари айни шу ҳолдан фойдаланиб, уни камситишса уринадилар.

Шоиранинг юксак бадиий маҳорат эгаси бўлишида, афтидан. Шарқ адабиётининг йирик намояндадаридан баракали таъсирланганни ҳам ҳал қилувчи роль ўйнаганга ўхшайди. Чунки унинг ғазалиларида Навоий, Фузулий, Бедил, Машраб каби ўз салафларига пайравлик аниқ сезилиб туради. Лекин бундай пайравлик жараёнида Увайсий уларга нисбатан ўзининг ғоят чуқур ҳурмати туфайли кўпчилик шонирларда учрамайдиган лурназоқат одобни тўла сақлайди. Анъана сифатида Навоий, Фузулийларга бир неча дурустгина мухаммаслар боғлаган бўлса ҳам, лекин назирачиликда (татаббуъда) одобга қатъий риоя қилади. Чунончи, унинг «Кокулинг» радифли ғазали улут Навоийнинг «Қошқи» радифли машҳур ғазалидан таъсирланиб, унга пайравлик йўсунидаги татаббуъ жанрида ёзилган бўлса ҳам, унда қофия ва радифни бошқача ташлаган. Шунингдек,

оташнафас Фузулийнинг «Керакмазми сенго?» радифли ғазалига, Машраб ғазалларига бир неча татаббуълар ёзган бўлса ҳам, уларда қоғиялар бошқача танланган. Бу ҳол унинг ўз салафларига нисбатан юксак ҳурмат сақлаганини билдирганидан ташқари, адабиётда чинакам одобга риоя қилганини, ўта маданиятли эканини ҳам кўрсатувчи бир далилдир.

Ана шундай кучли истеъод эгаси бўлмиш Увайсий келажакка умид кўзи билан қаради: тун сўнгидан тонг келажагига тула ишонди!

Кўруб фурқат тунин, эй Вайси, наъмид ўлма васлидин,
Билурмусанки, доим субҳ ҳар шом ичра ёстаниши.

Кўриниб турибдик, шоира келажакнинг ёрқинлигига шубҳа қилмагай. Шуни ҳам айтиб ўтиш зарурки, ана шу ишонч ва умид уни актив фаолиятга руҳлантириди. Фарғона ҳалқининг севимли ма-ликаси — юнира Нодира ҳомийлигига Увайсий бутун умри давомида ўз ижоди билан ҳам адабиёт ва санъатни тарғиб этишга хизмат қилди. У замон фожиаси туфайли мазлумаларга айлантирилган, аслида жамиятнинг гўзал бир эҳсони бўлган аёллар орасида маърифат тарқатиш билан шуғулланди. Ёшлигидан то умрининг охирига-ча қизларни ўқитган, иқтидорли қизларга адабиёт ва санъатнинг амалий жиҳатларидан таълим берган шоира ўз бадиий ижодини бу жараён учун — таълимнинг муваффақияти учун хизмат қилди. У шеъриятдаги айрим санъатларни, абжад ҳисобини, муаммо санъ-атини ўз толибаларнга чуқуроқ ўргагиш учун уларнинг зеҳнини тарбиялаш мақсадида ҳам жуда кўп шеърлар ёзди. Шундай қилиб, унинг бадиий ижодида соф лирик жиҳат, илтимоий мотивлардан ташқари, маърифий томонни ҳам учратамиз. Бундай бадиий маҳсулотлари жумласига унинг мувашшаҳларини, чистоиларини киритиш мумкинки, булардан таълим жараёнида унумли фойдаланган. Маса-лан, унинг мувашшаҳлари тузилиш жиҳатидан бошқаларнидан тарқли эди: исмларни у гоҳ биринчи мисраларга, гоҳ қоғияли мисра-ларга, гоҳ шахмат оти юриши усулида жойлаширилар эди. Бунда у ўз толибаларининг имлосини синашни назарда тутарди. Шунингдак, мувашшаҳларда одамлар исмидангина эмас, балки бошқа ном-дердан ҳам фойдаланган. Масалан, бир мувашшаҳда «мақсад» сўзи, шиқасида «фулод қалам» ибораси беркитилган (сўнгги мисолдан та шу нарса англшиладики, демак, XIX асринг биринчи ярмида Фарғона водийсида «пўлат қалам», яъни метал ручкадан кишилар мадда фойдаланган эканлар).

Бу маълумотлардан шундай хулоса чиқаришга тамомила ҳақли-ни, Увайсий ҳам шеърият санъатида, ҳам таълим-тарбия соҳаси-зойиб ялгилликларни қўллаган новатор шоира эди.

Унинг достончиликдаги маҳорати тўғрисида академик В. А. Абдуллаевнинг «Ўзбек адабиёти тарихи» (иккинчи киғоб — 1967) асарида батафсил тўхтатгани учун бу ерда тақрорлашни истамадик.

Қисқаси, Жаҳон отин — Увайсий оташин шоира бўлиб, XIX аср биринчи ярми ўзбек шеъриятидаги ёрқин сиймолардан биридир.

Энди қисқача «Девон»ни нашрга тайёрлаш ҳақида:

«Девон»ни тузишда шоиранинг чевараси Холжон отинининг, яъни шоира Мағзийнинг қўлида сақланган ва кейинчалик у Андикон Давлат педагогика институтига тақдим этган асалардан фойдаланилди. У китоблар институт кутубхонасида 138048, 138049; 138050 инвентарь номерлари билан сақланмоқда. Улардан бири шоира Мағзий қаламига мансуб (138050) бўлиб, камчиликлари кўпроқ. Унда 11256 мисра шеър бор. Яна бир (138049) гўзал настаълик хати билан кўчирилган, котиби номаълум. Унда 4186 мисра бор. Учинчиси 161 бетдан иборат.

Айрим камчиликлар бошқа нусхалар билан таққосланиб, шунингдек, мантиқ ҳукми асосида бартараф этилди. Бу ишни бажариши мизда берган маслаҳатлари учун профессор Ҳ. Рассоқовга ва бизни китоб билан таъминлашда хизмат қилган файласуф олим, ЎзССРда хизмат кўрсатган фан арбоби, профессор Ф. Ҳ. Абдуллаевга самимий миннатдорлик билдиришни ўзимизнинг бурчимиз деб биламиз.

АМОНИЛЛО
ВАЛИХОНОВ

ФАЗАЛЛАР

Жон тасаддуқ бошинг узра чирмәғон дасторинга,
Бош тасаддуқ сўзлагон шаҳду шакар гуфторинга.

Кўз тасаддуқдур сенинг хуршид талъат ҳуснинга,
Қадди долим ҳам тасаддуқ чун алиф рафторинга.

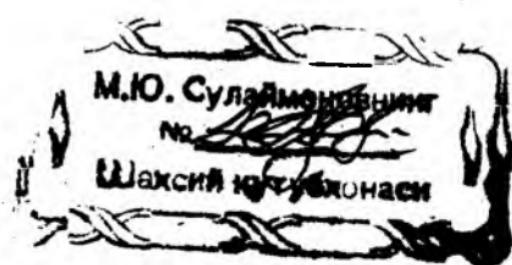
Қўл тасаддуқдур сенинг ул ядди байзойингга ҳам,
Жон тасаддуқ этмагон ким, кўзлари хумморинга!?

Ким гирифторинг эрур, мумкин эмас топмоқ халос,
Анкабут янглиғ этибсан қайд мушкин торинга.

Онқадар сўрдим табиблардин бу дардимга даво,
Васлидин ўзга даво йўқ деди, ул беморинга.

Қимки сендин юз ўгурса, эрмас ул толиби дин,
Топшир ул куфр аҳлини сен қодири жабборинга.

Демадинг ашъори чошимни кўруб, маҳбубиман,
Боракалло, эй Увайсий, айлагон гуфторинга.

Оҳ гулруҳсора жонон, хордурман ишқида,
Дил аро қон, сийнаси афгордурман ишқида.

Қечалар кирдим чаман, вақти саҳар зор айладим,
Қумрию ҳам андалиби зордурман ишқида.

Хотирим тай қилса ногаҳ нарғиси ул масти хоб,
Кавкаби сайёрадек бедордурман ишқида.

Мўрдек помолдурманким, саломат аҳлига,
Дард аҳлига бу дам сардордурман ишқида.

Ақлу, фаҳму, хушу идроким сазовор ўлдиким,
Мажмари бардош ичинда нордурман ишқида.

Истасам марҳам ажаб эрмаски, сендин, эй табиб,
Дардсизлар заҳмидин бемордурман ишқида.

Соқиё, бергил алимга соғареким, хосдин,
Соғиниб ул соғ май, хуммурдурман ишқида.

Гул юзи ўшарму ул гул юзига, эй боғбои,
Очи даринг, кўрмаклигим душвордурман ишқида.

Хотирим зулфига банду ихтиёrim ҳуснига,
Дин ила пайваст ул зуннордурман ишқида.

Қилма, эй зоҳид, кўруб, аҳводима сён сарзаниш,
Нозу истиғоми, сўзбардордурман ишқида.

Гар киши аридори Узбекий ичра бор —
Ул матоин раимга бозордурман ишқида.

Ажаб йўқ тун-кун ўлсам маҳвашимнинг жустужўйинда,
Хаёли Қайсдин воқиф гар ўлсанг, Лайли сўйинда.

Димоғим кокулининг нагҳатидин маству мустағрақ,
Ки, гўё ёстаниб минг нофас ҳар тора мўйинда.

Қошин васфини тиимай матлаиға мумкин изларман,
Қўрам, носеҳ-насиҳатда, халойиқ гуфту гўйинда.

Фалак давринда юв илкингни ул мақсаддин, эй дил,
Худо ҳалқ айламиш бул вожгунни чарх хўйинда.

Неча Фарҳоду Мажнун, неча Мансуру Зулайҳони
Деманг ҳар ёнда жамъин, қасди бир жонона кўйинда.

Қадидин сарв қасб этмиш, қўзидин боғ аро бодом,
Руҳидин ул гули раъно, қизил гул они бўйинда.

Ёзар ул ҳусн васфин тийра табъидин, сабаб улдур:
Қўруб нури илоҳий Вайсий маҳрухсор рўйинда.

Мажнунлиғ асир айлади жонон эшикинда,
Хуш мардуд эрур борича имкон эшикинда.

Бўйнимға солиб тавқ, не хуш, бандалиғ этсам,
Қумри сифат ул сарви хиромон эшикинда.

Фурқат билан умрим гули во бўлмайин ўтти,
Илким талаби чоки гирибон эшикинда.

Узлук ғасарин топмағум ул ой ҳарамидин,
Обод катон йўқ маҳи тобон эшикинда.

Дил мавти ҳаво топса Масеҳингдин, ажаб йўқ,
Тан фазли эрурким, шарафи жон эшикинда.

Фикрим белини боғлади авсофинги дерга,
Албатта шакар ёғди найистон эшикинда.

Яъқуб фалак дастидин этмиш нега фарёд?
Ул Миср шаҳин-Юсуфи Кањон эшикинда.

Бедониш эли даргаҳидин мардуд эмасдур,
Қўйғойму рамуз аҳлини нодон эшикинда?

Зуҳд аҳли ажаб — ишқи санам қўйнини кўрмай,
Дард аҳли эмас, юрмаса Луқмон эшикинда.

Роғиб бўлибон Вайсий фано кўйинни кезди,
Марғубин ола олгуси султон эшикинда.

Вафога ножуз эрди нағмайи дутор базминда,
Ки афроди бани одамда йўқ гуфтор назминда.

Жудолиг ваҳмин айларманки, хайри боди сарв осо,
Менга мағҳум ўлубдур, найлайин, рафтор жазминда.

Лё ишқ аҳли, қатлингдин хабар тут ушбу соатким,
Чу жон баҳш этмак ул ғайр аҳлиға дилдор разминда.

Сари зулфунгни ғавдоси тушуб, бўлдум харидоранг,
Ки мен ҳал ўлмишам меъдайи бозор ҳазминда.

Санам зулфин хаёлидин, Увайсий, қолма бир соат,
Бўлуб юз қуфр ҳосил сендаги зуннор азминда.

Мувашшаҳ айладим бир моҳпайкар интизоринда,
Шикори ҳарф этарга иштиёқи шаҳсуворинда.

Хирад, идрок, ҳушу ақл зойил айладим, ваҳқим,
Үшал ширин даҳанинг нашъалиғ нутқин ҳуморинда.

Закоти ҳуснидин уммид этиб, мен ҳоқи раҳ узра,
Шаҳаншоҳимки, давлат бирла таҳт узра қароринда.

Висолидин муродим: сурма қилсам ҳоки пойини,
Жило топқай кўзум ойинаси гардин губоринда.

Муаттардур жаҳон, ҳуснунг китоби ошкор ўлғот,
Ёшурмиш нофайи ишқ ўзни хатти мушкборинда.

Вафо паймонасин ижод этарга илтижо этсанг,
Ки топқай хаста кўнглум баҳрае, лутфун баҳоринда.

Жамолин кўзгусида Мажнуносо кўрдим аҳволим,
Нечун Лайлиномолиғ шевайи ул гулъузоринда.

Нигорим қайда бўлса, ҳозир ўлсам тонг эмасдуркин,
Дилим давринда фитрокинда ул чобук шикоринда.

Таважжуҳ хотир айлаб, олсалар ҳар байт бошидин,
Хуруфи жамъ ўлиб, исми чиқар Вайсий шиоринда.

Мусаббир йўқду мейдек ишқ аро собир субуринда,
Сенингдек қимки, золим, раҳмсиз жобир жубуринда.

Тушуб бошимга зулфунг, эй санам, дин кетти илкимдин,
Йўқ эрди ушбу зуниоринг каби кофир куфуринда.

Халос айлаб ўзумни ҳажр саҳросида, ҳайронман,
Ўзун ҳирмона қолғон васл аро ҳозир ҳузуринда.

Хатингдин топти хат кўнглумгаким, ғайр аҳли хат торти,
Юзи ҳолим забуниндаки, бул хотир хутуринда.

Кўнгуд, маҳсуслиқ даъво қилурсан ҳар замон андок,
Неча афвожи ушшоқи ўшал носир нусуринда.

Муҳаббат тухмин эктим, ҳирмани ғамы кўтармиш дил,
На дилдинким, туганмас ғам, қаю өғифир вуфуринда.

Увайсий рутбайи шукрингға парвоз этти, невчумким,
Этар мақсад камолотиниким, шокир шукуринда.

Фосид эрмиш сенга қилмоғи мени зор гила,
Агар ўтса менидин, афв қил, эй ёр, гила.

Гила борин тұла құйса, гила қилмам не учун?
Расмдур айламаки бизлара дилдор гила.

Кечә қон юттиму, телмурдиму жонон лабига,
Саҳар ўткарди, қилур субҳда изҳор гила.

Айладингким дини исломими барбод яна,
Үлдурубдур мени, эй кокули зуннор, гила.

Қайси феълимни қилай күнглун очорға мифтоҳ?
Хира қилди дили миръотини зангор гила.

Сурма қилғум гила тоғин не учун күзларима?
Үлди меърожи ҳазин жонима асрор гила.

Чиқадур исми азим, мисраи бор қофиялиғ,
Наср қилдим бошини, айлама ғамхор гила.

Эй, мени беҳисоб инжитма,
Мубталоу хароб инжитма.

Айла эмди ҳазар бу оҳимдин,
Бағрим ўлди кабоб, инжитма.

Эй ситамгар нигори бад андеш,
Қилма мунча азоб, инжитма.

Ҳажрдин нотавон ўлубдурман,
Дард ила печу тоб, инжитма.

Не бўлур музтарибни шод этсанғ,
Бу ишингдур — савоб, инжитма.

Мени зора саволи қаҳр эттинг,
Дейин эмди жавоб, инжитма.

Интизор аҳлидин ўгуруб юз,
Айладинг юз ҳижоб, инжитма.

Учрадим турфа шўхи бадхўя,
Айлама кўп итоб, инжитма.

Новакингдин бу сийнадур мажрух,
Хуни дилдур — шароб, инжитма.

Мунча зулму ситам, Увайсий, недур?
Қолмади сабру тоб, инжитма.

Ер, йўлнигда оқорғон, қўйки мақдам устина,
Гарди пойнинг тўтиё бу чашми пурнам устина.

Фурқатида мубтало, ҳажр илгида эрдим асир,
Дарда марқам бўлди гўё, ҳамдамим, ғам устина.

Бошима тож ўлди оҳим, кўзга бағрим қони — мил,
Тож бар сар, хуш келибсан нури дийдам устинга

Вайсийсан, ағёра майл этсанг гузар қил доимо,
Ҳажру васли ичра доим ул Мадинам устина.

Хиром айлар гулистон ичра ул мастона-мастона,
Табассумдан намоён айлабон дурдона-дурдона.

Тамошо чогида монеъдуур күздин юрак қони,
Бу ҳасратдин тўкар мардумларим маржона-маржона.

Майи гулранг ародур жилвагар рухсори, эй соқий,
Таваққуф айламай сунгил яна паймона-паймона.

Ушал шўхи ситамгарни бўлурму ошно деб ҳеч?
Рақиб-ла иттифоқ айлар, менга бегона-бегона.

Менга то болу пар эрди хаданги тийри пайконинг,
Етолмам ошёнингғаки, бол афшона-афшона.

Қаю бир тун аро рухсори жонона назар солғоч,
Бу кўз ойинаси ҳусниға ҳур ҳайрона-ҳайрона.

Хати Хизр ила ораз даврида зулфи зарафшони,
Гул атрофида гўё сунбулу райҳона-райҳона.

Мени девонанинг бу хирқа фақролудасидур беҳ,
Ани бермам ҳарирни кисвати султона-султона.

Увайсийдур рафиқи — дард, ҳижронадуур — мунис,
Ғами дилдор бирлан доимо ҳамхона-ҳамхона.

Забонингни кетургил, эй шакарлаб, тўти гуфтора,
Нечунким, марҳамат бўлсин неча мендек дилафкора!

Нигоҳинг ташлагил, лутф айлабон, эй шўхи бепарво,
Йўлингда интизор ўлгон менингдек ошиқи зора.

Мени «Лоядхулу» деб маҳрум этма, боғбон аҳли,
Азал дехқони бағрим жонини сочган шу гулзора.

Харидэр ўлдум ул «Наҳну қасамно!»да сенга, дилбар,
Замон аҳлини ҳам деб, солма кўп ҳуснунгни бозора.

Алимда бош ила жон, хориж ўлгум иккى оламдин,
Кўруб қаллошлиғ, кўрсатма зулмингни харидора.

Бағир жоним эди саҳрода буткан лолайи рангин,
Биҳамдиллаҳ, не соид кун эди, санчилди дастора.

Хабардор ўл ҳаробот аҳли ичра, соқийи даврон,
Паё-пай тут оёғинг, ташналаб ўлғон бу хуммора.

Муяссар бўлмаса гар тоқи абрў саждагоҳингдин,
Не ҳосил сенга, зоҳид, ташлагил бўйнингни зуннора.

Увайсий, юз жафо кўрсанг ҳақиқат ёридин доим,
Үгурма юзни ондин, солма кўзни ўзга дилдора.

Ёр бир соат мени ҳуснига меҳмон айласа,
Қўнглуми зиндана солғум, ёна армон айласа.

Эй дило, кўп чекмагил меҳнат оёғида аҳам,
Шояд ул душворни ҳақ бизга осон айласа.

Шона урсам ғайр зулфига, чақилсун қўлларим,
Қайси бир машшота ҳам зулфунг ларишон айласа.

Етмайин мақсадға, ўзга ишққа ўлсам сувор,
Ўйнатиб шавқинг самандин кимки туғён айласа.

Маҳрам ўлсам халқ асрорига, мен маҳрум ўлай,
Ким ҳараминг сиррини ахбора эълон айласа.

Ғайрға ўлсам ғулом, бўлсин бошим тандин жудо,
Бандаликда кимки тавқингни гирибон айласа.

Тонг эмас, лаълинг масеҳидин Увайсий топса жон,
Жонини абрӯ ҳилолинг сори қурбон айласа.

Ҳажрида хүшнудман қонимни гулзор айласа,
Васлида мардуд, ҳирмона сазовор айласа.

Кимки жондин йироқ ўлғонда, мәхридин йироқ,
Мәхри ортар ёна ҳуснига мени зор айласа.

Узгаман жондин умид, ул дилбари нозукбадан —
Сурмани зогул-басарға васл ҳар бор айласа.

Чоки сийнамдин равон ўлғой жигар хунобаси
Май ичиб ағёр бирла чеҳра гулнор айласа.

Ер жабр ила мени қылса оёқ остида хор,
Ортиқ әрмиш менга ул, бул халқ сардор айласа.

Васл гардини тополмон излабон, ўлмай нетай,
Ҳажр қоҳида күнгүл күзгуси зангор айласа.

Ташламай ўзни нетай тангри таолоға бугун,
Ер ағёримни ёру бизни ағёр айласа.

Бир назар солғойму деб, бўлди таним охир туроб,
Тупрагим элтинг, мабодо хос меъмор айласа.

Вайсий, ҳақ сорига ён, ваҳқим, ёнардин илгари —
Анда иш бўлғай, сенинг жойинг қизил нор айласа.

Муарриз таҳсил айлай, шояд ул соҳибқирон сўрса.
Ки, андин сўнг бу аҳволимни султони жаҳон сўрса.

Муҳаббат ғинча мадфун айламишким жисми урёним,
Топо олмон ўзумдин, мендин ул ному нишон сўрса.

Олурман гоҳ-ногоҳ ядди иоқобилға танбурим,
Тариқатдин биякногаҳ неча сўз орифон сўрса.

Бугун иқрорман танбур ила масту аластимға,
Маломатдин деса бўғтон, бу шамъи нурфишон сўрса.

Борай олдига йиглаб, дод этиб мен муҳтасиблардин,
Қаронғу бўлди дил бул сўзга, хуршиди замон сўрса.

Чақимчилар чақибдурлар мени ул муҳтасибларга,
Ки тун-кун муҳтасиблар анда таҳқиқин равон сўрса.

Бориб кулбамга Нуруллоҳ ҳўжам ўн беш киши бирлан,
Кирибдур кулбама ёлғуз киши мендия баён сўрса.

Кириб беважҳи шаръий кўп киши, бу кулба қулфи йўқ.
Не дерсан, билмамиш ул шаҳнайи охир замон сўрса.

Олиб танбурни қўлға, мени айлаб ҳақоратлар,
Ки тўнғуз бўлса пўст ташлар эмиш лафзи забон сўрса.

Раҳи шаръ ичра йўқтур муҳтасиблар уйга кирмаклик,
Аларга кўчау бозор, шаръидин аён сўрса.

Тополмай ул Қарохол олдига то борди Нуруллоҳ,
«Ёшурди ҳақлиғи они» деди, ақл имтиҳон сўрса.

Биҳамдиллаҳ, мен анда — Моҳруҳсоримнинг¹ олдида,
Синар эрди белим етгунча, ул ҳукми равон сўрса.

Шафоат этти мунда Вайсийни мўйинни бир тори,
Умидим кўп ўшал фахри жаҳон, дорул-амон сўрса.

Моҳруҳсорим — Моҳлар Ойим, яъни Нодира бегим.

Ҳаводиқ илкидин ҳар дам доши душар боша,
Шикоятлу ўлуб, зинҳор чин индирмагил қоша.

Ҷизилгои шилгун тоқиға андоқ толеим вожун,
Қи хаттинг барқрафтор илкима душса ўлур лоша.

Азалдан то абад ишқ ичра дарду ғам насибингдир,
На суд эдгай буқун мотам дудуб, дош үрманинг боша?

Дедим: бир йўли густохона тарфи доманин ушлай,
Деди: давлат этоки номуносиб дасти қаллоша.

Не истарсан буқун роғиб ҳароб аҳволидан, Вайсий?
Мудом омода ғам кўнглидаю кўзлар дўлур ёша!

Менга ул ситамгари пуржафо ситаму жафоси қачонғача?
Яналарга ваъда қарам этиб, қарама вафоси қачонғача?

Юз ўгурмиш ул маҳи меҳрваш менидинки журму хатф кўруб,
Гар эса хатоси бу зарранинг, аниким жазоси қачонғача?

Бу фироқ ўтида куюб кўнгул, этиб эрди жисмима заъфлиф,
Яна бул тағофил ўти билан жигарим яроси қачонғача?

Назар этса аҳли сафо менга, оқарур бу баҳт билан кўнгул,
Ани суҳбатинъ нечун изламай, икисин қароси қачонғача?

Дилиш ҳаққидан тобибон асар, тила шаръдиг берибон хабар,
Сўз этар чоғида икисининг тўла можароси қачонғача?

Гули ғунчайи нашуғуфтага ета олмай они фироқида,
Чу ҳазин бу жисми фигор ароки бу жон навоси қачонғача?

Бу Увайсий баҳрина ғўта ур, хабар ол ўзунг дури ганжиди,
Дилидин етургуси ҳолини бу забон сабоси қачонғача?

Айлади нури бир ой дилни мунаввар бу кеча,
Ой эмас, тобиши бир хуршиди айвар бу кеча.

Рурбат ажліні дили ер үирла тенг әрді, ғажжим,
То күттарди дилини шоқи диловар бу кеча.

Лутфу әхсона қадам құйыди талабгорлар үчүн,
Хотами Тайни күрүнг, ғұлди муқаррар бу кеча.

Соя солди бошым үзра бу құмояқ құнжим,
Қылди иқболими әъло қүши шағнапар бу кеча.

Ер кундинму бұлуб, топти таваллуд ойдин,
Ани-чун ғұлди бу гұмрақлара раҳбар бу кеча.

Хусин баҳрида тадаф ичра никон әрді сұзи,
Лабидан сочты шакарлик дуру ғавқар бу кеча.

Нече кундин бері Вайсийға Фироқ әрді ңасиб,
Базми султоны беріб, ғұлди мұяссар бу кеча.

Хоки раҳ бўлғил санам йўлида, раҳбар бўлғуча,
Оташи ишқ айлагил жисмингни, мажмар бўлғуча.

Ҳусн шоҳининг юзидин соқлағил кўз мардумин,
Мубталойи банди ул зулфи муанбар бўлғуча.

Бир нигоҳи юз туман оламни тасхир айлади,
Қил ҳазар ул чашми жодудин, мусаххар бўлғуча.

Ҳоли зорингдин тўла фош этма қиртос узраким,
Муттаҳам — ағёрға ёра — мукаррар бўлғуча.

Шиква қилма қошу кўзу, юзу зулфу, лаълидин,
Иштиқоқ этмакка дард аҳлига масдар бўлғуча.

Ғайрдин бир хас хаёлинг ичра тамкин бермагил,
Пок қил дил уйини манзури дилбар бўлғуча.

Орзуи васли жонон ўлма, Вайсий, негаким,
Мубталойи доги ҳирмон ноз пайкар бўлғуча.

Бўлдим дучор кўнгли қатиғ багри тошқа,
Эй дил эли, кўнгулни берингким, синошқа.

Меҳрим чунонки собит эрур хулқ хўйига,
Билмон, не бўлди, ёримиидур меҳри бошқа.

Келди муҳаббатинг, қуий туштум юзим тубан,
Ҳар ким йиқилса тўймади ҳаргиз курошқа.

Васлиингда мен ўзумни йўқотсан, ажаб эмас,
Маҳ ёндошарда йўқ асари ҳеч қуёшқа.

Кўз қўйруғи билан боқасан, эътиroz аро,
Жоним қачон фидо бўлур ушбу қарошқа?

Эл гуфтугўйин остида хору залилман,
Ҳаргиз тараддуд этмадим илми маошқа.

Чарха дутар кафини Масеҳинг, берарга жон,
Истар кўзунгки қатлими, қолдим талошқа.

Ҳуснунгда фарз адосини баржо этибдуман,
Кўзга муҳаббат эттиму ҳам сажда бошқа.

Зоҳид, табоҳ ҳолима сен этма сарзаниш,
Махлук билмагай не келурини бошқа.

Вайсий жаҳондин ўтти, муродига етмади,
Тўймоққа расм йўқду қорин суйған ошқа.

Муҳаббат рамзидин ифшо этам ул ой жанобига,
Не ойким, зарралиғ қасбин этургон офтобига.

Риёзат тухмини дил мазраъиға ишқ дедқони —
Сочан, кўз ашки — жон меҳриду лозим — офтобига.

Зулоли оби ҳайвон изларам монанди Искандар,
Ҳаёти Хизр учун дил жустужўйи лаъли нобига.

Азалда ишқ дарсидин сабоқ олғон эди руҳим,
Анинг-чун орзудур бу кўзум ҳуснунг китобига.

Русуми хўблар андоқки, толибга жафо қилмоқ,
Дило, сабр айлагиқт лойиқ кўран ҳар на азобига.

Ҳад эрмас менга кўз очсан юзига шаҳсуворимнинг,
Бу давлат кам эмас: сурсам, кўзумни мен рикобига.

Иироқдин термулуб ушшоқлар, маъшуқи сангин дил —
Тағофил хиргаҳида олғай ўз сатри ҳижобига.

Мақоми ишқдин бир зарра рамза айларга монеъман,
Таҳаммул айлаёлмасманки зоҳид эҳтисобига.

Ҳароби ёр ўлан, ҳам рашқ ўтида қуйған эрларнинг —
Тараҳҳум айламас ҳолига, ё бағри кабобига.

Алам ҳумродин айланг, қони бағримдин, ҳабар топсун,
Қиё кўз солса сарви қад ҳазин жиссим туробига.

Ниёз эт мисраъи аввал бошин ҳарфи мусаммодин,
Фаноғиссайр мазлум Вайсийнинг табъиғ жавобига.

Сўрмадим аҳволицги, дарди фаровон андалиб...

Хор замидин ажаб чоки гирибон андалиб:

Доҳил ўлдим мен беногаҳ ушбу гулзоринг аро,

Инжимакдин манъ қил бу кеча меҳмөн, андалиб.

Кўзга вафлат сурмасин тортма саҳар вақтида сен,

Субҳдин шома етиб бўлди паришон андалиб.

Кечалар шевлан билан, гул чеҳрасин кўрмак учун;

Кўрмайин гул хандасин бўлди пушаймон андалиб.

Кўрди васлини бағимат ул замон жононанинг,

Холи йўқ гул хоридин, бўлдикни ҳайрон андалиб.

Хор жабрин ол ўзунга, ташла ул сорига ўз,

Хор нишидин равон ўлсун қизим қон, андалиб.

Вайсий ул гул чеҳраси ҳумро эмас, ўлғой наким,

Кечатонг откунча бағрин қони резен андалиб...

Түшмү ё бедорлиғ: келди парибу тебраниб,
Күнглума фаҳм үлди сартосар жафожү тебраниб

Ишқ дардин манъ қылмоқлиқға дам урма, ҳаким,
Келмас ул жонона дарди бирла дору тебраниб.

Шукрилиллаҳ, боғбон очти дари иқболими,
Хатти — райхони чаман, зулфи — суманбү тебраниб.

Шодлиғ мардуд мендин умриминг то борича,
Не учунким, меҳри бо ҳамроҳи қайғу тебраниб.

Соқиё, қылма қадаҳ лабрез, нозимдур күнгул,
Дам-бадам соғар тутуб, муғбачча бадхү тебраниб.

Зоҳидо күп иддао қылма ҳаробат аҳлиға,
Васл ҷогида келур дийданғға уйқу тебраниб.

Вайсий, афсун айласа ақлу ҳушингни ул замон,
Кулди ул мужгон тузаб, ул чашми жоду тебраниб.

Мурғи жон дам ура олмаски, гулистон **соғиниб**,
Мардуми кўз кўра билмас, маҳи тобон **соғиниб**.

Юрмади назм ҳуруфиға забоним тарағи,
Анбарафшонлиғ ўшал зулфи паришон **соғиниб**.

Соқиё, ташналаб ўлмушди Масиҳо, майни —
Қадаҳи дил, хабар ол, бўлди тўла қон, **соғиниб**.

Тарки базм этти харобот эли май ўксугидин,
Қўлға ол, соқий, қадаҳ, ўлди пушаймон **соғиниб**.

Чекти тасвиринги наққоши азал жаннат аро,
Қилса тоат не ажаб зуҳд эли ғўлмон **соғиниб**.

Жона жабр айла, Увайсий, раҳиға қўйма қадам,
То азиз бошингти гўй айлади чавгон **соғиниб**.

Эй гул, жигарим қони-уэорингга мунөсиб,
Юз порали қўксумдаги хорингга мунөсиб.

Сарф айлама ҳар бехабара лаъли ҳадисиғ,
То қаҳру ғазаб ҳам мени зорингга мунөсиб.

Тун соғарида шарбати бедорлиғ ичсанг,
Мастоналиғ ул ҷашми хуморингга мунөсиб.

То қилди мұаттар хати райхони саҳаргоҳ,
Хүшхоллиғим ҳусни баҳорингга мунөсиб,

Манъ этма тараҳұм әтибон, ёр, йұлунгдии,
Ашким йұл аро манъи губорингга мунөсиб.

Дил манзарини пок әтибон мұнтағир ұлдум,
Бұлғойму әкін табын гулзорингга мунөсиб?

Рашк оташини, Вайсий, бугун айла мұкаррап,
Юз сен каби әвона нигорингга мунөсиб;

Шукрлияллаҳ, ҳусну ружоринг менга бўлди насиб,
Марҳамат бобни юзумга айлагил во, эй ҳабиб!

Бир пари қўнглумда ҳозир, қўзда ғойибдур, нетай?
Ул сабабдин остоинингга келибман охтариб.

Үқларинг захми вужудимда жароҳат доимо,
Марҳам этгил жисми урёним кўрубон, эй табиб.

Поймолу хоки раҳ бўлса вужудим, мақсадим
Жон ба ҳақ таслим этсам, гарди пойнинг ёстаниб.

Эй улус, юмғил кўзунг, аҳволима раҳм айлабон,
Кўз очай ҳусниға, маҳбубим келурмиш тебраниб.

Шум рақиблар бўлса васлингдин йироқ, айтғил мени,
Мен гариб ҳолим дейин, дийдоринга қилғил қариб.

Бош керак бўлса бугун, тўққил Увайсий қонини,
Зулғи тарроринг тараб чиқғил, самандинг ўйнатиб.

Айласам кўтоҳлиғ, сен айла пинҳон, қилма айб,
Дард афзундур, чиқар оҳим-ла афғон, қилма айб.

Топмадим излаб бу олам аҳлидан бир дардманд,
Инглассам мен сенга дийдамдин тўкуб қон, қилма айб.

Айлади ноаҳл бедил кўнгли мажруҳим мариз,
Айладим сендин талаб дардимга дармон, қилма айб.

Эй рафиқо, кулфати оламдин арз эткон замон,
Нутқи бетаъсирими қилдим фаровон, қилма айб.

Неча мендек мустаҳқ лутфинг гадоси доимо,
Не ажабдурким, менга, соҳиби эҳсон, қилма айб.

Орзуйи васли дийдоринг агар ўлсам бугун,
Фам зимиштонидаман, хуршиди тобон, қилма айб.

Бўлмаса манзур Увайсий машқи, эй саййид насаб,
Маъдани маъни эрурсан, менки нодон, қилма айб.

Ой юзунгға қилмағил зулғи паришонинг ҳижоб,
Менга боқғил, қилмағил чашмингга мужгонинг ҳижоб.

Қон ютуб топтим сени, қилдинг нечукдин-эътиroz,
Айлама, эй шўх, бул кун лаъли хандонинг ҳижоб.

Үтса гар мендин хато, айғил менга, қилма ниҳон,
Бўлмасун ўтруда зоҳир нутқи пинҳонинг ҳижоб.

Ёки бир ағёр илгидин ичибсан бодани,
Билмадим ул бирда қилгон аҳду паймонинг ҳижоб.

Мақсадинг недур, аё жондин азиизроқ ҳамдамим,
Эътирозинг айлади чоҳи занахдонинг ҳижоб.

Очти кўзни, сочти сўзни нозпайкар — жабркор,
Деб эмиш ағёр сенга: «Чашми гирёниг ҳижоб!»

Ердин мақсади дил ҳосил қилур эрдим бугун,
Эй фалак, бўлди менга кажравли давронинг ҳижоб.

Зоҳидо, қилма тамасхур бу фано аҳлини сен,
Бўлмасун бу дуди оҳим бирла имонинг ҳижоб.

Фоиқ қилдинг ишқ сиррини, Увайсий, танг дил,
Ушбу кун бўлғай анга дарди фаровонинг ҳижоб.

Заррайи ушшоққа, эй дилбар, жамолини офтоб,
То ийхон этмоққа ул шабранғ ториңтадур жиқөб

Қылмамиш тафриқа касбидинки, лутфи ғайрадур,
Үзгалар шодобдурким, ўз гадосидур жароб.

Жон берам майхона ичра, раҳмидилдур лири дайр,
Тангри, кўрсатма баногаҳ муҳтасиблардин азоб.

Соқиё, лабташналардин құлма соғарни дарие,
Лахчайи рашқ оташига доимо бағрим кабоб.

Мурда жон төпқай эди нутқи Масиқөдин, Масеҳ —
Нега құлмас бағрими жон фурқати ул лаъли жоб?

Нутқи локингни шакаррэв этма жұп: құлма бадал
Шаҳдким — беконая, талх — ошнөларға ҳисоб.

Чун давақкул фұтасын боғла, Үдайсий, мүлида
Тегса минг күлфат бошинсек, айла жисмингни турод

Кінади ул машириқ сарндин ўэни изҳор офтоб,
Не учунким, излағай ҳар рўз дийдор офтоб.

Чарх зарфига қўюб оғзин, ютар ҳар кунда қон,
Шом вақтида шафақ билгурди хунбор офтоб.

Кечада излар, кундуз излар, ваҳки, бир дам тинмайин,
Чарх водийсида Мажнуни жигархор офтоб.

Бенасибинг деб эдим бир мендуман, ҳар рўзу **шаб** —
Мен каби, жонон, юзунг кўрмаккадур зор офтоб.

Мен нечук Мажнун каби расвойи олам **бўлмайин**,
Чарх уза руҳсори моҳинига гирифтор офтоб?!

Дўст деб тутти этокин ул фалак ғаддорнинг,
Шатта урди, кетти мағриб, топти озор офтоб.

Вайсий, бошинг узра қўй хуршид талъват ёрни,
Билмадингму, зарралар бошида дастор офтоб?!

Ғами дилдин кима дей, сен каби ғамхор тұруб?
Арз этай кимлара мен, шоҳи хабардор туруб?

Дема: «Гул барглари инжудек афғонинга!»— ким,
Қай сори нола қилай орази гулзор туруб?

Ҳуснингни күргали олам ҳама муҳтоҗ әрур,
Қўрсатурсан кима юз толиби дийдор туруб?

Носиҳо! Пандингиким, гўш қабул айламади,
Ёр лаълини ҳадиси — дури шоҳвор туруб!

Даҳр бозорида савдо қилура йўқ дирамим,
Бағри қон бирла борай қайда бу бозор туруб!

Лашкари фақр келиб, қўнглуми торож этти,
Жўмла шаҳлар шаҳи — сен, соҳиби асрор туруб.

Айламаслар қиши равшанли мусобеҳдин умид,
Нури оламға тотур хуршиди анвор туруб.

Юзунги күргали лозим эса, эй Мисри Азиз,
Қилма ойинани сайқал, дили зангор туруб.

Бева, мазлуми сияҳбахт ғарибингдуман,
Ярашур кимга мурувват, мени бемор туруб?

Вайсий фарзандлари чўнғ бўлди, тилар тўй кимдин,
Сен каби шоҳи жаҳонгиру жаҳондор туруб?

Маъшуқ эрмас, бўлмаса вает ичра нози кўндаланг;
Ошиқ эрмас, бўлмаса сўзу гудози кўндаланг.

Неча кун бедор ўлуб, ҳеч топмадим андин асар.
Нуш аро бўлди мұяссар эътирози кўндаланг.

Тоатингдин рост ўз роҳингга сен айлаб ҳавас,
Ул муҳаббат бирла, зоҳид, қилма бози, кўндаланг.

Гар муҳаббат истасанг, қилма маломатдин ҳазар,
Ҳар киши қўйса қадам, аввал мажози кўндаланг.

Ҳар киши қилса ибодат, тонгла маҳшаргоҳда,
Тушгай ўтрусиға ул қилғон ниёзи кўндаланг.

Вайсий, сўз кўтоҳ қил, гарчанд ҳасрат бўлса кўп,
Келмасун кўнглига ҳар бирси дарози кўндаланг.

Бўлмасайди то паришенинда зебо кокулинг,
Қилмагайдим шона чогиза тамошо кокулинг.

Урмасам эрдим олиб илгимга ул машотини,
Қилмагай эрди мени оламга расво кокулинг.

Е харидор ўлмасам эрдим жунун бозорида,
Солмагайди бошима юз рангли савдо кокулинг.

Хуени рухсоринг тўё қўргай эдим қадри туни,
Қилмасайди юзларинг устида ғавғо кокулинг.

Қолмагайдим иорасолар таънани пинҳониға,
Этмасайди сиррими элга ҳувайдо кокулинг.

Қўнимасайди моҳ рухсорингга қўнглумининг қуши,
Тушмагайди тори то бўйнумга ялдо кекулинг.

Оемасайдинг жон олур вақтйнда зулфунг дор этиб,
Бўймагайди мунча Вайсийга мужалло кокулинг.

Санамим, муҳаббатинг ўтидни тўло бор эди қазарим менинг,
Қаю кунда жо тониб ёркан ул кўнгумичра, йўқ ҳабарим менинг.

Дема ҳаржаломинг улус зро, била олмағай ани қадрини,
Садафингни батнида музмар этки, нафас-сўзи гуҳарим менинг.

Не бўлур тараққуме айласанг, лабинг орзусида ҳар саҳар —
Дигт ариғидини кашмага ёқа бошлади жигарим менинг.

Нетай, оғизби бу толеъимга тулуъи этмади, ҳасрато,
Чу мурӯват олида бўқмадинг, ҳама зер эрур забарим менинг.

Ситами эрур кўзима адаб, тами ўлғуси дилима галаб,
Бири сад саҳобами ағзунеки, хатойи лаб шакарим менинг.

Ажаб ўлматай ўларим вафони йўлида марқади Мажиуна,
Ки фироқ даштида йигладим, тушуб эрдиким гузарим менинг.

Бугун учрамиш, нетайин, ул ой бу фалакни ғайри саҳобига,
Ўмид уз кўнгул, менга бу эрурки, бу шом ила саҳарим менинг.

Жафосин чекмаса бўлмас мұяссар сенга жононинг,
Юракка дард етмай таъсир этмас оҳу ағонинг.

Кўнгул, сабр айлагил, бетоқат ўлма ҳажр шомига,
Зулумот ичра кирмай топмағайсан оби ҳайвонинг.

Недин дод айламай, уммид субҳим шома айланмиш,
Фиребу макр ила васлингни афсун этти ҳижронинг.

Қошинг бир ғамзаси то тўқди юз ушшоқ қонини,
Қўзунг майдонида саф-саф тамошо қилди мужгонинг.

Вужудим поймолин хоки роҳидинки манъ этти,
Аё хоки, ватан кўйида туттинг, борму армонинг?

Увайсий, бодаку расми ҳижоб ўлғай тааллуқот,
Аларни гарқ этар тўфон ўлуб бу чащми гирёнинг.

Мурувват махзани, токим Сурайё лашқари сонинг,
Тағофил бирла қаҳру ғамзадурлар аҳли майдонинг.

Ики лабдур вазири аъзаминг, кўнгул қаён кетгай?
Аларга маслаҳатсиз бўлмағай не ҳукм қилғонинг.

Хат эрмас, зеб учун лутф ила наққоши азал ул кун —
Зумурраддин тузатти даврайи лаъли Бадахшонинг.

Не бўлди бир тамошо қилдуурсанг, эй баҳори ҳусн?
Ниҳоли қомати — озоду руҳсори гулистонинг!

Жамолинг орзу айлаб келибдур бул ғариб мискин,
Қуюндек водийи ҳижрон аро аввора қилғонинг.

Бўлди, нозук баданим, жиҳсими жо ҳижронинг,
Шаҳ эдим васлинг аро, қилди гадо ҳижронинг.

Сарв ё туби каби эрди сенинг даврингда —
Қоматим, ваҳ нетайини, қилди дуто ҳижронинг.

Нетайин шиква қимай ушбу жудолик ўтидин,
Айлади ёри азиздинки жудо ҳижронинг.

Кўп эрур сен била менин бу жудоликга муҳол,
Қилди ушбу фалаки раҳм-ибо ҳижронинг.

Сенга етмас менинг арзимки, бу ҳолимни десам,
Мени айлабти, ниғоримки, адо ҳижронинг.

Фурқатинг оича қавидурки, анга етмасдур,
Васлийги афсун этиб, қилди табо ҳижронинг.

Мени Мәкнунага дод айлайни ул рўзи жазо,
Ушбу қонун ила бўлмешки жафо ҳижронинг.

Тўбидни ажсан эрур, джабар, қади зебониене,
Тутидин афсаҳ эрур ширин-шакар гўёлигинг.

Таъна қилма ношнекеболигни изҳор айласам,
Тушти бошимга ажойиб шўришу ғавғолигинг.

Сайри тулишан бирла табъимким кўшод ўлмас, нетай?
Дил ҳадиқи ичра бутган ғунчайи раъниолигинг.

Ғайрдин қон эрди бағрим, ҳам мушавваш хотирим,
Ҳасратимни барҳам урди соҳиби маънолигинг.

Мавж уран дарёйи раҳматким, саломатларгадур,
Дард аҳлига не деб, эй шўҳ бепарвонигинг?

Орзу бирла ҳавас идбораким дағн айлади,
Фақр роҳидин хабар берди сенинг аълолигинг.

Мисли бир парвонадек Вайсий тилар васлинг мудом,
То ёрутқай кўнглини, эй шамъ, базмороливинг!

Езмакимда ваефини қилди нечук тоқат хирад?
Не учун жонона меҳрига эрур улфат хирад?

Боғлади маҳкам белин қошини ёд айлаб қалам,
Езди жону дил билан, сен қилма кўп миннат, хирад.

Сўрмагил мендин санам васлинда ибну отини,
Ақлу, фаҳму, ҳушу идрокимгадур ҳайрат, хирад.

Гул юзини, рапиён хатин, кавсар лабин ёд айлаюб —
Эрди хористон, бўлди бул замон жаннат, хирад.

Эй дило, тутқил хирад, ёндур муҳаббат ўтига,
Айлади ишқ аҳлини шоҳидига бидъат хирад.

Қўзи қаҳр этса баногаҳ, васф этарда сўзини,
Неча сўз бирлан нигоҳин айлади ғийбат хирад.

Вайсидин ишқу муҳаббатнинг русумин истама,
Ушбу ашъор ила берди зеб ила зийнат хирад.

Қайси қулдур, қилмағон сарви хиромонингни ёд?
Қайси сунбул қилмади әзулғи паришонингни ёд?

Иқтисоб айлабду ҳуснунг сабзасидин, этмагон —
Қайси фаслининг баҳори хатти райҳонингни ёд?

Қошларинг савдосини бошимга риғъат айладим,
Қилмағон ким ийди руҳсорингда қурбонингни ёд?

Үзгаларга лутфу эҳсонингни еткургонда ҳам,
Ҳеч қилмассан менингдек зору ҳайронингни ёд.

Рашқда жоним тараддуғ айлади уқбоға азм,
Айлагил, эй шўҳ, мендин сўнгги армонингни ёд.

Үткамен ғам чоҳидин шавқинг самандин ўйнатиб,
Кўнглум айлаб дам-бадам чоҳи занахдонингни ёд.

Кирса худрой йўлга таълимсиз, адашгай роҳидин,
Вайсий, ҳақ ёдида бўл, айлабки жононингни ёд.

Биямадим, қайси пари қилди бу гуфторимни банд;
Назм савдоси билан ҳам табъ бозоримни банд.

Эътиroz этма, баногоҳ ўлса номаъгул бу сўз;
Ҳусни рухсоринг этиблур ақли ҳушшеримни банд.

Септи тухми хорни ағёр душманлик қилиб,
Бўлди хористон, қилди роҳи гулзоримни банд.

Ер кўйига бугун борғум, танаҳҳум ғайримни,
Бўлса минг жоним фидо, ким қилса ағёrimни банд.

Биямадим воқеъ недур, васл ичра кўпдур эътиroz,
Урмади бир калима сўз, этмиш шакарборимни банд.

Сўзга кирди базм аро, юз баҳс пайдо ҳилади,
То онинг донолиги қилди йўқу боримни банд.

Узга юздин рашик, итоб этма, Увайсий зордин;
Нариси мастинг этибдур, чашми беморимни банд.

Ўэни менга қолғонда чунон айлади жаллод,
Лутфини рақибларга аён айлади жаллод.

Қурбони қошинг бўлгали илгингдии умидим,
Фурқат ўти кўксумни нишон айлади, жаллод.

Дил қонини тўқмакка забонимни буюрди,
Ошиқлигими элга баён айлади жаллод.

Мағҳуми кўзум ул эди, эй мардуми чашмим,
Қен ила сиришкимни равон айлади жаллод.

Жононима жон бўлса керак деб кеча-кундуз,
Ишқ аҳлини чашмимни нигорон айлади, жаллод.

Зулфи била банд айлади пойим била дастим,
«Қабл анта мамот»имга камон айлади жаллод.

Ул тешайи рашким бошима ташладим охир,
Ўэни менга қолғонда чунон айлади жаллод.

**Тиларлар аҳли олам доимо дилдоридин хушнуд,
Бўлурмұ ҳеч одам мен каби озоридин хушнуд!**

**Ажаб ёреки, эҳёлар қўзин қатлида жон бергай,
Неча мавт аҳли бўлғойлар лабин гуфторидин хушнуд.**

**Тараддуд қилма, эй жонон лаби, сен сўзга кирмакка,
Тугатти сўзни, бўлдим мён кўзи хунхоридин хушнуд.**

**Санам хушнудидин ғайр аҳлиға жоним тасаддуқдур,
Киши бўлғоймукин ҳеч вақтда ағёрдин хушнуд.**

**Деманг: «Мажнун шавқи Лайлиниңг ойинасидиндур!»
Юзин миръотининг тахтида ул дийдоридин хушнуд.**

**Каломин музмар этти, бўлди ондин кўҳкан Фарҳод,
Деманг: «Ширин лабининг нутқи шаккарборидин хушнуд!»**

**Увайсий, кўр, равон ўлғонда онинг йўқду муштоқи,
Сабаб улдур: менинг жонониминг рафторидин хушнуд.**

Жонон сёридин келмиш, ваҳ, ғамму экин оё?
Арзимни ғашитмакка ҳамдамму экин оё?

Дарёни буён элтмиш мироб равон айлаб,
Васлини тилар чашмим пурнамму экин оё?

Дерман кӯтариб бошим: «Жабри менга яксардур!»
Ўзга қулиға жабри кам-камму экин оё?

Жоно сифатин дерга ожиз бу забон, билмам,
Жо топти бири кўнглум, оламму экин оё?

Айдимки ситамкора: «Мендин ўз эрур ағёр!»
Аиди бу замон ул шўх: «Маҳрамму экин оё?»

Бир доғ солибдурким, лутф этмаганидинму,
То вақти жудолиғдин мотамму экин оё?

Беҳуда жафо чекма, Вайсий, нега ағёра —
То аҳд ила паймони маҳкамму экин оё?

Бахтим кўзига уйқу мавзунму экин оё?
Иқболима қасд эткон гардунму экин оё?

Эй лайливаси золим, десанг не бўлур бир йўл,
Ҳуснунгга завол ўлмас: «Мажнунму экин оё?»

Туштимки биёбона бир юзи бўлуб лола,
Қонимга ўшал саҳро тулгуму экин оё?

Ваҳ, маҳри ниҳон ўлса сўрма жигарим қонин,
Шом ўлса шафоқ бағри турхуму экин оё?

Маҳрум кўзум бул қун кўп йиглағонидиму,
Зоҳид, дема: «Бу дарё Жайхуму экин оё?»

Эй соқийи давроним, етгунча қадаҳ қўлга,
Телмурмагим тлгингта мазмунму экин оё?

Сўрма бу Увайсийдин ёнмоги саволини,
Гар берса башорат шоҳ турғуму экин оё?

Бир шўхи замон кўрдим, дилбарму экин оё?
Бошиға қўён эгри афсарму экин оё?

Юз узра паришондур нассожи сияҳ тори,
Машшота агар ўрса ҳайдарму экин оё?

Бир қатра зулолидин бўлғай минг ўлук эҳе,
Бир деса бўлур коғир, шаккарму экин оё?

Жонона хаёлимдин азм айласа бир соат,
Бошимга тушаш савдо маҳшарму экин оё?

Эй ёр, нигоҳингдин қонлар дил аро жорий,
Ҳар бир мижа бир хунрез ханжарму экин оё?

Ошиқ киши илҳомин ушшоқ эшитиб бул кун,
Даргоҳида маъшуқнинг сафдарму экин оё?

Онсиз бу жаҳон ичра қўз очмадигим ҳаргиз,
Фардо бу сўзим анга боварму экин оё?

Бечора Увайсийни бир кун демади маҳваш:
«Кўйимда ғуломи чун камтарму экин оё?»

Құрунур бөг әрә бир дилбари гаҳ рост, гоҳи каж,
Юзи узра татовул — ҳайдари гаҳ рост, гоҳи каж.

Борибон ул париваш заъф ҳолин сүрғил, эй қосид,
На воқеъдур: ёнида бистари гаҳ рост, гоҳи каж.

Такаллум құлмайин кулди табассум бирла ул гулрұх,
Құрунди лаб аро тиш гавҳари гаҳ рост, гоҳи каж.

Дили маҳзун қаю ғамзанғда қошингни хаёл этсун,
Кийибсан бир кулоҳи афсари, гаҳ рост, гоҳи каж.

Кечә-кундуз бошингдин тинмайин афлок үгрулди,
Қамардин рашқ этиб шамс анвари гаҳ рост, гоҳи каж.

Құнгулда мосиводин йўқ десам, қилмас қабул ҳарғиз,
Етиб дафзингга қилғон бовари, гаҳ рост, гоҳи каж.

Увайсий, рост Мажнун, бесару по, асрагил, эй шұх,
Замона аҳлиниң мажнунлари гаҳ рост, гоҳи каж.

Ишқ аҳлига ярошур доимо сўзу ғудоз,
Шўх аҳлигаки, истиғно билан юз онча ноз.

Бошда савдо, кўзда ашку, дилда доғу жонда ўт,
Мен каби ҳеч кимса қилғон йўқ муҳаббат сарфароз.

Эй ғинойи муғбача, олдингда жон берсам бугун,
Чангу, қонуну, рубобу нағмани сен айла соз.

Бехабарликнинг зимистонида ким бўлса ҳалок,
Ишқ ўти кўнглум аро доим етарким боз-боз.

Ёр васлидин мени маҳрум деб, таън этмагил,
Сабр тоғида турубон айтурам жононға роз.

Қилмагил бу даҳр аро фосид хаёлингдин тамаъ,
Бебақодур, эй дило, қилғил жаҳонга имтиёз.

Вайсий шаънига муносиб кўрса ким ҳар қанча сўз,
Минг забон пайдо бўлуб, айтса яна то бўлса оз.

Эй сабо, жоним ҳалокин айла жононимға арз,
Иўқи, жисми нотавон аҳволин эт жонимға арз.

Оҳ дудин, ашк рағин, нола авжин айлагил —
Зулфи — сунбул, юзи гул, сарви хиромонимға арз.

Куфри зулфи дину имонимни барбод айлабон,
Қолғони жон қасдин этган номусулмонимға арз.

Ваъдайи васлига етмай ўлганимни, эй рафиқ,
Қилғасен, ҳар ерда курсанг, аҳди ёлғонимға арз.

Васл шавқи голибиман, гунгманким, айламак —
Ҳөжат эрмас кошифи асрори пинҳонимға арз.

Эй Увайсий, ҳажр зинданнода жоним хавфи бор,
Қилғасен, етсанг яна албатта сultonимға арз.

Хат ёзибдур ҳуснунг, аввалги баҳосидур ҳануз,
Марҳамат йўқтур, харидора изосидур ҳануз.

Жавр то кўргунча тутқаймен умид ондин вафо,
Қайта-қайта ранг-бараңг жонон жафосидур ҳануз.

Орзу рўзи азалдин ҳуснунга, шамсу қамар —
Рутбайи чарх узра дийдоринг гадосидур ҳануз.

Таҳсин эрмас Лайливаш ёди била бўлсан туроб.
Турбати Мажнун нигорин мубталосидур ҳануз.

Қийган эрди лабларинг ҳажрида дил ҳумро энгил,
Сангдил, золим, анинг гулгун қабосидур ҳануз.

Интиҳо излаб фироқин даштида сарсондуман,
Барҳам ўлди умрим, ишқинг ибтидосидур ҳануз.

Неча кун хуноба ютти ул лабинг шавқи билан,
Бўлмади ҳаргиз мұяссар, қон — ғизосидур ҳануз.

Вайсий кўз юмди жаҳондин ҳусн арzonин тилаб,
Хат ёзибдур ҳуснунг, аввалги баҳосидур ҳануз.

**Не балоли чарх экан ушбу дун, менга ҳажридин ватан айлади,
Ватан ичра боз не тириклигим, яна дардини кафан айлади.**

**Не бало бу золни қасдини, не билай бу чархни дардини,
Ки улус қўлида қизил гули, иликимда ғуж тикан айлади.**

**Ета олмадим чу вафосиға, қоча олмадим бу жафосидин,
Биларам азалда муҳаббатин оёғим сори кишан айлади.**

**Иитириб эдим бу ҳушу диним, қарасам — санамни қошидадур,
Бу асир бўйнума қуфл этиб ики зулфидин расан айлади.**

**Чиқибон сувор ўла ул пари, бу кўнгул қушин қўла қўндуриб,
Олибон ниқобини юзидин, хати сабзасин чаман айлади.**

Бўлди хористон кўнгул, боги рухи гул келмади,
Ҳам фифон этмай нетай ҳажрида, булбул келмади.

Интизор ўлдум мени машшотайи то хаста дил,
Ноз илан анбарфишонлиғ зулфи сунбул келмади.

Кўнглум истар ҳар тараф жавлонгаҳин, бебок ўлуб,
Тушкали занжири ишқдин бўйнима ғул келмади.

То димоғимдур ՚муаттарким, келиб бўйи насим,
Кўз тутарман телмуруб, алвож кокул келмади.

Ташналиғ афсун этибдур, соқиё, недур илож?
Найлайин, муғбаччайи лаъли лаби мул келмади.

Қосидо, борғил бу дам ул меҳрнинг қўйи сори,
Бизлара номеҳрибон, бегона кўнгул келмади.

Келгуси ҳар кунда Вайсий зорға минг кулфати,
Бўлди хористон кўнгул, боги рухи гул келмади.

Чаманда гул — юзига қул, қадиға — сарви озоди,
Кўзу зулфига — наргис бирла сунбул, бир паризоди

Ҳумойи авжи иззат соясин то бошима солди,
Бошимни кўкка еткурди, ҳамул дам етти имдоди.

Этиб зуннори зулфин дому холин айлабон дона,
Кўнгулнинг қушларининг сайдигадур турфа сайёди.

Нигорим қўлға дуторин олиб, ноз ила соз этгач,
Кўнгулдин сабру тоқат борди, бошдин ҳуш барбоди.

Бериб жон лаъли ҳар дам, кўзларин қасди жон олмоқға,
Ажаб бебок шўхи-қаҳри лутфомиз жайлоди.

Юзу зулфин, қади раъносини кўргонда дермишман:
«Ҳам ул гулдур, ҳам ул сунбул, ҳам ул бир нахли шамшоди»

Бир охшом масти бепарво келиб, кўнглумга ўт солди,
Ҳазин жонимга онча қилди бедод узра бедоди.

Ямон кўз тегмасун деб, ошиқин кўнглин сипанд этти,
Бу найранг ила куйдурди, ким ул шогирд устоди?

Малаклар дода етти Вайсийнинг доду фифонидин,
Фироқингдин етушти чарх узра оҳу фарёди.

Висоли ёдида дўстларга мен зор ўлдум ўхшайди,
Фироқ андуҳидин душманлара хор ўлдум ўхшайди.

Қатиғ савдо тушуб бошимға, мен бўлдум харидори,
Ололмай матлабим, расвойи бозор ўлдум ўхшайди.

Солибдур зулфи торин бўйнима, ё бандалик тавқи,
Ваё ислом ичинда банди зуннор ўлдум ўхшайди.

Қўнгул сиррин тила¹ мазкур қилдим, кимга дод айлай?
Гила кимдин? Ўзум-ўзумга агёр ўлдум ўхшайди.

Азалда руҳи нодоним суюбдур ёр ишқини,
Анинг-чун дарду ғам бирлан гирифтор ўлдум ўхшайди.

Париваш сайри боғ этмиш, тутуб агёр илкини,
Ки ғайр аҳли ҳама гул шохида, хор ўлдум ўхшайди.

Нигоро, не бўлурким, мен ғариб васлингда жон берсам?
Неча кундур — фироқ илкида озор ўлдум ўхшайди.

Увайсий орзу қилмиш сенинг олдингда ўлмакни,
Тушубон мастлигдин, эмди ҳушёр ўлдум ўхшайди.

¹ Т и л а — тилга маъносида.

Қи булбул нола, афгон айламакни мендин ўрганди,
Вужудин шамъ сўзон айламакни мендин ўрганди.

Бориб саҳрога, қон бағримдин изҳор айладим бир кун,
Фалак бағрин қизил қон айламакни мендин ўрганди.

Шафақ — хун бўлғуси, дил, ёр меҳри гар ниҳон бўлса,
Само гулгуни домон айламакни мендин ўрганди.

Кўруб абрю ҳилолинг, жон фидо қилдим жамолингга,
Ул ой ҳуснига қурбон айламакни мендин ўрганди.

Фигонким, ғам тароги хаста кўнглум реш-реш этти,
Санам зулфин паришон айламакни мендин ўрганди.

Сени изларман андоқким, қуёш дийдорин изларда,
Кезиб тун-кун, шитобон айламакни мендин ўрганди.

Қаноат қилди Вайсий, топти дилдин гавҳари назмин:
Садаф ҳам дурри галтон айламакни мендин ўрганди.

Құруб рашк оташин бир тун дили ғамнок сесканды.
Хароратдин, қадам ер узра құйсам, хок сесканды.

Таваҳұм бирла ёқ ҳирмон ўтин бағримға, әй шоҳо,
Чиқан охим шароридин хасу шоҳок сесканды.

Дамо-дам ишқ сиридин самъи дилга айлади ифшо,
Анинг-чун ақлу, ҳушу фаҳм ила идрок сесканды.

Қочиб ғам хайлидин бу дам Масиҳо сори юзландым,
Бу шұр аңгезлиқдин етти қат афлок сесканды.

Үқубат бирла тұқти қоними, раҳм этмай ул сайёд,
Таним захмини күргач, осгали фитрок сесканды.

Агарчи бохабарсан, фаши дасторингдин, эй зоҳид,
Валекин ботинингдан юз туман бебок сесканды.

Саломат аҳли, Вайсий, бағри хунобингда ғарқ үлғай,
Сиришкінг қонидин бу дийдайи намнок сесканды.

Бугун бу нолайи зоримдин ул дилдор уйғонди,
Биҳамдиллаҳ юқудин күзлари хуммөр уйғонди.

Таваккул шишасин кийсамки, урсам ғұта баҳри ишқ,
Садаф батнида гүё гавҳари шаҳвор уйғонди.

Ғамим ҳаддин ошиб, беморлиғ билгурди жисмимга,
Табиби жона дору, ҳам яна ғамхор уйғонди.

Құзи уйқуға борса ёр, ишқ аҳли тирик эрмас,
Ҳаёт обин ичурмакка Масеҳ минқор уйғонди.

Бу охшом бодайи раҳм ичти лутфи журъаси бирла,
Саҳар шодоблиғ бирла юзи гулнор уйғонди.

Увайсий, сабр қылдинг, уйқудин бир күн очар-деб күз,
Қарам хамёзин айлаб, соҳиби асрор уйғонди.

Қай ҹаман раъносидинсан, гулъузорингға бали,
Қайси дарё мавжидинсан, табъи жорингға бали.

Тұлдириб афлоклар, ичсанг муҳаббат бодасин,
Қонеъ ўлмас лаъли нобингким, хуморингға бали.

Құз саводи интизорингда оқарғай әрдиким,
Сақлади мардумларин, күйи ғуборингға бали.

Етти авроқи фалакдин ўтти афғоним уни,
Ул малойиклар дегайлар: «Оҳу зорингға бали!»

Эй Увайсий, мунча дилозор бадхұлиғ билан
Ҳақ таоло раҳмидин уммидворингға бали.

Нечук жонона, истигно билан куйдурди афъоли,
Учолмас дил қуши ҳар ёна, сўзондур пару боли.

Тараҳум айлагай, шояд, кетар вақтимда ул дилбар,
Ажаб эрмас, агар қилсан таним йўлида помоли.

Кўзи жаллоди бераҳму, ажойиб шўхи бепарво,
Солур дин мулкига горат ўшал ҳиндубача холи.

Висолин орзусида берурман кеча-кундуз жон,
Агар бўлса мұяссар ул, ўзум — ҳайрон, тилим — лоли.

Кўнгур, сен истама ҳусн аҳлидин маҳсуслиғ, ваҳким,
Фаровондур сенингдек неча кўйида қади доли.

Нечук мен эътиroz этмай сенга, эй соқийи даврон,
Тавақкуф менга қолғонда, яна соғар эрур холи.

Қадам фикр этмайин қўйма фано йўлиға, эй зоҳид,
Ютар қон косайи ғамдин, будур Вайсийнинг аҳволи.

Биҳамдиллаҳ, саодатдур менга ул дўст пайғоми,
Хаёли лавҳидин зойил эмас чунким гуландоми.

Забоним шонаси, эй соқий, юрмас сочи торига,
Нечун нутқи шакаррези хумори бода ошоми.

Шакебо масканин симоб обод этса эрмас тонг,
Туроби остоңанг фавжи дард аҳлига ороми.

Ниқоби сунбулингдин таъни пинҳонман, насими гар —
Карам фазлидин ўлса то ҳувайдо, бўлса гулфоми.

Дема, эй зоҳид аҳли, доимо бебода маст ўлдинг,
Қўнгул боғида ғам муғбачасининг илгига жоми.

Туганмас донайи ғам, дил қушиға қут ҳар соат,
Қоча олмон фироқидин, умиди васл эрур доми.

Кўруб расволигимни, айтма, зоҳид, боғи ҳуснида —
Гирифтор этти Вайсий дилрабонинг чашми бодоми.

Ву оламга келиб бир одамиким сурди даврони,
Бўлубдур ушбу дунё ўзгаларга турфа зинданни.

Било олмон: ёрурму субҳи иқболим висолидин,
Адо қилди мени бир дилрабонинг шоми ҳижрони.

Ибороти ғамимда гар хатое бўлса афв эткил,
Сенга бир зарра изҳор айлайнин, эй маънилар кони.

Кел, эй ҳамдам, бугун сен ҳамнафаслиғ истама, **лекин**,
Тириклиқ менда йўқ, жононга жоним бўлди қурбони.

Табибо, сен даво топмакни қилма ихтиёриким,
Муҳаббат дардига ҳеч кимса топгон йўқду дармони.

Ниқоби сунбулинг ичра юзунг тимсоли андоқким,
Қаронғу кечани равшан этибдур моҳи тобони,

Увайсий, эътиқод оламға қўймоқлиғ хатоедур,
Келибсан ушбу дунё ичра билсанг, мисли меҳмони.

Ор этар мен телбадин ул шўхларнинг сарвари,
Авжи афлоки саодат, ё нужуми муштари.

Банди фитрок ўлмоғидин мурғи жондур бехабар,
Дом — зулфи, дона — холи, турфа бир афсунгари.

Расмдур сайёд оҳу сайд этмак, турфаким,
Сайд этар сайёдни ул оҳуйи мавзунтари.

Қилса афсун, кўнглими, мушкул эрур қутқармагим,
Макргар, айёр, ҳам сар фитна, ҳам жодугари.

Ҳарфи матлаб мисраъи қоғиялиғ бошидадур,
Деди бу сўзни бугун Вайсий -- ғуломи камтари.

Ҳажр дуди бирла ёздим ушбу пайғом, эй пари,
Қайси соатда тушубдур сенга бу ном, эй пари?

Охтариб қўйингга бордим, қочтинг, эй ваҳший, мудом,
Мен ғариб — маъюсқа ҳеч бўлмадинг ром, эй пари.

Ишқ хумдони аро мен мунда ўэни ташладим,
Сен фароғат боғида, ваъдांг эрур хом, эй пари.

Гул — юзинг, нарғис — кўзинг, ширин — сўзинг,
Мунис — ўзинг,
Лабларинг мен хастага чун бода ошом, эй пари.

Дардлик кўнглумни мунда тоқатин тоқ айладинг,
Анда ўз кўнглунгга сабр ичра саранжом, эй пари.

Қилмадинг гаҳ-гоҳ бир номанг била кўнглумни шод,
Боғладим андоқ хаёлинг — мисли эҳром, эй пари.

Сен каби сайёддин Вайсий халос ўлмак недур?
Кокулинг юз мён каби сайдигадур дом, эй пари.

Кўнгил ойинасини кўрмадим зангордин гайри,
Анга сайқал беролмас ашк ул дилдордин гайри.

Нечунким рашк ботин, лутф музмардур, хушо, эй дил,
Топа олмон базоҳир доимо озордин гайри.

Ҳақиқат рамзидин савдо агар қилса харидори,
Муҳаббат расмида йўқдур куни бозордин гайри.

Нечук дод айламай дайр ичра ул муғбачча давринда,
Борорга тоб этолмон, кўрмадим ағёрдин гайри.

Кел, эй соқий, муҳаббат жомини пур айла ҳусниға,
Неча кундур: кўзу кўнглум эмас хуммурдин гайри.

Мабодо ул санам васлига мақруб айласа бир кун,
Демаким, зоҳидо, бўйнумга сол зуннордин гайри.

Увайсийнинг фифонин ёнмаги онча муҳол эрмиш,
Сочи — сунбул, юзи — гўл, бўйи — мул гулзордин гайри.

Кўзум сарчашмасидин дам-бадам оби равон жори,
Нечунким, ул ситамгардин менга жабри ниҳон жори.

Кўнгулга қони тамкин ўлди оби замзамидекким;
Аннинг-чун зоҳид аҳлини кўнгли соридин гумон жори.

Кўзум ул зеби оғоқниким ҳуснига пурхун-чун,
Аннинг васфи руҳига ақлу, фаҳму ҳам забон жори.

Баногоҳ жўйи дилдин майл жори бўлса тонг эрмас,
Ўзин қаддигаким, ўз гисуий анбарғашон жори.

Тафаккур қилма ғайб илкига сен, куфрига еткургай,
Недин аҳволима, эй ҳуш аҳли, имтиҳон жори.

Бугун май тўлдиур ул муғбача зарфига, эй соқий,
Неча мендек бағир хуноба чашмидинки қон жори.

Нечун қон йигламай бир нечалар қулгусидин, ёраб,
Ки чиққач лабларидин ғайр лутфига аён жори.

Ўзотиб илкими чарх узра, шамс осо мақомига,
Фалакка ер юзидин дам-бадам оҳу фифон жори.

Увайсий, истасангким, сен карамдин сер ўлмакни,
Мақомоти фанода раҳм андоқ меҳрибон жори.

Учради қайдин менга, чун Ой ила Кун иккиси,
Кўрдум аҳволин алар Фарҳоду Мажнун иккиси.

Зеҳни ғаввосимни солдим фазл баҳрин қаъриға,
Чун садаф батнида онлар дурри макнун иккиси.

Шаҳри дилда ақл шоҳин лашкаридур бешумор,
Юз туман лашкарга келтириди шабихун иккиси.

Тушмасун ўт кулбага, саҳронишин, айланг ҳазар,
Сайр этарга ҳайфким, ул тофу ҳомун иккиси.

Келдиким икки пари гўё талаб айлаб қанот,
Илм кони ичра, Вайсий, бўлди мамнун иккиси.

Келди васлингдин, нетайким, бу кеча ҳижрон иси,
Ул сабаб эрди: табассумдин келур гирён иси.

Гарчи мен ҳуснунгга Мажнун, зарфи дил саршори ғам,
Шавқи лаълингдин бағирдин келгуси бирён иси.

Оҳқим, ғайри машомиға мабодо етмасун,
Субҳ дам вақтида уйготти мени райҳон иси.

Гар табассум этса гул, булбулга ором ўлмагай,
Лабларинг то хандадур, мендин келур афғон иси.

Юсуфи соний фироқидин не тонг топсам хабар,
Уйқу ичра чун Зулайҳога етиб Қанъон иси.

Заъф эди жисмим мұхаббат ранжидин бир неча күн,
Шукрлиллаҳ, келди тандин ушбу дам Луқмон иси.

Бұлма ҳайрон Вайсийнинг олдинда қабзият құруб,
Келді вәслингдін, нетайким, бу кеча ҳижрон иси.

Васлинг туни ошиқларинг ул масти хоб ўлтургуси,
Бедорлиғ чоғи яна шарми ҳижоб ўлтургуси.

Қўзлар саводи бўлдиким мисли қумурчоқ баҳрда,
Таъни халойиқ ичраким, ашки ҳубоб ўлтургуси.

Сундум алим бўйниға, то чирмашди зулфи турраси,
Оромсиз кўнглумниким, ул печу тоб ўлтургуси.

Сўрсам санамдин васлини, доим менга бермас жавоб,
Тебратмайин лаъли лабин, нозу итоб ўлтургуси.

Базм ичра келса қаҳриким, қилса ҳақорат бир қулин,
Ҳар бир сўзидин бизлара минг бир хитоб, ўлтургуси.

Даргоҳига келмаклигим билсам ададсиз — бешумор,
Манъ этгали даргоҳидин, ваҳким, ҳисоб ўлтургуси.

Вайсий белин бөглабдуурўр ёзмакда васфин һайсифат,
Кўз васфини қилмай тамом умри шитоб ўлтургуси.

Жунун дашти ажаб мухлиқ, чиқарга жон ёвуқлашти,
Умиди васли андоқ чогдаким, имкон ёвуқлашти.

Жигар — хуноб, чеҳрам — зард, ашким жорий андоқким,
Сориғ чехрамга сар чашмим саридин қон ёвуқлашти.

Дило, сен шиква қилема хўбрўлар эътирозидин,
Лабига лаб аролаб, ғунчайи хандои ёвуқлашти.

Азизи Мисрсан, эй ҳусн шоҳи, оч ниқобинигни,
Юзунгиииг иштиёқида маҳи Қанъон ёвуқлашти.

Кўнгулиниғам фалосинда тузаб, жон интизор ўлди,
Киши бўлғаймуқим, бориб дегай: «Меҳмон ёвуқлашти!»

Тамасхур этма умр ўткармакимга, зоҳиди ғоғил,
Сенга ҳуру қусуру, менга ул жонон ёвуқлашти.

Бугун ул дайр пири истагай мақбуллиқ мендин,
Фано обод ўлурму, мосиво вайрон ёвуқлашти.

Муҳаббат сабзаси пажмурда ўлдиг дил аро, ваҳким,
Биҳамдиллаҳ, барин белга уриб, деҳқон ёвуқлашти.

Увайсий, мард ўл бедор, ғафлатда заниф ўлма,
Нечә кун интизор ўлғон ўшал эҳсон ёвуқлашти.

Лаби лаълинг ҳадисидин шакар минқорадур тұти,
Ҳикоәти юзунг-ла баски, хуш гуфторадур тұти.

Бисоти базм оро бөг ичинде барғи гулдиндур,
Фигон айлаб, күзіде қашмайи хунборадур тұти.

Бу кома талх гүё шарбати ҳижрон аёғинда,
Мазоқ истаб бу жона, роҳати — озорадур тұти.

Дарнғо, шохсор узра құюб ангушт қар зори,
Бу дөғ ила малоли хотири бечорадур тұти.

Дами шамшири каж абрұ ила гүё шақид этти,
Пару боли ила чүн қатра хүн афшонадур тұти.

Фигони андалиб аммо бу гул хамёзасидиндир,
Шакаррези лабингдін доимо хұмморадур тұти.

Хаданғи новакингдин пар чиқориб қүш болосидек,
Үлуб темир қаноти, толпиниб авворадур тұти.

Шакар тасвирини хотирдін айлаб маҳву маъдума,
Мазоқи шарбати лаълинг била ағфорадур тұти.

Гулистон ичра ҳар соат сен, эй құмри, наво соз эт,
Нафас роҳидин аммо барқи оташборадур тұти.

Нетайким, андалиби Вайсий эйнден қафас ичра,
Ажаб маъюс, доим дийдадин хунборадур тұти.

Етибдур ташпалигдин жои лабынга, май бер, эй соқни,
Зиёда бўлсув умринг даҳр аро, ҳам давлатнинг боқни.

Гирифторинг эрур ким, йўқ амон ҳижрон балосидин,
Амон топти балоийи ҳажрдин жононим ушшоқи.

Сулуки ишқ аро аввора бўлғонларға қил рухсат,
Хати иршод зоҳир айлади ҳуссунганинг арвоқи.

Ҳазар агёрдин қилмоқ керак, эй дил, висол ичра,
Билурмусанки, жонон оғзиға то борди бормоқи.

Муҳаббат сирридин дам урма ҳар толибга, невчунким,
Қўтаргайму шутур борини, юклар бўлса тойлоқи?

Ки бу илбора иқбол ила дерман: «Зарра меҳринингдин —
Етарму ҳеч ун, хуршид турган жо — фалак тоқи?»

Хаёлинг, Вайсий, ширин сўзидин тебратма ҳуснинг,
Қозиб Бестуни ғамиш, қолмади чун сабр тирноқи!

Кўнгул боги аро ҳуси аҳли жавлон айлаган бўлгай,
Бу вола ақлими ҳуснига ҳайрон айлаган бўлгай.

Саҳар вақти димоғимға насимидин етиб бўйи,
Тараҳҳум ушбу тун ул хатти райҳон айлаган бўлгай.

Дило, сен уймагил¹ ғафлатта, ҳар тун бўлгил огоҳи,
Мабодо фақр элига шоҳ эҳсон айлаган бўлгай.

Хабар берди бу туш рашк оғатидин тун аро, ваҳқим,
Бу оҳшом ғайр элин кўнига меҳмон айлаган бўлгай.

Дема саҳрода бутган лолайи рангин фироқинда —
Оқон ёшим билан гулгуни домон айлаган бўлгай.

Қаронғу бўлди олам, оҳқим иқбол тоқинда —
Мавосил кун қуёшим юзни пинҳон айлаган бўлгай.

Мушаввар айлади кўнглимни меҳринг, эй шаҳаншоҳим,
Ки гўё ҳажр шомни моҳ тобон айлаган бўлгай.

Увайсий, истама тандин тирнилиқ ёр ағёра,
Бўл анда ҳамнишин, рашк ила қурбон айлаган бўлгай.

¹ Уймагил — уйқуламагил.

Бошимга ёгдуурсац, эй фалак, бороши ёам токай?
Езарсан паст иқболимни, эй лавҳи қалам, токай?

Ұзумдинму, фалакдинму, ва ё иқболи пастимдин,
Туну кун дүстдин озору душмандин ситам токай?

Араб тупроғини сур күзга, сен ул ёна рөхлат қил,
Бу не, кутоҳ умрингеки ғавғойи Ажам токай?

Нечунким орзу қилмай аниңг йўлида ўлмакни,
Жароҳатлиғ кўнгулга халқ нутқидин алам токай?

Фалак хонида афгор ўлди ўхшар савми ботинким,
Висолидин бўлуб маҳрум, ҳажридин баҳам токай?

Қилибон суратин табдил ул малъун бадбахти,
Дило, бир пуштипо ур, бўлғуси жисмингға рам токай?

Муҳаббат бўлса сенда, тангри билмас йўқду ҳеч кори,
Қылурсан наэмдин табъингға сен ҳою ҳашам токай?

Оёғинг остига боқ, чоҳи зулмоти қозилмишдур,
Қўярсан бехабарча устинна ушбу қадам токай?

Қилиб меҳнат, дури мақсад олиб, дарёйи ишқидин,
Интурсанг боз илкингдин, қилур тангри карам токай?

Нафас берди неча юз минг, харид этгил ўзин ёдии,
Чиқар зоеъ давомал-қут итмоми дирам токай?

Увайсий, қолғон умринг ол юзунгра қиблай мақсул,
Хирад бозөрида қилғунгду савдои санам токай?

Юурсан соҳиби хуни жигардии бехабар токай?
Магас аҳволига раҳм айламай, эй шери нар, токай?

Тааллуқ бодасин тожи азиз бошингға йўл топти,
Хирад тарёкин ол комингға, ваҳқим, дарди сар токай?

Кишиким, аҳли дилдур, дўстлиғ даврига кўз очса,
Инроқ аҳли яқинлиғда эрурлар мўътабар токай?

Билурму аҳли ғафлат, қавкаби, бедор иниб дер,
Кечалар тортган оҳимдин фалак узра шарап токай?

Қаноатда садаф батнида дурдин бехабардурлар,
Чўмуб ғаввос сочгай санги диллардин гуҳар, токай?

Увайсий, қалб миръотига кўргуз дил юзин, эй шўҳ,
Қилурсан бу жаҳоннинг иек иомидин ҳазар токай?

Кўрарам ҳажрииги саҳросида месннат токай?
Сурасан боғи жаҳон ичраки давлат токай?

Урарам оҳ бугуҳ, шаъшаа оҳимдинким
Кўядур олам эли, бўлғуси ҳумрат токай?

Қилмадинг тафриқа бегонага шафқат била сўз,
Ўз гадойинги маломат била кулфат токай?

Ташлади тешасини бошига, Фарҳод ўлди,
Бесутун тогида беҳуда машақкат токай?

Лайлинииг марқадини қучди-ю, жон берди, ажаб;
Мажнунин шўридага ғам била улфат токай?

Кўрарам жавру жафо ҳажрида мен шому саҳар,
Қиярам оғатидин устима кисват токай?

Вайсий, тарқ айла муҳаббатин, керак бўлмаса ҳақ,
Қиласан дардинги жонинига миннат токай?

Дилрабо, ўлтур, бошиигдин мисли гардун ўргулай,
Ақлими барбод этиб, гүёки Мажнун ўргулай.

Итларинг бағримни ерда қилди бағрим реш-реш,
Жорий айлаб қонларимни, жома гулгун ўргулай.

То кўруб расволиғим, ор этсанг, эй ҳуш маъдани,
Бовар этгил кечакундузларда, Макнун¹, ўргулай!

Лабларинг ҳажрида бағрим лахта-лахта қоп эрур,
Оқизиб кўз чашмасидин ашки пурхун ўргулай.

Соқиё, жон етти лабга, ваъда қил лаълини майни,
Гарчи мен лабташнайи хуммор, Мажнун ўргулай.

Тангри халқ этниш мени мүфлис — гадолардии, нетай?
Йўқ днрам, йўқ тоатим, кўз ёши Жайҳун, ўргулай.

Демагил Вайсийни сен: «Ул Вайсийи беҳонумон!»
Фаҳм қилғилем ҳасратим, ҳолим дигаргун, ўргулай.

¹ Мажнун — Нодира бегим.

Висолинг ёдида багрим тўло қон этмадим билмай,
Оқизиб ашки хун, ҳумроийя домон этмадим билмай.

Тирик юрмоқлигимдин таъни эл бисёрлар қўрдим,
Фидо жонимни ул зулфи паришон этмадим билмай.

Муқаррар билдим: эски даҳринг бу молу дунёсия —
Фано йўлида дард аҳлига эҳсон этмадим билмай.

Дариго, ишқ сирридин хабар топмас кишилардин
Фигону оҳи сўзонимни пинҳон этмадим билмай.

Саломат хонаси обод бўлмишким маломатдин —
Талаб айлаб, кўнгул мулкини вайрон этмадим билмай.

Чиқиб саҳролара, арзимни айтиб сангги хороға,
Фамимдин қон этиб бағримни, маржон этмадим билмай.

Етар ҳар кунда юз маҳзун кўнгулга кулфати ағёр,
Увайсий, иега азвал тарки жонон этмадим билмай?

Телмуруб; қон йіглабон, мен ошиқона күз тутай,
Юзи гул, лаъли лаби — мул жонажона күз тутай.

Эй улус, манъ айла күз, келгай сәмандин ўйнатиб,
Интизорида қолон шүхи замона күз тутай.

Ғам танаъум эрди доим фурқати дилдор аро,
Васл ҳөннидин бугун хурду калона күз тутай.

Кимса бадгүёнидни топти күнгил ҳар дам вафот,
Ҳар сүзидур бир Масеҳ, ширии забона күз тутай.

Зоҳидо, күз тутмагимдин келмасун сенга ғубор,
Сирри ихфоси аниигким — бегумона күз тутай.

Сифлайи дундини бугун ашким бўлубдур лолагун,
Ҳам ўзи сарроф, ҳам боимтиҳона күз тутай.

Пайкари бадҳол равзан зоҳир ўлмиш бешумор,
Жумлайи сўроҳдин руҳи равона күз тутай.

Бошима солса маломат қушлари кошонае,
Ишқида ашкимни аллаб дона-дона күз тутай.

Соқиё, ўлтурса соғар бер Увайсий илгина,
Чеҳрайи майдин мен акси меҳрибона күз тутай.

Мени расво қылан кимдурки, сени сиймин бадан нозук,
Солен бошимга савдо кимдур, ул гул пираҳан нозук

Хаёли кирса күнглумга чиқар дунёу дин меҳри,
Қилибдур оқибат, эй дўстлар, ҳам беватан нозук.

Чу сабрим тирғонида ҳар куни юз кўҳи ғам қоздим,
Менинг олдимдадур Фарҳод — ожиз, Кўҳкан нозук.

Қадинг — нозук, қошинг — нозук, кўзунг — нозук, лабинг —
нозук,
Тилинг — нозук, сўзунг — нозук, тишинг — дурри Адағ нозук.

Хатинедур сабзарай ҳоний, лабингдур кавсар аднони,
Ҳадинг — бўстон, юзунг — гул, мисли гулзори чамал нозук.

Бошингдин то оёғингга қараб турсам, баринг нозук,
Хусусан габғабинг остида ул зери зақан нозук.

Ики нарғис, ики кўнгул, ики тан, иккни жон бирлан
Бирин биринга васл айлаб, қилоли анжуман нозук.

Увайсий, ўз-ўзиннга сўзлама, бир хил забонингни,
Мабодо келмасун нозук дилига то гаран нозук¹.

¹ Бу срдаги «гаран» сузи «гарон», яъни «оғир» маъносидади.

Қелибман даргаҳингга, шоҳи ҳўбоним, қабул эткил,
Багир қоним била бўл ҷашми гирёним қабул ўя эткил...

Умид айлаб талаб олмоққа кирдим роҳи покинингга,
Йўлинигда айлаган фареду афғоним қабул эткил.

Кўнгулдин хориж ўлмнш васл уммиди, не айлайким;
Муҳаббат шавқи ичра доғи ҳижроним қабул эткил.

Тушубдур бошима савдои ишқинг, эй шаҳаншоҳим,
Алам бозорида бул дарди пинҳоним қабул эткил.

Үтубдур гавҳари поёни умрим токи гафлатда,
Тазарруъ зор илан қилғон пушаймоним қабул эткил.

Тегибдур новакинингди печа ўқ жисмим аро пинҳои,
Шаҳиди ишқ ўлмоққа оқан қоним қабул эткил.

Увайсий гарчи поқобил, келибдур остоинингга,
Фигону оҳи сўзоними, султоним, қабул эткил.

Тирикдик расминни оламда кўнгли шөддин сўргил,
Фидо жоъ айлаганларни кўзи жаллоддин сўргила.

Умиди васли ёр айлаб олар асбоблар расмини.
Бу меҳнат тогида ул тешайи Фарҳоддин сўргил.

Муҳаббат мажмари ичра куйнб кул бўлган эрларни,
Биёбоцларда Мажнун жисми нобунёддин сўргил.

Юрони решашеша заҳм бўлғон потавон ажрини
Ғазаблиғ раҳмсиз ул ханжари фўлоддин сўргила.

Таҳи девора қолғонким ғубор олудалар рангини
Мурассаъ ғам билан бул хонайи барбоддин сўргил.

Жудолиғ заҳри бирлан ҳажрида жўш айламоқликини
Висол илгига тутқон жоми хайри бөддин сўрвил.

Ҳашу ақлнинг била қилгил дема, Вайсий намозиниғини,
Ки андоқ расмин зоҳид — дили озоддиз сўрвил.

Жунун тоши-бугун афғон аро, жонон, таваҳҳум-қиљ,
Баногаҳ жори бўлди дийдадини тўғон, таваҳҳум қиљ.

Беридб илгизигга тиги рашк ул гадр аҳли, эй қотни,
Тўкарда қоними шукридиш, эй подон, таваҳҳум қиљ.

Бугун сайд айламини гулшанини гулрӯҳеорлар ишони,
Мукаррар бўлмагайсан, эй гули ҳондан, таваҳҳум қиљ.

Нигоҳнинг фурқатидиги кўзларимга чунки қон тўлди,
Анинг-чун ўзга юздан, кўзлари Чўлони, таваҳҳум қиљ.

Аё эй бехларлар, ишқ бозорига юзланима,
Тушар душвор савдолар, дема осон, таваҳҳум қиљ.

Жудолиқ ўти куйлурди вужудим, оч дарни дийдай,
Куярсан шаъшаъни ҳижрошида, дарбон, таваҳҳум қиљ.

Замонинг туи, қадам босқон срингича бўлмасуни ярмони,
Мабодо, топмагайсан, Вийсан, беармон, таваҳҳум қиљ.

Еом' ит' өхям' ўтидин бошина тож эткали мойил,
Сиринким' Қулзумин қон ила амвож эткали мойил.

Умидим: шоми ҳижрои васлинига табдил бўлгайму!
Фироқнинг лашкари уммиди торож эткали мойил.

Тилинг — сўзда, лабинг — кулкуда, кўнглинг — дилни
олмоқда,
Кўзунг — мулки дилимдин сабрими бож эткали мойил.

Еами дунёйн дунидин хориж ўлсам тоиг эмас, зоҳид,
Ҳаёли маҳвашим кўнглумдин ихроj эткали мойил.

Кўнгулдин истама ҳусн аҳлидни маҳсуслиғ расмини,
Неча ушшоқни эшикнида афвож эткали мойил.

Сабо таҳрикидни ҳар лаҳза алвож эткали мойил.
Сабо жавлони зулфинг торина, таскин эмас мумкин,

Нўла қилсанг, кунун яъснини нассож эткали мойил.

Қадаҳ тут, соқиё, лаб ташна кетмай даҳри фошийдни,
Бошимда дорлар Мансури Ҳаллоj эткали мойил.

Увайсий, матлабинг ҳақ маҳзанида лутф этар, сабр эт,
Узин билдиrmаку бизларни муҳтоj эткали мойил.

Сучукликдиму лаъли нобинга бўлмиш шакар дохил,
Лаб ичра сўзларингга то бўлубдур муҳтасар дөхил.

Фироқниг ўқларидин бул вужудим равзану равзан,
Хусусаи, ҳар тарафдин бошима тиғу табар дохил.

Нетайким, зойил ўлдим лавҳи маҳбубим хаёлидин,
Кеча ўйқуда тушдин кўнглума бўлди хабар дохил.

Агар журм ўтса мендин, ғайра ҳамдам бўлмагил, эй гуза,
Мабодо куймагайсан, оҳим ўтига — шарар дохил.

Лабинг сиррин кеча-кундуз кўнгулда андоқ асрармас,
Ки гўё қаъри дарёда садаф ичра гуҳар дохил.

Эшитсанг бетаассир сўзни, озор ўлмагил, эй дил,
Маломатдин муҳаббат нахлига бўлғай самар дохил.

Увайсий, истасангким, кўзга маҳрам этма ғафлатас,
Кеча ўйқуни тарқ эт, ёра бўлгайсан саҳар дохил.

Тириклик расминин оламда күнгли шөддин сўргия,
Фидо жоъ айлаганларни кўзи жаллоддин сўргил.

Умиди васли ёр айлаб олан асбоблар расмин.
Бу меҳнат тоғида ул тешайи Фарҳоддин сўргил.

Муҳаббат мажмари ичра куйиб кул бўлган эрларни,
Биёбонларда Мажнун жисми побунёддин сўргил.

Юрои решаша заҳм бўлғон нотавон ажрини
Ғазаблиғ раҳмсиз ул ханжари фўлоддин сўргил.

Таҳи девора қолғонким ғубор олудалар рангини
Мурассаъ ғам билан бул хонайи барбоддин сўргил.

Жудолиғ заҳри бирлан ҳажрида жўши айламоқликни
Висол илгина тутқон жоми хайри бөддин сўргил.

Ҳушу ақлиниг била қилғил дема, Вайсий, намозинири,
Ки андоқ расмини зоҳид — дили озоддин сўргил.

Жунун тоши бугун афғон аро, жоноп, таваҳҳум қил,
Баногаҳ жори бўлди дийдадин тӯғон, таваҳҳум қил.

Бериб иленинга тиги рашик ул гайр аҳли, эй қотил,
Тўкарда қоними шукридиш, эй иодон, таваҳҳум қил.

Бугун саир айламиш гулшанин гулрухсорлар шоҳи,
Мукаррар бўлмагайсан, эй гуллар хандон, таваҳҳум қил.

Нигоҳнинг фурқатидин кузларимга чунки қон тўлди,
Аининг-чун ўзга юздни, кузлари Чўлпон, таваҳҳум қил

Аё эй бехабарлар, ишқ бозорига юзламма,
Тушар душвор савдолар, дема осон, таваҳҳум қил.

Жудолиқ ўти куйдурди вужудим, оч дарни дийдор,
Куярсан шаъшаъни ҳижронида, дарбон, таваҳҳум қил.

Замонинг тун, қадам босқон ерингча бўлмасун армон,
Мабодо, топмагайсан, Вайсий, беармон, таваҳҳум қил.

Олиб қалам қўлимға, қошинг айласам ҳәсл.
То топтиким ҳузурини дил сад ҳазор сол.

Уздумки меҳр риштасини истаҳоладин,
Аммо ҳумо замирига бандлик юрак кашол.

Толпинғуси магас каби жон нутқи шаҳднинга,
То айлади итобини сарпуш лаъли бол.

Қошинг ҳаёли чулғади андоқки, ваҳ, қўнғул —
Гўё қалам ичида кўмулмисду мисли нол.

Етмас хатингни гардига машқ этса ҳўблар,
Ҳуснинг китобат айлаган — азбаски зулжалол!

Дардимни айтибон, ғамиминг шарҳин айларам,
Нозук табнатнгга агар бўлмаса малол.

Вайсний жаҳонидин ўтса не армон фироқ ила,
Умри ичида ёр агар деса: «Пир — аёл!»

Оҳқим бемеҳр дилбар соридин ёнмиш хаёл,
Меҳринг истардин, нетай, ҳаргиз хаёл ўлмас малол.

Истаганча ҳусн бозоринг баҳоси ортдиким,
Ийқ ажаб бўлсам харидоринг, аё 10суф жамол.

Тоқатим ҳирмони ўтгап ийқ экан васлинг аро,
Риштани ишиғингда дил побаст айлаобур хаёл.

Қолғон умримким, хаёлингиз ўтар, беҳудадур,
Лозим эрмиш: мен дуо умрунгга қилсам моҳу сол.

Қўрсанг ул ойни ҳаво тахтида, навмид ўлма, дил,
Шаҳ гадо аҳволига раҳм этса бордур эҳтимол.

Қоғиялиғ мисраимга берди султоним амал,
Гўйиё мисра бошингда ҳарфлар янглиғ мисол.

Дардманлар бир-иккى кун тур, деди, сендинмудур?
Рухса қилсанг яхшироқдур фаҳмима, эй лаъли бол!

Вайсий ҳар ерда дуойи жоннинг айлар субҳу шом,
Тахту тожини насиб этсун худойи лоязол.

Бул кеча, шукрким, менга кўрсатти юз висол,
Билмонки, ушбу ҳодиса тушдурму ё хаёл?!

Улдурмакидин илгари ҳажрии машаққати,
Алҳамдиллаҳ, етти менга давлати висол.

Кўрдим сени-ю, кетти хирад айб қилмаким,
Равшандурурки, кўрса қуёш ойгадур завол.

Ул шўх қувлади мени: «Борғил, ямон!» дебон,
Айдим бу сўз жавобига: «Сен эмдп яхши қол!»

Расм эрди элда бир дила бир дўст сир тутуш,
Таҳсин будурки, бир кўнгул имра икни хаёл.

Фаҳмимни нурк они муқаррар баҳоча йўқ,
Рухсоринг ой дегону қошишгии яиги ҳилом.

Ким сажда қўлса қошинга тасдиқи айн этиб,
Ҳосил бўлон бу иккисидин айни илми ҳол:

Жон ўртапур мудом бу фонуси жисем аро,
Йўқтур насим ўчиргали маъшуқ лоубол.

Дарёйи илм жўш урубон мавжид назмидин,
Вайсийин табъи чашмасидин чиқти бу зулол.

Баил ўлғолики, зулғай ғаришондур кўнгул;
То шамъи руҳни ҳуснинг парвонадур кўнгул.

Нити ҳаёл жомида васлингни бодасин,
Майхонайи фироқ аро мастоидур кўнгул.

Ғайр аҳли чақти сенга мени печа тил билан,
То борғолики кўйининг журмоидур кўнгул.

Бўлма малул зикри заболимга, эй рафиқ,
Аввалда ҳасратиниң била афсонадур кўнгул.

Зөҳид, тақаллум этма ҳаробот элига сен,
Еам шарбатини қўйғали хумхонадур кўнгул.

Мажнун танимни разъясниши таъна этмагил,
Бир Йайликвати ғами била девонадур кўнгул.

Эй зоҳид аҳли истама дил масканин бу дам,
Озорлигини куложида винҳонадур кўнгул.

Қоалошлиғ мақомига солсанг бугун мени,
Фақропайи таним эса, шоҳонадур кўнгул.

Вайсий, тағаккур этма ҳаломий ғизосига,
Балдимкин, таъна қушларига донадур кўнгул.

Маъшуқ аҳлидни васл рамзини сўрсам ўлдирур, сўрмасам ўлам,
Дардни аҳлига ишқ дўконини қурсам ўлдирур, қўрмасам ўлам.

Рашк жабрина қўйма, эй ажал, бўлса ҳамишиши ёр ғайр ила,
Даргоҳида мен тінмай ит бўлиб, ҳурсам ўлдирур, ҳурмасам ўлам.

Сабр этмагимдин йуқтур иложим, истасам ани токи рўзу шаб,
Қў-бакў бўлиб мен ҳам дарбадар юрсам ўлдирур, юрмасам ўлам.

Соғинибдуман, бўлибон йирок, ёр деб эди: «Айлагил ҳазар!»
Гул юзин бугун олдига бориб кўрсам ўлдирур, кўрмасам ўлам.

Мендин ор этар, хору зор этар, фони дунядин ушбу жон кетар,
Вайсийи ғарнб ранги сарғайиб турсам ўлдирур, турмасам ўлам.

Нигоро, ҳажра сол, мен дигларни ҳаржоға майл этсам,
Сенингсиз бир замон бул зийллати дунёға майл этсам.

Лабингдин маърифат дарёсига ғарқ үлди бу күнгүл,
Садаф батишдаги ул гавҳари яктоға майл этсам.

Хату холингни савдоси тушубдур бошима онча,
Бошимга тоғи ғам тушсун, булак савдоға майл этсам.

Юзунг раънолпен ғүнча, ядинг мисли қизил тулдур,
Эрам боғи аро ҳам ул гули раъноға майл этсам.

Агар дохиш эсам мажлис аро, мен шамъи мажлисман,
Бу жон парвонадек куйсунки, базмороға майл этсам.

Менин күйиниг ялоғига агар сен айласанг лойиқ,
Эмас апдоқ, нигоро, манзари болоға майл этсам.

Нигоримниң юзу зулғига ҳайрон үлмайин, Вайсий,
Күзим чиқсун, агар дунёу мониҳоғо майл этсам.

Бир-пари пайкар суманбар ёра ошиқ бўлмишам.
Лаъли дилкаш, сўзи хўш дилдора ошиқ бўлмишам.

Мадди оҳим кўкдадур, сориғ юзумда ашни ол,
Ул-қади раъно, юзи гулиюра ошиқ бўлмишам.

Қилма гулқандинг ила заъфим иложини, эй ҳаким,
Менки гулбарги шакаргуфтора ошиқ бўлмишам.

Нолау афғон этармен, қумрию булбул каби,
Не учунким, сарви гулруҳсора ошиқ бўлмишам.

Лабларингдин то кўрунмиш хуш-хуш онча тишларинг,
Даъл бирла ул дури шаҳвора ошиқ бўлмишам.

Дўстлар, кўнглим олан зулфи мусулмонкуш эрур,
Кофиредур, кокули зуннора ошиқ бўлмишам.

Ўзни қутқармоқ учун елдим, югурдим ҳар сари,
Оҳу вовайлеки, бора-бора ошиқ бўлмишам.

Баски саргардан қуюн янглиғ тогурмакдур ишим,
Ишқ водисига мен аввора ошиқ бўлмишам.

Вайсийдин ҳуш истамоқлик йўқ муносиб, не учун?
Бир пари пайкар суманбар ёра ошиқ бўлмишам.

Журма бўлгайму эвақ, наズми забон келтирмишам.
Туҳфа бўлғайму экан, бағримда қон келтирмишам.

Русияҳлик бирла шармисорлик даргоҳинга —
Барги сабз ўрнинга, эй сарви-равон, келтирмишам.

Эй карамбахш, ўтмасанг бу журму исёндин бугун,
Лозими қатл айласанғим, бошу жон келтирмишам.

Даргаҳингдин мен йироқу гарчи бу иолам яқин,
Ҳар саҳар, эй гул, фирғанингдин фиғон келтирмишам.

Жастужӯ қылғонча жонон васлидин бўлдим йироқ,
Соганиб гафлатин, дийдамга чунон келтирмишам.

Соқнё, зарғанингға май қуй, мугбача илкига бер,
Ташналиқдин эмди ўлмакка гумон келтирмишам.

Кокулнинг кўнглумни андоқким этибдур печу тоб,
Қўзу қошинингға муҳаббатин ниҳон келтирмишам.

Ҳар хато ўтса Увайсийдин бу дам афв айлагил,
Узр тақсирин бугун, эй меҳрибон, келтирмишам.

Менинг дарду гәмим билмакта бўлғайму кишин ҳамдам,
Надимимдур ситам бирла аlam, вақим, ишнимдув ғам.

Кўзум маҳруми ҳусни — чун тўкар ашкимни боронин,
Яқинидур, гарқ этар оламинким бул дийдайни пурнам.

Ки расво бўлмайни токим ололмас ҳақ сиридик бў;
Кимиким сўнига лойиқ бўлур, расвоини бу олам.

Рамузи ишқ кўнглумга чунон соҳиб бўлибдурким,
Дам урсам бир неча рамзи муҳаббатдин, қаши маҳрам?

Аъ эй нозим аҳли, Вайсидин назминг дариг этма,
Нечунким, бу жароҳатлиқ кўнгулга бўлғуси марҳам.

Менни ул ёри вафодор билибдур, билдим,
Узига онча, жаридор билибдур, билдим.

Шодига шод, Гамиға янаким ғамғнилик,
Беғараз дўсти дилафгор билибдур, билдим.

Ноча ушшоқлар эшиккода афвож эрмиш,
Баниким, онлара сардор билибдур, билдим.

Порсөллар мени Мажнүлға рағиқ ўлмакими,
Найларам, ўзига душвор билибдур, билдим.

Туздаги лола ўшал шўх бағир қоним учун,
Ани, зебандайи дастор билибдур, билдим.

Ишқ эли айни сиём ичра эрур, албатта,
Дўст важҳии алар ифттор билибдур, билдим.

Кулбайи Вайсий ул ойни талаб этса не ажаб,
Зарра меҳрини қўнгул аниор билибдур, билдим.

Бугун, эй дўстлар, фарзанди жононимни соғинидим,
Гадо бўлсам не айб, ул шоҳи давронимни соғинидим.

Мусоғирман, ғарибман, бекасу ҳам бенаводурман,
Вужудим дарда тўлди, эмди дармонимни соғинидим.

Тилимимнинг зикрию кўнглимни фикри, яхши фарзандим,
Азномим, ёлғузим, давлатли султонимни соғинидим.

Кеча-кундуз йўлиға мунтазирдурман, тикарман кўз,
Келиб ҳолим сўрибон кетса, меҳмонимни соғинидим.

Насибин узмади таигрим, иложин топмагай келса,
Онам деб бўлгуси бағри қизил қонимни соғинидим.

Қаронғу бўлди олам кўзима ушбу жудоликдим,
Жўзу кўнглум зиёси, моҳи тобонимни соғинидим.

Менин бекас Увайсий йиғлагайман рўзу шаб тинмай,
Уйимнинг зўйнати, кўз равшани, хонимни соғинидим.

Мұхаббат шавқидин күнглумда бир зарра аспар күрдим,
Түфайли үлғами дүнені дүнні ой қадар күрдим.

Азал тоғидин учтим, то адам саҳросига туштим,
Хама жабру жафони бир үзумга болу пар күрдим.

Етіб күнжеда, етті сүйи ҳақдии бу машомимға,
Кезіб шаҳру вилюят, күбакүйн дарбадар күрдим.

Тариқат йүлида тай қылдим ул жамъи сулукларни,
Тариқи шашканинг олдида бир касби ҳунар күрдим.

Күзин ёнда түн-күн күзларимдин ашқ боронин,
Түкардим доимо, то олами илми дигар күрдим.

Бугун бу даҳри фонийда кимиким шоду хуррамдур,
Узин ақволидин бу бандани мен бехабар күрдим.

Нидо келгай харобат ахлидин: «Кел бода нүш айла!»
Эшиңмас ҳеч кимса, мен аларни күру кар күрдим.

Хаёл айла, Увайсий, муғбача жоми висолини,
Ки фурқат заҳрини васл илгидин доим шакар күрдим.

Бир танобона учун мен сенга муҳтоҷ ўлдум,
Не учун фаҳми хирадзодая меъроҷ ўлдум.

Барги сабз илгима олмоққа тараддуд эттим,
Эй ғани, давлатинг олдидақи қаллож ўлдум.

Ишқ мулкига бўлиб шоҳ, аё шоҳи жаҳон,
Бу жаҳоннинг уйидин тўймайин иҳроҷ ўлдум.

Ҳасратим миннатидин нуктайи шарҳ этсам мен,
Лашкари ғамға ажаб турфаки торож ўлдум.

Ҳадди эрмас сати кўюнгга Увайс ўлса дучор,
Бир танобона учун мен сенга муҳтоҷ ўлдум.

Қатра-қатра қон тўкарким, интизорингдин кўзум,
Кўз тутар шаб-рўз ҳусин ошкорингдин кўзум.

Барқи бепарво ишгоҳингдин етар жонга асар,
Лйлагай уммид лутфи беғуборингдин кўзум.

Сидирар ҳушумға, кўрсам кўзларинг мастонасин,
Садқа бўлмасму бу чашми пурхуморингдин кўзум.

Гар баҳор ўлса намоён, бехабар ўлмас саҳоб.
Олмасам таҳсин эмас ҳусин баҳорингдин кўзум.

Мақдамингға неча кўзларни нисор этти азал,
Мунда эрмас, анда ҳақ этгон нисорингдин кўзум.

Иҳтиёрини кўзу кўнглин берибдур нечалар,
Үзгаларларидур дема, бенхтиёринингдин кўзум.

Сабр мактабхонасига кирди, дил олса сабақ.
Ул сабабдинидур, фиғонким, бекарорингдин кўзум.

Кўрмагай Лайлини Мажнун кўзи бирла кимсалар,
Эй шигори Лайливаш, ул ёдгорингдин кўзум.

Вайсий шукр айлар жабин торинча, эй Мажнуншиор.
Нур зоҳир қилди ул шаб-рўз торингдин кўзум.

Е илоҳа, бергасан ул шоҳи султонимга раҳм,
Айлагай шояд кўриб бул чашми гиренингга раҳм.

Қилди тақдирин азал Юсуф жамолидин йпроқ,
Төнг эмас, гар айласа, Яқуб Каиъонимга раҳм.

Багри хунёбимга гарқ ўягай халойиқ бу замон,
Не бўлурким айласанг оққан қизил қонимга раҳм?!

Лабларингга онча термулдимки, ҳарғиз демадлиг:
«Айлайин мен ушбу дам расвоини подонимга раҳм!»

Телбаликдан гар менга раҳм этманинг бўлса мудол,
Гўдаки, бечорайи фарзанди ҳайрошимга раҳм.

Дасти кўтаҳман, кўз тум стмаклами душвордир,
Етгуси илгининг сенинг ул кори осонимга раҳм.

Етса шоҳаишоҳлар арзинингга гар. Ҳайенй, неғониг?
Жўрса аҳволимни, қўйса ашни боронимга раҳм.

Ҳокими ҳусн айлади зулм ила бизни беватан,
Хизр лаълинг шавқи ташлабдур яна чоҳи засан...

Сабр тонғиға чиқар ишқ оғатидин қочқон эл,
Меҳнати ҳижрон зила охир бўлур гулгун кафас.

Ер рухсат қилди хат иршоди зоҳир айлабон,
Қайда борғай бу кўнгул, зулғини хаёлидин расан!

Ҳажрдин кўз йўли бирлан бағрим оққай, эй рафиқ
Шомдинг то субҳва ҳамроҳ эрур бу пираҳан.

Етти мисраъда туганди исми, ҳарғин истасанг;
Етти мисраъдин бу ён ўтма, аё соҳибсухан.

Аввалидин аввали, иккичид ин — иккинчи дар
Ол бу қисм жланки, жамъ эт, чиқ ҳуси бир гулбадаш.

Хони гозий назмиға пайрав муборак исминни,
Ғайри расм ила ёшуриниш Вайсийи байтул-ҳазаси.

Әрминг мен зора қилғон илтифоти рост экан,
Хим вафо йулида коми босаботи рост экан.

Ваъда қилди: «Жонинг олиб, ҳажрдин айлай нажот!»
Ваъдага айлаб вафо, қилғон нажоти рост экан.

Чашмайи ашъорида матъни суви оби ҳаёт,
Дил тирнилди ул судин, оби ҳаётни рост экан.

Курмасам онинг юзин, кунглум деди, жонни нетай,
Ул ситамдин, эмди билдимким, мамоти рост экан.

Илтинос эттим мени муҳтоҷ, ҳуснидия закот,
Бермади менга деманг, ҳусини закоти рост экан.

Дил сиёҳига берур ул шоҳ нутқидин барот,
То юзун курмай демон, берган бароти рост экан.

Дер эдим ёримининг исмини: Масиҳодур оти,
Эмди билдим бу жаҳонда Вайсий оти рост экан.

Даргоҳнита, эй маҳ, менн девона келибман,
Билмай ўзими ҳам яна мастона келибман.

Излаб тууну күн, ёр қаломини топай деб,
Ҳар күчада эл оғзида афсона келибман.

Маъзур тутунг, ҳайрати ҳар Лайливашиман,
Ишқ водисида Мажнуни ҳайрона келибман.

Амранинг тутуб бодилу жон ҳазрати шакам,
Жонсўз икк шогирд ила парвона келибман.

Бир булбули бебол, бу гулзора етолмай,
Ҳукмнинг қафас айлаб, аига журмона келибман.

Кўз ила ҳасаддин бу Увайсиини амон эт,
Ё раб, бу шаҳи лутфи фаровона келибман.

Меҳнату аламларга мубтало Увайсиймай.
Қайда дард эли бўлса, ошио Увайсиймай.

Истадим бу оламни, топмадим вафо аҳлни,
Барчадин юмуб кўзни муддао Увайсиймай.

Уз дилинг тааллуқдин, банд қил худо сөри,
То дегил кеча-кундуз: «Мосибо Увайсиймай»

Кечалар фиғонимдин тинмади кавокиблар,
Арз то само узра можаро Увайсиймай.

То кўриб хароботин таъна этма, эй зоҳчл,
Бир нафас эмас холи иқтидо Увайсиймай.

Фақр боргоҳига қўйса гар қадам ҳар қим,
Бош агар керак бўлса, жои фидо Увайсиймай.

Вайсий бернёзат деб саҳл тутма, эй ориф,
Ишқ аро ишон дарди бедаво Увайсиймай.

Мақсуди күнгүл — лаълы майи нобинга қулман,
Лидин сочилан ул дури нобинга қулман.

Эл сажда қылур масжид деворига ҳар дам,
Улгунча бош олмоп, қоши меҳробинга қулман.

Билемаслигим ифшосин эшиitmаклигим учун
Бахтии каби ул көкули қуллобинга қулман.

Рұтбангкі фалак тоқыда, эй бадрі саодат,
Зотинға етолмай, сеңш маҳтобинга қулман.

Бул дәхр аро түш кабіл үмримни көнурдам,
Нечун очылур билмагаш ул хобинга қулман.

Вайсий бу Жаҳон амрича иш қылди туну күн,
То айди жаҳон Вайсийе: «Одобнига қулман!»

Фалак таадисининг зулмидин парншонман,
Боқонча ўзума-ўзим, чу масти ҳайронман.

Үрулди¹ кажга фалак рашқ этиб, мулойиб учун,
Бу Миср кунжидаким, чун Азизи Қанъонман.

Бу чарх аду сифат айлаб, ўзини билгурди,
Фалакни рашкидамен, гарчиким Сулаймонман.

Бошимға сочти бу гардун ғаму алам тухмин,
Дил ичра хирмани ғам, анга мисли деҳқонман.

Ўзумни тангрига ташлаб, мусобирик туттум,
Вале бу водий аро мубталойи ҳижронман.

Ғамим жамоли рафиқим, дину кўзум — монеъ,
Худо ризоси шулар бўлса, лек хандонман.

Сабо салом етур улки соябонимға,
Ҳумоий сояси бошпимда, шукр, султонман.

¹ Үрулди — гурулди, айланди.

Фигони — айб, ёхи — таъна; бир бечора маҳзумман,
Ки бир Лайліғ һариваш шоҳга аввора Мажнумман;

Дили мотам, қади ҳам, табъи номавзуну бендрок,
Лабида кулгую, багрида қон, кўз ёши — Жайҳумман.

Санам жомни муҳаббат берди, зоҳидлигни тарқ эттим,
Путумда ишқ занжири, маломат ичра турғумман.

Ғамидин нозиг ўлмиш ҳар куни юз шоду юз мотам,
Улус, айб этматил, дардидин аҳволи дигаргумман.

Намознинг фосид эрмниш, зоҳидо, дўзахни ваҳмидин,
Қариби ломакондур, ул муҳаббат бирла мамиумман.

Жиму, ҳею алифким, мен киму, дардинг юки бирлан,
Дилида нуқтаю бағримда додим, лойиқи пунман.³

Ҳадиси лабларинг изҳор қўлмоқлиқға маҳрам йўқ,
Кеча-кундуз жигар хунобасидин дийда пурхумман.

Увайснинг нутқи бетаъсириға сол гўши покингиш,
Багир қон ўлғанимча айладим бир исча мазмун ман.

³ Арабча жим, ҳе, алиф ва нун ҳарфлари биргаликда ҳўшиб ёзилса, Увайснинг асли номи — Жаҳон ҳосил бўлади.

Васл ўлса, жаҳон хўби, фирогинг сөғинурман,
Ким анжумане ичра сўроғинг сөғинурман!

Жамшидни жоми менга гар бўлса мұяссар,
Кўйинг итидурманки, ялөнинг сөғинурман!

Пайк этти кўнгул ушбу забонимни, иккоро,
Сир мұждасидин дерга қулогинг сөғинурман!

Дил манзарини пок қилур эрди ияғоҳиниг,
Не тоңг, нё ажаб, деса: «Қарогинг сөғинурман!»

Ҳижрон туни ҳамроҳ хаёлингни етурдим,
То топқучаким, васли ҷарогинг сөғинурман.

Қўйингга муқарраб қилу ё ол бу жонимни,
Қоплиғ юрагим дерки: «Пичогинг сөғинурман!»

Иниқ ўти фузунроқми ваё ҳажрини дуди,
Эй ўт, чидамас дудига, доғинг сөғинурман.

Эй соқийк беҳуш, истай ўзга қадаҳни,
Лаъли майдидни куйган обғиниг сөғинурман.

Ағёр элидии хотири жамъ ўлмади Вайсий,
Жамъ эткали зулғини ни — тарогинг сөғинурман.

Қатл этмакликка гулгун кийди ул сийминбадан,
Зулғи шабрангини ушшоқ аҳлиға айлаб расан.

Чиқса тиғурён этиб, чиқманг тамошосиға, эл,
Қон тұқиб қурбон этарқым әкі айлар беватан.

Жон фидо қылғонлара лаъли лаби эрміш Масек,
Беватанларга насиб этгайки дайры анжуман.

Құз үүлидни оқты бағрим; айла бовар, эш рағиқ,
Шомдни то субхға ҳамроҳ әрүр бу пирақан.

Құзларинг — бодом, қаддинг — түби, зулфунг — айбари,
Юзларинг — гул, хатларинг — рағыон, сифотингдур: чаман!

Ер илгендин қадақ ичсам таваққуғ қыл, ажал,
Ушбу сұзонліғ била үлсам куяр гүру каған.

Сұзни ваҳм этмай дегіл, ҳозир билиц бөхібқирион,
Тарбият құлса не тонг, ҳамномиға Вайсул — қаран!

Фаросат бобида хун дилсану бир дурри яктосан,
Валоят ичра сен мактуби меҳмони мӯаммосан.

Изингни излабон эл, топмайни тупроққа тенг бўлғай,
Латофат бўстонида гулу, лекин ҳувайдосан.

Сўзунга сўз мувофиқлар деган эллар ғалат билди,
Ибо этмасму мисли қатралар, сен чунки дарёсан.

Чу булбул ёе сабабдин мунчаким ширии мақол этмиш,
Дили хун, ашики олу, сийна пора, булбулососан.

Утурдинг салтанат таҳтида, эй шоҳаншаҳи даврон,
Қилибсан ўзни Искандарвашу, фарзаиди Доросан.

Чистон назмини вайрон десам, густоҳлик бўлғай,
Либоси фақр аро мисли валийи рутба болосан.

Увайсий «сии»ли мисраъ бошига бир ҳарф тож этти,
Мурод улдур: чиқар бир исм, ўқур бўлсанг баймлосан.

Қайданам туттум ўшал шўхи ситамгар этагия?
Ситам этганча, кўнгул ушлади дилбар этагин.

Этагин тутса фано бўлса керак зарра каби,
Тута олғойму киши хуршиди анвар этагин?

Белинги боғла, шакарлаб сифатин ёзмоқ учун,
Тут анинг ҳимматидин хирмани шаккар этагин.

Кўзу қошинг, лабу зулфунг тутадур дўст кўнгул,
Етгуси Кавсара, гар тутса бу ҳайдар этагин.

Айласа ушбу равиш, келса муҳайё сориға,
Айлагайму бу Увайсийга мұяссар этагин?

Сочилди ще сабабдин жолалар чашми ҳумориягдин,
Олибдур баҳра ўз мардумларинг ҷусни баҳорингдин.

Иборат доми узра сочти хомонг донайи мавмуи,
Қутулгайму кўнгул шаҳбози бу ранглиғ ширкорингдин?

Фурури ҳуси ӯлиб, қилма тағофил қолини дарбар.
Хабар тут тангри-чун, эй шўх, ҳоли интизорингдин.

Қадам дийдамга қўйғил, хоки поингдин умид үлдур,
Жило топқай кўзум ойинаси гарди ғуборингдин.

Увайсий бошини ҳалқ айлаган кимдурки, хор этма,
Чу помол айламакда ваҳм қил парвёрдигорингдин.

Бошим кўкка етибдур, эй шаҳим, бул илтифотингдин,
Умидни кўп эрур мени заррага меҳри саботингдин.

Тараддуд тешаси бирла қозарман жустужў тони,
Муяссар бўлса алтофи лаби қанду наботингдин.

Чу Йуқмони ҳаким ўтмиш тирикликни кўриб чандон,
Илоҳи, касб этгон бўлсув ул умри ҳаётингдин.

Ялаб тупроқ, бул байтул-ҳазан ичра ётибдурман,
Бу зам шомида уммид ила Мәҳруҳсор¹ отингдин.

Чиқармай болу пар, кошопами бузди фалак боди,
Аё семуре, топти цечалар баҳра ҳанотингдин.

Сифотинг топтилар бир ичалар тулч амал бирла;
Буким, кўтоҳлиғ бирла умидим исми зотингдин.

Ҳаёу ҳилм маскаи айламиш бошдни оёғингни.
Бўлолмай ҳамнишиғ Вайсий уётлиғдур уётингдин.

¹ Мәҳруҳсор — Моҳлар Оғим, яъни Ноадира бесим.

**Мени булбули этарам наво, ки бу хор захмий яросидин,
Хабар олмадим гули наврасим даҳани чу ғунча кушосидин.**

**Кўзи қатл этиб, сўзи тиргузур, не экан ингорими мақсади,
Мени мақсадим ул эрур: ингор не этар — они ризосидин.**

**Суқидин дилим буки ўлдиг лаъл жигаримни лахтайи қопира,
Чу билинди қадр ила қийматим сўз этар чоғида ибосидин.**

Қош эгиб ғазаб била боқса гар, улус, **этма менга тараҳуме
Етадур бу жоними қуввати, ўқи кирпигини атосидин.**

**Етур арзу додими, эй сабо, қуёш авж рутбали шоҳима,
Ки ба зарра ҳусни закотини дарине эўмасун бу гадосидин.**

**Дилинг этма жавр ила кўп ҳажар, менга лутф айлаки Ҳожарим¹,
Ол ўзинигга, эй гули настаран, бу ҳазин Увайсий дуосидин.**

¹ Ҳожар — Иброҳим пайғамбарининг хотини, бу сарда Нодира бегимга
шшора ҳилиннепти.

Эй дил, нега уммид этасан раҳм санамдин,
Албатта раво кўрмагуси ўзга — аlamдин.

Жононима устод ўқитур ишқ қитобин,
Ул хатта вафодин эса, таҳрири — ситамдин.

Кўз лаҳза жамолидин ўлуб эрди чу сероб.
Не баҳра эрур, холи эмас ўлгучи намдин.

Бир донаиин шод ишқ тузогида кўринди,
То амри муҳол ўлмоги озод бу ғамдин.

Кулбамга келиб кеттию, дилбар изи қолди,
Бечора кўнгул баҳра олур поин қадамдин.

Вуслат туин хамёзи гарон келди кўнгулга,
Жононими йўқтур хабари ушбу гиламдин.

Шукр айла, Увайсий, бу жаҳон шоду ғаниға,
Пешонага не келгуси — тақдирни қаламдин.

**Жүнгүл үбніда, чу әхром айла, айланайни,
Тараңхұм ила шириң ком айла, айланайни.**

**Аэзимаки дурушт рүй бұлмагил, эй гул,
Юзнигни мен сори гулғом айла, айланайни.**

**Фарқиб күнглумиң билгүнгідуруркі — бай гуллоҳ,
Бу сүз билан аниң икром айла, айланайни.**

**Дили шикастаниң ұқыннің қөшида қадри бор,
Ки шаҳд сүз ила эълом айла, айланайни.**

**Сенингдин, эй фалаким, меҳри шоҳнідинг тіларам,
Күнгүлниң шоҳнінга сен дом айла, айланайни.**

**Муяссар ўлса сенинг дарғақннің, юзум суртай,
Дилимни заррасын ором айла, айланайни.**

**Увайси хаста, занф, нутқиннің хатоси күп,
Кечуркі, шини саранжом айла, айланайни.**

Менин жамолингга кўп зор қилма, айланайин,
Қилибки зор яна қилма хор, айланайин.

Ўзум ўзунгга десам сўзни, бовар этмассан,
Сабони сўзига никор қилма, айланайин.

Мудом ташла лаб ўттум, валек ғайриға
Висол жомини нэҳор қилма, айланайин.

Юзунг тажаллиси бирла кўзумни равшан қил,
Дилимини ҳажр аро зангор қилма, айланайин.

Туганди исми ҳуруфи, сен ўтма тўрт хатдин,
Дилингни қабз ила бемор қилма, айланайин.

Олинигки, айланайин, мисраи бошини ҳарфини,
Бу исм ҳаққи менин хор қилма, айланайин.

Ер кўйинга борибон ватап этмай нетайни?
Ваёл умидин оёғимга кишан этмай нетайни?

Барҳам айлаб қадими маҳруми рафтори учун,
Сояйи ул шаҳи сиймини бадан этмай нетайни?

Бўйними холи кўруб, тутса тааллуқни ғани,
Дар маҳал кокулини мен расан этмай нетайни?

Зулғини ёзғонида тегди машомимга асар,
Тарки ул нофайи мушки Хўтан этмай нетайни?

Тиңмайни нола қилурдим гул учун булбулдек,
Мен бу сийнамни фидойи тикан этмай нетайни?

Тегди бошимга табар чунки бу ширин сўзиҳин,
Ўзимни ҳамнафаси Кўҳкан этмай нетайни?

Ўзга юздин кўзими банд этибдур кўзлар,
Ки хаёли кўзу, қошу зақан этмай нетайни!

Токи дил сунмади — соқий майини қўймади ҳеч,
Бу харобот эли-ла анжуман этмай нетайни?

Ишқ даштида шаҳид ўлди Увайсий, ваҳқим,
Бағриминг қонин ўзумга кафсан этмай нетайни?

Қошларинг қибланамодур, назар этмай нетайин?
Кирпигинг тири балодур, ҳазар этмай нетайин?

«Құқан!» дебки нидо айлади Фарҳодига ул,
Бу ширин сұзига жоидин гузар этмай нетайин?

Мен каби ҳеч кимининг күксини захм этгани йүқ,
То маломат ўқиға мен сипар этмай нетайин?

Лабининг ҳасратида бұлдығын дил,
Яқоми ол сиришким-ла тар этмай нетайин?

Ул пари масканига етмади зоҳид — бешавқ,
Шавқу завқини бугун болу пар этмай нетайин?

Шоҳ даргоҳига йұл бермади, наилай, на қылай,
Мен гадо ұзни бугун дарбадар этмай нетайин?

Учраса пурдили, сұзлашмагими айб этма,
Қариби ҳақ эса, они падар этмай нетайин?

Ботини түнни хаёлшыңылур бұлса не тонг,
Назм шамъын биля хавфу хатар этмай нетайин?

Масти беҳушлиғиминг узрини етказмак учун,
Ақли комиллара хуни жигар этмай нетайин?

Лайливаш ёндағы юрагим, оқим ила —
Ұзими Мажнун этибон хабар этмай нетайин?

Вайсий, бонеш дилозорлығындағы ваққим,
Сұзни заңбур каби мен шакар этмай нетайин?

Ғам туши равш ~~и~~ и қилаш шамъи шабистониммукин?
Сўррон аҳволим ~~и~~ иким, лутф ила султониммукин?

Кўнглум ичра ю ~~и~~ тумак дардини изҳор айлагон.
Тиғи нодон илғи ~~и~~ ин чоқи гирибониммукин?

Билмадим, юз ~~и~~ и каби девонани қилди ҳалек.
Гўй этиб бўшини майдон ичра, чавгониммукин?

Келди кўйингиға ~~и~~ алаклардин малак арз эткали,
Ё ани тинчитмага ~~и~~ фарёду афгониммукин?

Ҳасратимни зарра ~~и~~ изҳор айлаган вақтимдаким,
Бир табассум айл ~~и~~ди, ул лаъли хандониммукин?

Дайр аро бир-нече ~~и~~ - доноларни гуфториши банд —
Айлади, ул тўтийи ~~и~~ ширин сухандониммукин?

Айлади афгон Ува ~~и~~ сий бу жудолиғ данжиидин,
Демадинг бир, ~~и~~ ҳашимс «Ул хонаевайрониммукин?»

Дилбаро, ҳусн ичра сендең йүқ жаҳонда позанин,
Хизматнингда йүқду мендек бир ғуломиғ камтарин.

Фам-емам бу дайри фонийда ёргулук кўрмасам,
Раҳм этиб гаҳ-гоҳ ҳолим сўрса гар ул маҳжабни.

Жон тараддуд қилди тандии кетгали, манъ этма, **ақд**,
Улмайни му, дилбарим ағёра бўлмиш ҳаминиши?

Ҳасратимдин зарра изҳор айламзакка қўрқарам,
Топнагай ором ҳаргиз осмон бирла замани.

Кечаконг отқуича фарёдим сенга манзур эмас,
Токи ноламға малоиқлар қилурлар оғарин.

Эй фалак, кажравли давронинг менга бўлди насиб,
Не учунким, дўст аҳлиниг кўрурман куляфатин.

Ёр васли — жону ақлишт, Вайсий тандур, негаким,
Чиқти жон таи мулкидии кўргач бу ҳижрон даҳшатин.

Қайси соқийдур, сабукашликда саршөр үлмагон?
Қайси дайр ажлы эрур, лабташина — хуммор үлмагон?

Қатрайи майдин агар бозори ишқи топса иур,
Қайси ҳушёр аҳлиидур, жамъи ҳаридор үлмагон?

Ернинг исломиқ зулфидин қурилса ҳалқае,
Қайси зоҳиддур, ёнилмай банди зуниор үлмагон?

Ишқдин қилди ҳазар, тоқат қилолмай тофу тош,
Қайси жисмедурки, бу дард ила бемор үлмагон?

Ер қаддидин зуҳур үлса тажалли, кимдур ул?
Соя янглиғ қомати бирла пурәнвор үлмагон?

Васл миръоти агар ағёрдин топса ғубор,
Қайси дилдур, жажр аро күзгуси зангор үлмагон?

Ё азиз бошни матлубига қилса поймол,
Қайси толибдуржи, эл бошнга дастор үлмагон?

Ул куни Одам яратти, ёпти ғафлат пардасин,
Аҳли ҳақлар олдида кимдурки, бедор үлмагон?

Вайсий хўблар сұҳбатин топмай қилур доим иаво,
Заҳр ютса кимдур ул, нутқи шакарвор үлмагон?

Найлай, бу ҳазин кўнглума ишқинг хабар ўлғон.
Сийнамки, маломат ўқиға, ваҳ, сипар ўлғон.

Зийнат беран ул манзари афлоклар узра,
Кавкаб эмас, ул оҳи саҳардин шарар ўлғон.

Ширин дею Фарҳод ҳақиқатга уланди,
Мансур каби жонидин охир гузар ўлғон.

Тегди асаре Лайли паричеҳрасидинким,
Қайс эрди не учун ўзидин бехабар ўлғон.

Дард аҳли менин тоҷи сар этса ажаб эрмас,
Жисмим неча кун эрдикни, то хоки дар ўлғон.

Солма назаре суду зиёнимға, ҳалойиқ,
Ишқ аҳлини кори кеча-кундуз зарар ўлғон.

Эй дил, нега уммид этасан раҳм санамдин,
Аввалда ситамгар диликим, кал — ҳажар ўлғон.

Ул рутбайи Вайснийға жаҳон пӯя урубдур.
Қимё назарим манзурнида хок зар ўлғон.

Иўқ меш каби ишқ ичраки хуни жигар ўлғон,
Кундии куна фарёду фиғони батар ўлғон.

Мажнун тани урёниға таън этма, халойиқ,
Дарду алами Лайлиниким, болу пар ўлғон.

Ул қул лабиға тангри каломини ёшурди,
Ширин ул эрди; сабаби лаб шакар ўлғон:

Излаб туну кун, шавқи сиво айлаб ўзимини,
Мен хастани кўргил, не учун дарбадар ўлғон.

Хоки раҳ агар ўлса бошим, шинквя не айлайди?
Иўқ эрди муҳаббат ўлидак мўътабар ўлғон.

Мағрури ибодат ўзинги айлама, эй дил,
Шайтонни лаинидиги хабар ол: хайри шар ўлғон.

Жонон сорига борсанг агар, пайк, баякбор —
Вайспини дёгил, ҳажрида ҳоли дигар ўлғон.

Қай куни учради бир шўхи ситамгар мавзун,
Жўзи бирла қоши ўйнар, ўзи дилбар мавзун.

Не ажаб, ушбу димоғимни муаттар этти,
Тарқатибдурму экан зулғи муанбар мавзун!

Ики ялдоки, бир ой соридин ииди қалинга,
Билмадим мен ани қад бирла баробар мавзун.

Ваъда қилдинг менга сен: «Бир бораини!» деб, эй гуз,
Уиутлибсан аниким, эй маҳи аивар, мавзун.

Рашкинг ила мени жонимга солибсан оташ,
Не учун айладинг олами мусаххар мавзун.

Соқиё, ташналиғим ила хуморим дағъини
Айлади муғбачайи ул лаби шаккар мавзун.

Вайсенй шаб-рўз не ажаб бўлса сенинг ҳайроннинг,
Қадинги ишвасидур ғайри мукаррар мавзун.

Чу булбул шавқи гул бирлан фигон этмай, нечук қилсун?
Тикан захми билан кўксини қон этмай нечук қилсун?

Бу умри бебақо даврида ҳижроин ғаниматдур,
Кўрар ҳижроинча васлини баён этмай нечук қилсун?

Алишмас ҳеч ғами Лайлини Мажнун шодмонлиқға,
Ву ғам ширинлигидан тарки жон этмай нечук қиласун?

Балосиз роҳат излар әллининг имони хатардурким,
Қиши дононур апдок, имтиҳон этмай нечук қилсун?

Халойиқдин дил узганини халоиниқ излагай шаб-рӯз,
Аларга зикри тилдини бул нишон этмай нечук қилсун?

Мұхаббатнинг ахири ёр висолига ҳижоб ўлғай,
Ани ҳам тарк этиб, руҳин равон этмай нечук қилсун?

Уваисий мажлиси табъида васфи ёр мазмуни,
Анинг тавсифини вирди забон этмай нечук қиласун?

Урма дам, бедард аҳли, дилда гам қўзғолмасун,
Гўйиё заҳми вужудимга алам қўзғолмасун.

Ишқ мазмунин кўнгул лавҳиғаким ёзди азал,
Котиби поёнадин қоши қалам қўзғолмасун.

Куфрдин ёндурма, эй посех, кўруб зуннорни,
Ташламон, бўйнимдин ул нозук санам қўзғолмасун.

Базми бунёднингни сели ашки вайрон айлагай,
Жон тасаддуқ сенга, ағёра карам қўзғолмасун.

Орзумайдона бормоқлиғ не ҳожатдур сенга?
Мен борай олдингга ўлтиранг, қадам қўзғолмасун.

Топти жон лаълинг Масеҳидин кими — бўлмас мамот,
Қобиз илгига ажалинг жомни ҳам қўзғолмасун.

Зарра изҳор этма, эй Вайсий, қуёшнинг нуридин,
Тоб эта олмай Араб бирла Ажам қўзғолмасун.

Ҳеч кимса мен җаби оламда расво ўлмасун,
Ер васлии излабон ҳар лаҳза шайдо ўлмасун.

Бир пари рухсораснинда донаиин холу хатин
Кўргач, ул дам банди зулфи анбаросо ўлмасун.

Тун аро Лайло дебон Мажнуни бесомонадек,
Донмо авворайи дашт ила саҳро ўлмасун.

Сийнам ичра мапж ураг ҳар лаҳзаким, тўфони таъм,
Бесафина мурча гарқ амвожи дарё ўлмасун.

Зоҳидо, таъни этмагил олам аро расволиғим,
Ҳеч ким ҳайрони бир ҳусни мужалло ўлмасун.

Соғари саҳро юзунда жилвагар жононимиз,
Нашъайи жоми мулӯ пири муалло ўлмасун.

Зарфи ҳуш ўлди мабодоким, жунун паймонини,
Ақлдин бегонау сармаст воло ўлмасун.

Ер кўйидин ётар ҳар дам индойи «Фасбиру!»
Мубталойи дарду донги бемудово ўлмасун.

Шуълайи оҳим шарори чархи нилийдин гузар —
Айлагай, ҳарғиз менингдек оташосо ўлмасун.

Бу менинг ҳайронлиғимга ёр аксикур сабаб,
Мисли Вайсий ҳайрати маҳви тамошо ўлмасун.

Пандим өл, эй, мардумнинг ул ҳусна биноланмасун,
Гарчи биноланса ҳам, таҳтидин ифшоланмасун.

Кўз саҳоби ичса сув таҳтул жало дарёсидин,
Ашк борони мабодо ёғса, дарёланмасун.

Мен сори ғоз онча бепарволиғ этсанг розиман,
Жон тасаддуқдур сенга, ағора парволанмасун.

Тешағи рашқим бошим қатл айламакка қасди бор,
Бестун тогида ул Фарҳод танҳоланмасун.

Ишқ даштида неча пинҳона поҳақ қатл эди,
Иўл юр, ушшоқ аҳлига ғавғоси барполанмасун.

Етмайни васлинг баҳосига чун саргардондуман,
Сен билан қаллож ҳаргиз, ваҳки, савдоланмасун.

Ёр кўнглун истабон, дил муддаосидин кечиб,
Мен каби бу рутбада ҳеч кимса адноланмасун.

Гарчи Вайсий лафзида хосу, эрур маънида ом,
Эмди мағлубим бу даҳр ичра муаммоланмасун.

**Ўзга сўз зикр айласам, гуфтор раъноланмасун,
Бўлса савдо ғайр илан, бозор раъноланмасун.**

Тушти зулғинг бўйни ма, дин кетти илгимдин, нетай,
Айтқали то куфр жим, зуннор раъноланмасун.

Дилрабодурсан сенам, оллурди дил ишқ аҳликим,
Даҳр аро бошдни -оёқ дилдор раъноланмасун.

Не ажаб тарсқадурман, заҳр то кор этмагай,
Қасд этарга ушбу жун ағсир раъноланмасун.

Ишқ афсун айласа, этма алоиқдин умид,
Ишқ бир чуғзе эрун, меъм ор раъноланмасун.

Турраин зулғинга оғстим, найлайин мен хаста дил,
Чиқти жон рашкид а, кўп туммор раъноланмасун.

Вайсий назми васфи ўзга, жонон, қасам: биллоҳим,
Ўзга сўз зикр айласам, гуфтор раъноланмасун.

Муҳаббат ўтини жисмимга ёқ багрим кабоб ўлсун,
Кўзум ҳуснунгға сероб айла айдоқим, пуроб ўлсун

Тузатқил базминиги ороста, эй хўблар шоҳи,
Таронайи паю, танбур ҳам чанггу рубоб ўлсун.

Сенга бир нукта иэҳор айлайни дардимдин, эй котиб,
Қилиб ҳал кўзларим, ёзғил мижам бирла, китоб ўлсун.

Насиб эт жоми майдин зуҳд элинига қатра, эй соқни,
Назора қилмай аҳволимга, доим масти хоб ўлсун.

Хуш улким, то дари мақсуддин гар анда во бўлса,
Юзумга бир тарафдин мунда гар масдуд боб ўлсун.

Агар сен — орзу дийдори, эй кўз мардуми, тинмай
Ки айдоқ йиғла, ашкнинг мисли борони саҳоб ўлсун.

Унайсий, гар қадам қўйсанг муҳаббат боргоҳига,
Саги аҳли сафо бўлгилки, то жисминг туроб ўлсун.

Қовди кўйининг ити, олди бу оҳимдин ҳаво,
Хирқайи жўлида, аҳволи табоҳимдин ҳаво.

Лахта-лахта бағриминг қонин язогага қуюб,
Ўтдим андин, тухфа айлаб ранги коҳимдин ҳаво.

Кўрди соямни рақиблар, сурди олдига солиб,
Мен гадони маҳрум этти, топди шоҳимдин ҳаво.

Печа кун тўқтим тариқат йўлидни ашким сувини,
Ишқа бўхтон айламаклик гарди роҳимдин ҳаво.

Донмо ҳажри туини торик била олмас кўзум,
Не учун матлуъ субҳи гоҳ-гоҳимдин ҳаво.

Кечада касб этар, кундуз мунавварликни ким,
Тушу куни меҳри руҳу зулфи сиёҳимдин ҳаво.

Қатрайи май қийматин согарға соқий тўлдириб
Қўйдиким, мугбаччайи ул дастгоҳимдин ҳаво.

Холу хат ёнила дилдорим ўзубдур сабзазор,
Ул сабаб топти баҳорнинг боргоҳимдин ҳаво.

Демагия, маҳваш, итурдинг фикрими ҳижрони туни,
Нега ётсун тун аро уммид моҳимдин ҳаво.

Дил қуши парвоз этар гулрух маконинга буғун,
Болу пар айлабдур, ул пушти паноҳимдин ҳаво.

Вайсий сўлтон ўлса бу соғар майидин маст ўлуб,
Ким менин Юсуф азизи Миср жоҳимдин ҳаво.

Бул машомим олди ул зулфи мuanбардин ҳаво,
Гўйиёл олди паришон ҳол дилбардин ҳаво.

Нутқи чандон ўлди ўхшар ёрнинг агёрга,
Рашкида дардим ақалли олди аксардин ҳаво.

Иўқ умидим фони дунёда бу меҳру моҳдии,
Не учунким, олди ул хуршиди ховардин ҳаво.

Васл аро ҳирмон ўтига ташласам хокистарим,
Тонг эмас, уммидим илги ноз пайкардин ҳаво.

Ер ҳақ зикрин деюб, қўйди қадам масжид сори,
Аксен эрди, зоҳидо, меҳробу минбардин ҳаво.

Лафзидин ширин тақаллум сочти, сеҳри ошкор
Айлади, олди пайистон лаъли шаккардин ҳаво.

Заррайи хуршида қошеманки, билдиңгму, садаф
Қатрага қилди қаноат, топти гавҳардин ҳаво.

Қилди жоду кўзлари афсун менингдек нечани,
Ҳусни ганжки узра ётқон иккни аждардин ҳаво.

Соқиёл, жон етти лаб, лаълии майдин ваъда қил,
Олдилар аҳли беҳишт уммиди кавсардин ҳаво.

Рамзи ганжини тугал мендин дема, зоҳид, кўнгуж
Олди мактубот ичинда ишқпарвардин ҳаво.

Вайсий жисмни кул эмас деб, ишқ ўтиға қилима шак,
Ер олдида олибдур жисми мажмардин ҳаво.

Деди бир кун менга ул маҳваним: «Эй шўхи бепарво!»

Мен айдим: «Сен дема, мен дейки: солдинг бошима савдо!»

**Ато қилди худо менга сенингдек дилбари барно,
Висолинг қатраедур, мавж ураг ҳажринг бўлуб дарё!**

**Қаноатда дегил қўнглум қушин то ул қуши анқо,
Нечунким, сен эрурсан баҳри дилда гавҳари якто.**

**Табассум айлагил нолам насимиға, гули раъно,
Ки гулзори фироқ ичра мен эрдим булбули шайдо.**

**Баногаҳ етса васлиниг, қилмағайсан нозу истиғио,
Дегайсан мен гадо мазмуниға, эй шоҳ, «Салламно!»**

**Замонингда агар мавжуд бўлса Вомиқу Узро,
Муҳаббатдин дам урмас эрдии ишқ айламас даъво.**

**Ажаб маъшуқлик расмин билурсан, кўзлари шаҳло,
Тополмас икки оламда Увайсий шўхи базморо!**

Жисмими риштаси, эй ишқ, ўшал тоба фидо,
Айлайин ашкими ҳам ул гули сероба фидо.

Бошими саждадин ар олмасам, эй халқ, не бош,
Ақлими айладим ул ғамзайи меҳроба фидо.

Сокин ўлсам умр борича аининг ҳасратида,
Зарфи сиймии бадан ул шевайн сиймоба фидо.

Барҳам айлаб кўзум уйқусини бедорлиғим
Васлида нарғисини афсун этан хоба фидо.

Боқишиниг кўнглума ором, сўзиниг — жонимга,
Кулушиниг — гирямаким, мени бўлай аҳбоба фидо.

Қилма номус, мени хирқайи жўлида кўруб,
Эйки, нозукбадан, устингдаги синжоба фидо.

Вайсий ашъори бугун нўктайи асроринг аро
Мухтасар ҳам мутаассир дури нойёба фидо.

Ер, базы **Форсажи** - дарди пишоним фидо,
Базы, ар **Фатъя** - нолигашга оҳу афғоним фидо.

Ейр сорига **Боқиб**, қылсанг тақаллум дам-бадам,
Лаҳчайи **Рашқ** оташига бағри бирёним фидо.

Манзур ўлса **Жекеми** беморимки дарди ёрга,
Айлайин **Жекони** - билан меш анга дармоним фидо.

Кўз тикарларки **Ми**, фалак тоқиға, зб маҳваси, улус,
Найди рухсарини **Га** ул дам жони қурбоним фидо.

Зулфи нассажини **Г** сабо таҳрики амвож айламши,
Ҳеч замон **Жекамъ** Ҳулмагон хотир париёним фидо.

Шаҳсеворим **Чиқса** саҳро сайри гулзор эткали,
Лолазор айлай **Ўзум**, айлаб қизил қопим фидо.

Талху ширип-ли **Бигла** қылсанг табассум тоҳ-тоҳ,
Шури ишоним **анғо**, эй лаъли хандоним, фидо.

Барқи бепарволи **Ул** кўз манзарида мардуминг,
Айлади, ўт солди, **Ки** илди сабру сомоним фидо.

Тира гамзанг **таш аро** қылса қадам ранжиде,
Ашки ғалтоним **инсору**, жони меҳмоним фидо.

Зоҳидо, ёндири **Вайс** ишни маломат иорига,
Фашаш дастори **хитони** қилиғай оҳи сўзоним фидо.

Езма тумморингин, умр, эй гул; керакмазми санго?
Верма кўб хорингга йўл, булбул керакмазми санго?

Верма ҳар машшота илгина сочиниг андешасин;
Ожиз ўлғон шонаси, кокул керакмазми санго?

Ғұта ур баҳри таваккул ичра, эй ғаввос дил,
Ишқ батни ичра ақли кулл керакмазми санго?

Қовламөглиг иҳтиёр этди, дедим бан ёлбориб:
«Даргаҳинг жоруб әдарга қул керакмазми санго!»

Соқиё, қилдир муноди, етди жон лабга яқин,
Ташна ўлсанг келки, соғар, мул керакмазми санго?

«Фасбиру!»— келди иидоси, қўймагиъ соғарға лаб,
Мунтазир ўлғон сочи сунбул керакмазми санго?

Вайсий гул қон багрина ёзди-ю, узди боғбон,
Езма тумморингин, умр, эй гул, керакмазми санго?

Ер, манъ этма бани, **М**ажнун керакмазми санго?
Ол ашким, хирқайи **гу** **л** гун керакмазми санго?

Куднамолиғдан вага р **и** **т** омус эдарсанг ҳолима,
Визни халқ әдган **ү** **л** **а** **л** бечун керакмазми санго?

Сочма ҳасрат тухми **и** **и** эй Мажнуни саҳропиши,
Шаҳр расвоси эсанг **х** **о** мун керакмазми санго?

Истасанг ёр ила **ү** **л** **у** **к**, зоҳидо, кўб йиғлагил,
Үзлугунг ғарқ әдмашга **ж**айҳун керакмазми санго?

Солма бир номард **и** **к** **у** **н** глина муҳаббат нашъасим,
Ваҳки, ҳақ асрорин **м** ажнун керакмазми санго?

Хуни ноҳақ қилди **у** **л** **к**уз, эй жаҳонгири замон,
Излагил лаъли лабзи **и** **н**, хун керакмазми санго?

Ед қилғил сан дуо **в** **а** **и** **т**ида, Вайсийи ҳазни,
Илтифоти қуввати **м** **а** **з**уз кераҳмазми санго?

Гулшани даҳр ичра барча шод, қайғудур менго,
Ким насиб ўлмиш, нетай, ҳижрони гулрӯдур менго.

Элга бўстоин карамдии марҳамат жорий этар,
Бемурувват, сангдил доим жафожӯдур менго.

Қайда бир бегонани ром эткали ширин забон,
Ошиюлиғ матрабида кўрди, бадхӯдур менго.

Маст ўлуб лобарлик эттим, дайр аро топтия насим,
Берган илгимга қадаҳ — зулфи суманбӯдур менго.

Истадим мен ончунон бедорлиғ тогида деб,
То ичча фаҳм айладим — месъроҳ уйқудур менго.

Сен жароҳатлик қўруб жисимни, манъ этма, ҳаким,
Тупраги бу танларим заҳмиға дорудур менго.

Лийини илгин агар ювса Увайсий не ажаб,
Икки олам меҳриким, бир косайин сувдур менго!

Ғамишг унсу дарднинг ватандур менго,
Қатон тўн сенингсиз кафандур менсо.

Қаро кокулинг бўйни ма, эй шаҳим,
Ки куфр эткали то расандур менго.

Умид айламон сайри боғни бу дам,
Ки юз турли доғинг чамандур менго.

Дема: «Даҳр боғидин уздинг гулс!»
Илиғимда, ваҳқим, тикандур менго!

Қочолмон фироқнингдин, эй муғбача,
Висолинг умиди кишандур менго.

Улус таън этар: «Айладнинг рўзгор!»
Бу кулбамки, байтул-ҳазандур менго.

Умидим тўла раҳматинингдин, илоҳ,
Ки ҳамном — Вайсил қарандур менго.

Кирмасам майхона аҳли ичра, армонидур менго,
Кирсам, ағәр илгидин бағрим тўла қондур менго.

Бўлмаса васлинг мұяссар айламон дилдни дариг,
Ҳажр шомида хаёлинг моҳи тобондур менго.

Ишқ ўтида куйдим, ўртапдим фироқнинг ўтида,
Васл чоғида, нечунким, доги ҳижрондур менго.

Бузди нобунёдлар озор ила дил масканин,
Ул сабабдии олами обод вайрондур менго.

Ғайр эли, шод ўлмағил бу дам кўруб ғам сайҳасин,
Боги давр бошим уза қажравли даврондур менго.

Соқиб, май тут, фироқ ичра талаб қилемниш ажал,
Мастлиғда жондин ўтмоқлиқки осондур менго.

Орзүйни васли жонон ўлса Вайсий иё ажаб;
Бермадим жон олдида, доим пушаймондур менго.

Эски, хуршиди жамолингдин мунаввардур менго,
Сенсиз ўлмаским зиёси меҳри аввардур менго.

Истамон ул нофайн тотарнинг бад бўйини,
Шона ургон чор зулфунгдин муваттардур менго.

Орзуйи сайри бор ўлсамки то, павмид ўлай,
Гул — юзунг, раҳон — хатиянг, қаддинг — санавбарлур
менго.

Ҳеч қилмассан мени бемора дармон, эй табиб,
Ваҳки, кун-куцидин зиёда дард бадтардур менго.

Чедрайи зардимдин издор Ўлса рашк, ўлмаиғ малуд,
Ҳар неча сўз зоҳир этсанг билки, бовардур менго.

Қошими хам этмам исчамким заҳар ағёрдин,
Не учув, иўш айларам ул лаъл шаккардур менго.

Айланур бўлсам мени Вайсийга не тоиг, не ажаб,
То ғаниматдур бугун ул чарх дилбардур менго.

Соқиё, берки бугун васл алида жом менго,
Соғарингда кўршур чеҳрайи гулғом менго!

Бўлди бағрим тўло қон ўқларининг фурқатидин,
Солмади бир назаре кўзлари бодом менго.

Халқ, манъ этма, менинг раҳм этиб аҳволима сен,
Кўйи сорига борай, туфроғи ором менго.

Ажаб эрмас кўзума бўлса сияҳ ушбу жаҳон,
Тенг эрур фурқатидин субҳ билан шом менго.

Нетайин шиква қнимай ваҳшийи тарсобачадни,
Хоки раҳ бўлди таним, бўлмади ҳеч ром менго.

Сочиб эрмиси юзнинг мазраиға донағи мөҳр,
Икки сайёд этиб кокулини дом менго.

Аҳдини ўзгаляра пухта этибдурму экин?
Не учун доим этан ваъдасидур хом менго?

Эй сабо, боргил ўшал мөҳру вафосиз қошиға,
Берсун ул бўйи насими била пайғом менго!

Пигладиниг, боқмади ҳеч; Вайсий, ул ойнинг йўлида,
Айлади сарзаниш ул хос билан ом менго.

Айтайнин, лутф ила сўр, дўст, бу ҳолимни сенго,
Топширай сўрмасанг, аҳволи вуболимни сенго.

Васлинг уммидида нун бўлди фироқнинг юқидин,
Бўлмади таъсири ҳеч бу қади долимни сенго.

Ёндири, эй, шамъи висолинг мени парвона учун,
Садқа айлайки бу охшом пару болимни сенго.

Бу муҳаббат ҳарами ичраки хирмон иламен,
Демадинг: «Кўрсатай!»— эй шўх, «Жамолимни сенго!»

Қўйинга бормоқа хориждур плик бормоқидин,
Туҳфа айлай ранги зарду ёши олимни сенго.

Зоҳидо, маълум этай: узрдуур тоатқа—
Ишқ аро дард чекан ҳоли мақолимни сенго.

Топса гар Вайсий сени, эй уламо, бўлма малул,
Кима дей: айт, демай дарди кашолимни сенго?!

Расво бўлур, гар ўлса киши мубтало сенго;
Бегонадур тааллуқидни ошно сенго!

Жондии кечарки, қўйса киши васлицига қадам,-
Ҳайратда умри — айласа бир иқтидо сенго.

Гулзори ҳажрдини хабаринг борму, гулъузор?
Жон булбулики, донм этарлар наво сенго!

Мақбуллиғидни этт! Йикроқ ўзлугим мени,
Бўлғоймумси қабул, гар ўлсам фано сенго?

Ким юз ўтурса топқуси охир жазо, сени
Тонқай юз оича айласа ким бир вафо сенго!

Меҳр истамак хато эрур оламиниг аҳлидии,
Эй меҳрибон янгор, қилай илтижо сенго!

Қилмоқ муҳол Увзинини доҳил висолнига,
Гарчанд маҳрум ул қиладур жон фидо сенго!

Қилдегим дуойи ҳар сяҳари илтижо сенго,
Оҳу филиону нола билла юз наво сенго.

Недин мұяссар үлмади барқи нуфуским,
Бир оху зорим үлмади ҳеч мустажо сенго.

Зоҳирдурур менго сенго мақбул эмаслигим,
Бегоналар агарчи дурур ошно сенго.

Бу дийда кўзгуси ҳама маҳви лиқодурур,
Андин эрурки чўғ ҳама жўши сафо сенго.

Ғайри сенго муравваж эмас хўбиги, вали,
Собит эрурки, бу ҳама нашу қамо сенго.

Авжи сиғтаҳр устида гўёки моҳи бадр
Ким, нола ичра тобиши меҳри вафо сенго.

Кўргач юзунгда донайи зулфи сиёҳиги
Сайди қаманд ўлдиму бас мубтало сенго?

Топмоқ мұхол даҳри фано ичра ваҳ, сени,
Эй шоҳи ҳусн, хўблар ўлубдур гадо сенга.

Бу можароқи, қайдин ўлубдур менго насиб,
Рўзи азалқи, руҳим ўлуб ошно сенго.

Билмамки, дард аввали, бу ранж охирин,
Ишқ ўлди ибтидоу яна интиҳо сенго.

Вайсий, мудом оҳу фиғон айлаюб деяр:
«Е айюҳал-ҳабиб, файўътал — жазо сенго!»

Кимдуурур ишқини, жопо, ошкөр этмас сенго?

Кимдуурур күздин жыгар қопии иисор этмас сенго?

Кимдуурур шавқинг аро тарки насиҳат этмаган,

Кимдуурур носеҳга душман, ўзни ёр этмас сенго?

Кимдуурур фаҳму фаросатда аёз ўлмак тилар,

Кимдуурур донм умиди эътибор этмас сенго?

Курса ногаҳ бир хиром этмакда алвои ишвани

Кимдур эшиккингда қуллув ихтиёр этмас сенго?

Қилса Мажнун кечапи ул Лайлийн күзгү сафо,

Кимдуурур ишқингда күз, юзни ғубор этмас сенго?

Күз демасман, ё басиру ёки девори мағок,

Кимдуурур ул нури күзни интизор этмас сенго?

Остонингға бошим қўйдим, кўтармак йўқ умид,

Вайсий бечоранг вуболи ҳеч кор этмас сенго?

Кўруб ул донайи холинг, дедим: «Домингга салламно!»
Нигоҳинг қатл этар, ул чашми бодғомингга салламно!

Масиҳо иктисоб айлар экан лаъли лабингдинким,
Сўзунг мниг жон берур бир дамда, ул комингга салломно!

Ушал абру ҳилолинг ийди руҳсорингда кўрсам мен,
Ки қурбон айларам жонимни, айёмингга салломно!

Вужудим ичра жоним ўртакур фонус шамъидек,
Чароғинг этмагил даркор, ул шомингга салломно!

Кўзум ҳал бўлди кўз тутмоқда то йўлнингга, эй қосид,
Дерам ҳар кун мусассар йўқду, пайғомингга салломно!

Тагофил қилема, эй соқий, бугун хуни жигар соғар,
Ютарман ташналиқдин ҳар надур, жомйингга салломно!

Увайсий, қоғия танг ўлса ҳам, мазмуни маҳвашдии,
Ҳаёлин маҳкам эт, айғилки: «Эҳромингга салломно!»

Ишқа ким тушти — ўшал тушти ғами гирдоб аро,
Умр ўткармаклиги улдур хаёлу хоб аро.

Орзуйи ҳусн бўлмакдии агар кўз тўқса ёш,
Гўйнё ботмиш ҳалокатга, қолиб селоб аро.

Ишқ сирридии дам урма тангдил номардга,
Ои қадар маъюслинг зоҳир бўлур арбоб аро.

Сол кўнгулга, сомео, хуршид талъят шавқини,
Барҳам ўлғай нури кавкаб меҳри оламтоб аро.

То ҳаёлшин етурсанг ҳажр зулмотидаким,
Излагил ул моҳталъят кокиян қуллоб аро.

Ўлтутубдур ишқ ҳайлини тамошоси учун,
Афсарин эгри қўйибдур нурдин синжоб аро.

Хориж ўл ашъордии, тутгил, кўнгул, бир гўшае,
Бўлгуча ағёр сен, Вайсий, бугун аҳбоб аро.

Ер шавқиин чекарман доимо маскән аро,
Қилмасун тангри жудо ул марқаду мадфан аро.

Лайли күйида күруб Мажнунни таҳсин қилмагил,
Иштиёқи ёрин музмар айламиш ул тан аро.

Билмагил Фарҳоду Шириндин, самандар қўшни кўр,
Ёстанибдур ишқ савдоси била гулхан аро.

Толиб эрса ҳар киши матлубидин эрмас йироқ,
Кўзга танҳодур валекин токи пироҳан аро.

Рашк боди кўнглум ичра қилди тани кўп мағоқ,
Зоҳидо қилғил намозинг заҳмдин равзан аро.

Сўрмагил кўнглумни ҳар ёндин, меним-ла кўрмасаңг,
Дилни жо этти Увайсий фикри сиймитан аро.

Ер шавқиин чекарман доимо маскәя аро,
Қилмасун тангри жудо ул марқаду мадфани аро.

Лайли күйинда күруб Мажнунни таҳсин қилмагил,
Иштиёқи ёрни музмар айламиш ул таи аро.

Билмагил Фарҳоду Шириндин, самандар қўшни кўр,
Естанибдур ишқ савдоси била гулхан аро.

Толиб эрса ҳар киши матлубидин эрмас йироқ,
Кўзга танҳодур валекин токи пироҳан аро.

Рашк боди кўнглум ичра қилди танин кўп мағоқ,
Зоҳидо қилғил намозинг заҳмдин равзан аро.

Сўрмагил кўнглумини ҳар ёндин, меним-ла кўрмасанг,
Дилни жо этти Увайсий фикри сиймитан аро.

Васлииши жононадин сўрдинг бугун, эй дил чаро?
Васл базми ичра ул ағёрға мойил чаро?

Эй улус, чиқма тамошога, агар чиқса санам,
Жонинга жабр ўлмасунким, раҳмсиз қотил чаро?

Тонг эмас фитрокин остида югурса нечалар,
Қатл ўлан жамъники, бир тығи билан бисмил чаро?

Излагил маъшуқ — жононинг изии, сен, эй кўнгул,
Соҳиби майхона — пири дайрдур комил, чаро?

Дард эли, кўп нола бунёд этма соқий илгидин,
Соҳиби майхона — пири дайрдур комил, чаро?

Муғбача, жабрингни йиғ бегонадин, зулм ўлмасун,
Айлабон тафриқа, бергил бизлара қойил, чаро?

Тийра табъимдии ёзармен тийра тунда васфини,
Ер шавқидин чекар оҳим бу тун маҳфил, чаро?

Толиб эрсанг, зоҳидо, бўлғил фанойи фил вужуд,
Мен фанойи фил — адамдурмен, бўлуб сойил чаро?

Вайсий назмидин чаро таҳсин чиқармай, эй улус,
Ушбу байтим орзуйи пайрави Бедил чаро?

Еримини бугун илгөнда шамшири **тамошо**,
Ушшоқларни бўйн ида занжирни **тамошо**.

Қасд айласа, ҳар ~~сайдини~~ ёндирмоғи мумкин,
Ҳам донау ҳам доғм ила тазвири **тамошо**.

Тахт ўстида султонлиғ этуб, шоҳлиғ эттай,
Гаҳ-гоҳ бирор туқ аро шабгири **тамошо**.

Гар раҳм қилиб ишқ элига, солса назар ул,
Бир ёйини тўлдир са, туман тирни **тамошо**.

Сайдими бир ғамзайш тигида ўлуб қатл,
Бисмил бўлубон дномида нахжирни **тамошо**.

Уммиди висолиник этуб кечау куидуз.
Мендек неча ҳиж ронида дилгири **тамошо**.

Қўрдим бу кеча ўйқуда бир неча рамузи,
Қўргон тушима ёрими таъбири **тамошо**.

Кел зоҳиду, кўр ёрни, савод ишқ чиқарғил,
Юз мусҳағин атрофида тақири **тамошо**.

Дурди май ичиб, кўнглими маъюслиғидин,
Май лойи билан соқий бу таъмири **тамошо**.

Айб этма намози м аро ақлимини йитурсам.
Невчунки, дилим самъида тақири **тамошо**.

Вайсий, санам асфонасидин ким талаб этса,
Қаҳр этма аларғ а, неки тағсирни **тамошо**.

Юз гаюки уза.кокили афсун тамошо.
Жоду кўзи ул ёндақи мазмун тамошо.

Ваҳдат майи жомингда қилур жилва ажойиб,
Васфин демакимда дили пурхун тамошо.

Гар раҳм қилиб ташналарин айласа сероб,
Жон лабга етан қуллари мамнун тамошо.

Гул юз ила сунбул сочи узра қуянб афсар,
Бул ён қадам урса, қади мавзун тамошо.

Кўз субҳаси бағрим қонини сочти, бу саҳро —
Ашқимдин ўлуб лолайи ҳомун тамошо.

Ағёр билан бода ичиб, маст гар ўлса,
Ошиқларига чеҳрайи гулгун тамошо.

Ул Лайливаш афсонасидин, Вайси, дам урма,
Сайл ичра бугун бўлғуси Мажнун тамошо.

Найлайн, билмонки, банд ўлди юзумга боблар.
Баҳ, насиб ўлмиш нетай, баҳтим кўзинга хоблар.

Мунқатеъдур оби наисон қулзуми мазмунидин,
Шеър аро бўлди мамот ул гавҳари поёблар.

Касб этарди сендин, эй хуршид, юздин сол ниқоб,
Фурқатингда туну кун хуршид ила маҳтоблар.

Қокулинг ҳар тори юз Мажниунинг занжир эди,
То масожид аҳлига ҳошинг эди меҳроблар.

Меҳр тобини, ҳажр тобин жону дил бирла қўшиб,
Ким фалак чархида бул даврон ажузи тоблар.

Ҳар сўзи юз мавта жон бергай эди, эй ҳушманд,
Бердилар бир неча жон ҳажрида лаъли ноблар.

Эй дило, манъ айлагил кўздин бағир хунобини,
Сирни фош этти бугун кўздин тўкулган облар.

Вайси, сен андиша қилма халқ ишу онидин,
Кўз ёшнинг ғарқ этса тонг йўқ маъданни одоблар.

Кузларнинг фироқида ташда юлагув қонлар,
Қылғаюш тамошосин саф чекибду мужгонлар.

Эй ғани, карам айлаб, ҳуснинги закотидин
Фақр аро гадоларга айлагайсан эҳсонлар.

Улмаййиму ўксукдин — менга қилмадинг парво,
Файр аҳлига не деб марҳамат фаровоиляр?

Зоҳидо, ҳазар қилғиҳ хубларни домидин,
Ҳалқа-ҳалқа юз узра зулғидур паришионлар.

Сабр оғчунон эттим, булмади мурод ҳосил,
Тишладим адаб тошин, токи синди дандонлар.

Бул шарорайи оташ саҳл тутма, эй маҳбуб,
То чиқарди оҳимни кўнглум ичра сузонлар.

Сабр қил бугун, Вайсий, қилма ношикеболиғ.
Тонгла ҳақ бўлур қози, дастинг ул гирибонлар.

Санам, ҳар бир сўзунг — бир гавҳарк ноёблардурлар.
Рамуз урёнларига тўйиё синжоблардурлар.

Қошинг невчун юзунг баҳрида кўз даврин этиб маскан,
Муҳаббат аҳлини гарқ эткали-гирдблардурлар.

Тонг эрмас куфри, ким бошига ҳумро айласа дастор,
Лабниг бағримин этган дам-бадам хуноблардўрлар.

Муқарраб бўлма, зоҳид, хўблар ҳусну жамолига,
Юзи узра неча баҳтим каби Қуллоблардурлар.

Дило, ғафлатни маҳрам этма, ўлсанг толиби дийдор.
Сени маҳруми жонон айлаганлар — хоблардурлар.

На ошиқларки, жоопон йўлида помоллардурлар,
Раённи зарду, боғир хўноба, ашки оллардурлар.

Кўруб май жилбасин жёминигда, жооп берсам ажаб эрмас,
Магас мақсуди, билсанғ, кеча-куидуз боллардурлар.

Мудом асрармен озор алламакдии хотири покини,
Нечун — ёри азизим ноъуки беҳоллардурлар.

Дило, йўл берма ҳар фосид хаёла, соғ тут ўзини,
Ки ошиқ кўнглини билмакка ул раммоллардурлар.

Жамолиниг сори парвоз айламас кўнглум қуши певчун?
Юзўнг саҳнида ҳар бир дона янглиғ холлардурлар.

Шикор айлаб, кўнгул сайд этти ул сайёди бераҳми,
Нечук жондур қутулғой, не ажаб чанголлардурлар.

Увайсий, сабр қилен, шиква қилма ёр меҳридин,
Ки пуртоб айлаган оламини чархи золлардурлар.

Қаю майхона сори юз қўянлар шоҳлардурлар,
Муҳаббат сирридин фаҳм айлаган огоҳлардурлар.

Юзунг ойинадин равшан, билолмас — ул эрур жоҳил,
Ки ҳам бадбаҳт, ҳам торик кўнгул гумроҳлардурлар.

Кўнгул, агёр аро ёр ўлса сенким рашқдин ўлма,
Ки ҳар жо каҳрабо манзури, билсанг, коҳлардурлар.

Кўнгулни гам фалосинда тузаб, жон интизор ўлди,
Қарор айлар эсанг дил тахтида, хиргоҳлардурлар.

Аё султони олам, мен гадойи хоки роҳингман,
Алимда зард чеҳрам бирла узрҳоҳлардурлар.

Чунон мифтоҳи дилни кўҳи дандонимда бостиридим,
Муҳаббат сиррини фош этса ушбу оҳлардурлар.

Маломат музасин киймай қадам тебратма, эй зоҳид,
Ки холи хордин йўқ, турфа қаттиғ роҳлардурлар.

Дединг, эй маҳвашим, тут тахти иззат доманин маҳкам,
Ҳаёли даргаҳянг Вайснийға иззу жоҳлардурлар.

Сочингдин ўзга бирлан кўнглуми дом айлаёлмаслар,
Агар дом айлата, ҳаргизда ҳам ром айлаёлмаслар.

Жароҳатлиғ дилимга фурқатнинг заҳри алам берди,
Неча кўндуру муолиж аҳли ором айлаёлмаслар.

Лабингдин маърифат дуррин баногўш этган эл кўпдур,
Менингдек ҳеч кимса бода ошом айлаёлмаслар.

Жигар қониму, билмон, кўз сориға топти йўл, ваҳқим,
Кўзумким чашмалар янглиғ, саранжом айлаёлмаслар.

Юзунг ҳар толибига, эй ниgoro, қиблайи мақсад,
Увайсийдек хаёлинг маҳкам эҳром айлаёлмаслар.

Фигонким, ҳушимандлар төлба ахволимға кулмишлар,
Бу манзум аҳлиниң рахшила помолимға кулмишлар.

Туну күн айладым бир лайливаш васфин тила мазкур,
Битай деб шавқу завқидин, лару болимға кулмишлар.

Нече күн тутқон әрдим ҳушу идроким биле улғат,
Бугун дашти жуунуң ичра қилю қолимға кулмишлар.

Мұхаббат дарсими тақрор әтәрдин манын «қол» әтдим,
Мударрис аҳли бедардлығ ила ҳолимға кулмишлар.

Таваккул пешасин лүшок этиб чүмдим ҳақиқатга.
Құлым сир дөманиңда, әл бу афъолимға кулмишлар.

Бағыр хүнобман бедард аҳлип гүфтүтүпидин,
Дөғи күз жүйидин оқкоң сиришк олимға кулмишлар.

Алар кулмакларин густохлик табында фикр әттим,
Яна гүл ҳандасидек ушбу дам фолимға кулмишлар.

Хаёлинг бирла ишқинг бул вужудим хона тутмишлар.
Хушу ақлимни қувлаб, телбайи девона тутмишлар.

Кўнгулким бир қуши ваҳший, ёни ром эткали ғўё
Муҳаббатдин қафас айлаб, висолни дона тутмишлар.

Кел эй дард аҳли бўлсанг, ишқ сиррига қулогинг тўт,
Лабим бирла забоним ушбу дам афсона тутмишлар.

Фироқинг шоми васлинг шамъини ёидурди андоқким,
Юзингнинг шамъи мисли женими парвона тутмишлар.

Табибо, сен шифо этмакни таклифиҳи хаёя этма,
Тани беморим ишқи дардини жонона тутмишлар.

Сириншими донасию кўрди юзум тупроғида андоқ,
Маломат қушлари бошим уза кошона тутмишлар.

Увайсий, мувча беҳушлиғ била сир орзу қилма,
Хабар топғон кишилар доимо пиҳона тутмишлар.

Жонсўэ, ажойиб санами ғайри мукаррар,
Ёр олдида ғайра қарами ғайри мукаррар.

Шарҳ айласа васфиники девон чидай олмас,
Үртанди давоту қалами ғайри мукаррар.

Шайдолигини сўрса бугун дилбари зебо,
Кўйнга етибдур қадами ғайри мукаррар.

Билмам, на ажаб шўхи ситамкора йўлуқтим,
Бир дамда юз алвон ситами ғайри мукаррар.

Новакларидин сийнам аро захм етибдур,
Марҳам топа олмай алами ғайри мукаррар.

Истаб туни кун, ташналаб ўлсам ажаб эрмас,
Соқий қўлида жоми Жами ғайри мукаррар.

Муфлис кўрубон Вайсийга қилмас нега савдо?
Дил махзани ичра дирами ғайри мукаррар.

Қўзларинг зоғул — басаб, лаъли лабнинг шаҳду шакар,
Бириси бепоу сар этти, біриси дар-бадар.

Оби наисон рамзидин комингга ёғмиш қатрае,
Лаб аролаб чиқғон алфознинг эрур мисли гүҳар.

Юзларинг — гул, кокулинг — сунбул, даҳонинг — мисли мул,
Қошларинг — ё, кирпигинг — ўқдур, кўзунг — бодоми тар.

Мақдамнинг — хайру, ядинг — байзо, дилинг — бори жиноп,
Модаринг — маҳдур, vale ҳуршиди анвардур — падар.

Зоҳиринг — миръоти тоат, равшан ўлғай журмимиз,
Ботиннингдур — пуркаромат, дайр пиридур — ҳунар.

Вайси, умринг борича васфи туганмас, сўзласанг,
Васл ҷогибур ғанимат, сўзни қилғиљ мухтасар.

Дема, маҳзун кўнглум, ишқин дардига дармони бор.
Ваҳки дармони на ўлсун, ўлмаки фармони бор.

Ийди рухсорин кўруб хушиуд ҳосилдур, валек
Мисли ўн кунлик ҳилолин садқаси, қурбони бор.

Изламақдин топмогингга, эй дило, қилмэ гумон.
Сен каби юз минг тополмай излаган ҳайрони бор.

Зоҳидо, фикр этмагил, роҳи муҳаббат тун эрур,
Ул хаёли ёрдни, билсанг, маҳи тобони бор.

Тил ҳасаддин ғам еди сиррин дея олмай бу дам,
Васфини мазкур этиб тил, ёна бир армони бор.

Тонг эмас йиглар эмас, Юсуф деюб ҳар рўзу шаб,
Ингласа ҳар Юсуфни бир Яъқуби Канъони бор.

Улма ҳижрон — тун аро, иавмид васлиидин' бўлуб,
Субҳ чори ҳақ таоло асроғон эҳсони бор.

Вайсигаким қилса зарра меҳрибонлиғ, ваҳ, не айб?
Кўнглида соҳибқирондек хуршиди тобони бор.

Эй саййиди оли, тұти гуфтор,
Берма менин бул ғарнба озор.

Гар борсам ўшал күйиннга йынглаб.
Сен қылма бу янгли телбадин ор.

Бормоққа алимда түхфа йүқдур,
Ездим неча назм менки иочор.

Билдим сени дард элидин огох,
Сенсан неча мен кабига-ғамхор.

Дил ичра не янглы җилвайи нур,
Мағұм ўлан сенга бу асфор.

Мен булбули гунгу бенавомен,
Топмай, қылліб орзүйи гулзор.

Дарәни мұхаббата түшубман,
Қаърида күрүб гүҳар, баяқбар.

Чүмдим таҳина, қилиб таваккул,
Киргай құла, бұлса гар худо ёр.

Бир нұктасин айладимки тағсир,
Хад йүқ тұла сүз қилюрга изҳор.

Ҳасрат гүлі бирла сайқал урдум,
Ойнайи күнглум эрди зангор.

Айб этма бу сүзини, эй шаҳи шаръ,
Мен мазлуму, омнию гунаңкор.

Вайсийга жаҳон әрүр қаронғу,
Жоҳи бу жаҳондии эт хабардор.

Исми аъзамнинг сифоти дилбарим номинадур,
Билсалар аслий тажалли юзи гулфоминадур.

Мен нечук масти аласт ўлмай онинг ҳижронида,
Журъайн ваҳдоният илгиндаги жоминадур.

Ҳар сўзидин юз ўлук жон топса йўқ, не учун,
Юз туман анфоси Исолар онилг коминадур.

Қўз тутарменким сабо йўлига, тушган-чун йироқ,
Бир неча равшан замир мазмунни пайғоминадур.

Қўрқарам мужримлиғимдин ёрга ўлсам дучор,
Қошу қўзин эҳтисоби васл айёмнинадур..

Не осиғ ишқ ўтини жисмимга ёқсан бешумор,
Мақсади нопухталиғ ул ваъдайи ҳоминадур.

Қилки санъат ила ёзгон жим жамол устидадур,
Хатти мушкин оби ҳайвони зулол устиндадур.

Оразингнинг орзусиндин қадимдур онча ҳам,
Котиб имлосиндаким, хуршид дол устиндадур.

Эй кўпигул, ром айламакликда нигоҳин истама,
Қавсларким, икки оҳуи ғизол устиндадур.

Зарралиғ қасбини тавқи бандалиғ олмай нетай,
Офтобиким, ажаб сарви ниҳол устиндадур.

Нутқи шириннингға сен ҳомушлиғ сарнўшин эт,
Ваҳки ғавғойн магас билсангки, бол устиндадур.

Асра, ё раб, дийдайн баддин ва ҳосид аҳлидин,
Дилбари Юсуфлиқо авжи камол устиндадур.

Восифи ёр ўлди, Вайсийдин гадолиғ истама,
Мажлиси мазмун аро таҳти хаёл устиндадур.

Чиқиб ишқ үти жұкс ~~и~~ чокидин; бошимдин ошибдур,
Куруқ шохини, гүё ~~и~~ з - ғиңдииң үт туташибдур.

Күзинг жон лабга ~~и~~ ти ~~и~~ зурди, лабинг жон құштың жонимға;
Бу икки дүстлар ул ~~и~~ ~~и~~ махзуним талошибдур.

Азал кунда асар эті ~~и~~ ~~и~~ ді сирри май қулогимға,
Бугун, вад, дил бул ~~и~~ ~~и~~ жүш урмоқлиқда тошибдур.

Висолинг өрзуси ши ~~и~~ ~~и~~ ати ҳижронин ғылқмоқда,
Бу икки пахлавон м ~~и~~ ~~и~~ дони дил узра курошибдур.

Увайсий, олма боши ~~и~~ ~~и~~ зикру фикри ёр ёдидин,
Сулукни ишқ арө бе ~~и~~ ~~и~~ ҳақ ғүлдин одошибдур.

Рухнинг узра ики гисуйн шабрангнинг тутошибдур,
Ки бир гаңж устида гүё ики аждар талошибдур.

Гул эрмас, гулшав аҳлии кўзларин қон ила тўлдиричниш
Тегиб ғамзанг ўқи, невчунки ҳар ёнидн қарошибдур.

Шафақ эрмас, юзунг ҳижронида хуршиди ховардур,
Анииг ўтлуғ танидин чарх унгурни тутошибдур.

Қошинг савдоси мен девонанинг бошиға тушгонта,
Сириншким сели тўғони фалак тоқидин ошибдур.

Танимга ўқларинг муҳлиқ эмас, билким, мадор истаб
Бу тўрт деворға ҳар ёнидн чўплар қалошибдур.

Тараҳҳум бирла Вайсийга, ниғоро, манзилнинг кўргуз,
Бу муҳлиқ водида ушбу мусофирир йўл одошибдур.

Итишға туъма ўлмоқчун, санам, бағрим кабобидур,
Яна сероб этмакчун ани, ашким шаробидур.

Гирифторингни юз запжир бирла банд этиб бўлмас,
Вале тадбири онинг ҳалқайи зулфунг танобидур.

Таажжубдур дилн ёринг алида дил шикастангға,
Не айлай оҳким, ишқ мазҳабин кори жавобидур.

Мени майдин этиб маҳрум, соқий, жамъ хотирсен,
Суроҳинг остина боқ; анда жисмимнинг туробидур.

Қўнгулни қабзият зарфига музмар туттинг, эй дил, сен,
Юзумдин зоҳир ўлғон бул арақ онинг гулобидур.

Қамардин йўқ асар ул шамс ёндошмоқда ҳар вақто,
На ҳосил заррадин, жоно, жамолинг офтобидур.

Санам, ул рутбайн нозу итоб эрдинг, битуб чизе,
Хабар туйди аниигдин Вайсий, умримнинг шитобидур.

Ҷаармен печа сўз — Мажнунни баҳс этгани китобидур,
Нигорим ҳублиғда Лайлиниг берган жавобидур.

Тутуб Ширин сўзун, то Кўҳкан айлаб, тўкуб қонни,
Эмасдур лола, ул Фарҳоднинг бағрии хунобидур.

Фироқнинг ичра саргардондуманким, эй тағоғидхуй,
Висолинингдик хабар тут, мисли саҳрова саробидур.

Зумуррад, лаъл, ёқутинг ғубориш манъ этмакни
Сиришким дийдалардин, ваҳки, борони саҳобидур.

На тадбир айлағум — билмон, лабидан қатъ ўлуб мазмун:
Магар хомушлиғдин, ё магар нозу итобидур.

Қўнгулга ташлама, гардун, хасу хошок, тангри чун,
Қарор айларда бир дам маскани олий жанобидур.

Ёғиб ғам ёмғири, ушбу жаҳондурким, йиғилғон сув,
На тамкин айламиш дил, Вайси, умринингнинг ҳубобидур.

Паришоп айласанг зулфүнгни, ҳуснагиниг инқобидур.
Ки мажмуъ айласанг, мавзун қадиғиниг печу тобидур.

Езай васфингин қай бир жўблиниг **Бирла**, адалензяур.
Агар истар эсам, сахрова қум ошиг **Хисобидур**.

Сияҳ бўлса кўзумга тоиг **Эмас олам**, әё хуршид.
Сенингсизи мөхрибоним — субҳи айёми шабобидур.

Халоинқ раъни гардун бирла тушгаӣ токи ҳар сўйи,
Нироқ тушмоқлигиз сендиш — фалак чархини тобидур.

Тилим мазкуридин ёздим «самад» **Зиқрии «санам»** айлаб,
Муҳаббат оташнида жиссими бергаи азобидур.

Дило, то жондин ўтмай **Бўлмогунг** либдоригэ восил,
Етарга ёрга утрудга жоқим бир ҳисобидур.

Сабо, жонона сўйинга гузар этсанг **Баянногаҳ**,
Хабар гар сўрса Вайсийдин, дегил: «Холи каробидур!»

Ҳиляоли авжи гардуй гўшайи тарфи кулоҳимдур,
Нечунким, бу малакенймо мақоми боргоҳимдур.

Оқорғон дийда янглиг интизориниг шиддати бирла,
Йўлунгда умрлардур мунтазир ўлғон ингоҳимдур.

Тилармени шукр этмоқлиқға Луқмони ҳаким умрини,
Сизи бу кулбайн ваиронга еткуррган илоҳимдур.

Менинг раигимга боқмай, эй паришаи, печа инжитмак,
Гуноҳимдур, гуноҳимдур, гуноҳимдур.

Заниким, шавқ элица ишқ дарди муздини эрмас,
Бу маҳфил шамъ янглиғ равшани этган ўтлуғ оҳимдур.

Саводи соя янглиғ партави хуршид васлингдини
Мени маҳрум қўилғон улфати баҳти сиёҳимдур.

Агар топтим десам қадри туши, айб этма, эй толеъ,
Билурман, лайлатул — қадри шабиким, тоҳ-гоҳимлур.

Бу элким, тиги ~~жі~~ РМОН ила күксі чоклардиндур.
Дісли мажрух, ~~жі~~ РОЗОРИДИН ғамноклардиндур.

Муроди нахли бар бермас, муҳаббат меҳри — равшани, Бу бонсдин ютар ғози, кўзлари ғамноклардиндур.

Замона роҳати билгүү **Р**ДИКИМ, жиисмида юз минг замм,
Чу бисеммил сайд янгыл **Х**АГЕ лойиқи фитроклардиндур.

Бүгүн сен асрагыл, нотық ахлы, саҳт нутқынгдин, Мабодо тегмасун , тани хошоклардиндур.

Увайсий, ваҳм қилмаш қашқ тобидин, қуруқ тав деб, Рафиқинг, билмадингиз у, соҳиби идроклардиндур.

Қайда борсам, бағриминг қони менға гулзор әрүр,
Домо қуту насибим, истасам озор әрүр.

Не учун домони ҳомун бұлмасунким, лолагун,
Бул мени Мажнунга қолғонда фалак ҳұнхор әрүр.

Ҳокимн ҳусн илгидин ичмай нетай амр айласа,
Ичморимда ишқ нұшин бу құнгұл noctor әрүр.

Ҳар киши бұлса харидори мұҳаббат ул замон,
Ҳақ билан ишқ иҳли қылғон ушбу күн бозор әрүр.

Айб әмас қон йиғласам ёр олдида, тонг қолмаким,
Лутф өсін ҳамнишині ёрким, ағғар әрүр.

Сарву гул насрин әмас бое ичра изхор этса рүй,
Сайр вакти сояйн ул сарви-хушрафтор әрүр.

Зоҳндо, сен узри тақсириңгни бунёд айлама,
Ким улус халқыға ишқ аҳли бағоят хор әрүр.

Илтнфоти ул никоҳнинг гардини қилма дарие,
Ер номанзурпда миръоти дил зангор әрүр.

Ташналар олдида уммид этма соқийдин ағар,
Вайсий ул майни тополмай беадад хұммөр әрүр.

Кўзум-май жилвасиқим, илгима согар ҳавас;
Жисмина шавқ оташниким, кўнглима дилбар ҳавас.

«Ал-аташ!» деб ҳажр ҳашрида юрубдур ичалар,
Долмо шаҳзодавашлар олдида қавсар ҳавас.

Қулзуми ишқ ичра чўмдимким умид айлаб, умид,
Даст кўтаҳдур, агарчиким қилур гавҳар ҳавас.

Биз гадолар кечакундуз фақр малбусин қилур,
Шоҳи сиймин тан қилурлар ул зару зевар ҳавас.

Вонзо, тақлифи манъ этма мұҳаббат йўлидин,
Бизга ул меҳроби абрўдур, сенга минбар ҳавас.

Тонг эмас расми мұҳаббатда гадолар берса жон,
Ишқ қасбин айлагайлар миру султонлар ҳавас.

Мұхаббат расмииш 'білмакли ұар жопонадин келмас,
Висоли әрни күрмакли ұар мастанадин келмас.

Бұлурму ұар кеча токтім чароғи шамъ бедуде,
Үрушдік шамъга жисмии ұар парвонадин келмас.

Күрүб Мажиүн тапни урән, сен таңи этма Лайлига,
Утуш ўзлукни бобиңдіккі, ұар девонадин келмас.

Үнүткай дүст күрган өнғда толиб сұзламакликкі,
Яна арз айламак маңбуб ұар ағсанадин келмас.

Дило, сен хүни діл қылма, мұхаббат ошноси деб,
Тараҳхұм ҳам муруоват, билки, ұар бегонадин келмас.

Ки, эй зоҳид, топиб, бир әрнінг олдіда жоп берғил,
Ки құрбон айламаклик ұар маҳи тобонадин келмас.

Дилидур маъданы мазмун, барҳам бермагил, эй шұх,
Келәк табынға номавзун, Вайсий, әнадин келмас.

Түгди жумодиң аввал, не бўлди, ёр келмас,
Қўз интизор бўлди, ул гулъузор келмас.

Мен мунда ташналиқда, ул анда турфа шодоб,
Маст этса кўзу кўнгул кўзи хумор келмас.

Қабз ғулмоғимга бонс ҳажринг ҳужуми эрмиш,
Васл аҳлига не бўлди, ҳаргиз дучор келмас.

Лидин йироқ тушгач, хотир эрур паришон,
Жамъ эткали кўнгулни дилкаш нигор келмас.

Бўлди кўнгул зимиштон, пажмурда бўлди ишқим,
Сабз эткали м уҳаббат ҳусни баҳор келмас.

Фағли баҳор келмас бу гулшани жаҳона,
Ҳар қанча келса булбул, то гулъузор келмас.

Ташбурии қўлға олдим, жон риштасин қилиб тор,
Найлай бу аижуманини, соҳиб дутор келмас.

Васфини шарҳ этарда бепарда мазмун айлар,
Гар таъна қылса мардум, Вайсийга ор келмас.

Мақоминг рутбайи идроқ, Мажнунтар бориб бўлмас,
Хусусан мен каби ботини кўру кар бориб бўлмас.

Юзунг меҳрини даъвосин қилурман рўзу шаб, ҳуршид,
Агар даъвогарам, қошингға бемаҳзар бориб бўлмас.

Қўзум ҳуснингға мамнун, гарчи топмам йўл хаёлнингға,
Дилимдин дил ҳаримингға бугун бедар бориб бўлмас.

Ибодат сайқали бирла дилинг миръотидур равшан,
Мени бехайр кўюнгға ишнимдур шар, бориб бўлмас.

Либоси ложувард устунгда кўрдим, менга, эй жоном,
Бўлур густохлик: пироҳаним аҳмар, бориб бўлмас.

Увайсий қошинга бормаслигининг бонси улдур,
Чакасда шоҳбоз ўлтирса, мушти пар бориб бўлмас.

Гул юзунг, эй ғуңча, ул кун ошкори бир нафас,
Демагил дёвоналарнинг интизори бир нафас.

Очма кўз ҳар иорасоларнинг кўриб расволиғин,
Бу замона аҳлиниңг Мажнун шиори бир нафас.

Айладинг наемидлиғ дарёсига ғарқ, эй карим,
Илгими қиёл гавҳаринг уммидвори бир нафас.

Қайси соат эрди, пўш эттим қадаҳ лабрездин,
Боз тут, муғбачча, ўлдурди хумори бир нафас.

Эй лило, сайқал урар, сабр ила мақсад гирдида,
Даҳри фонийда бўлан кўзунг ғубори бир нафас.

Кўрди Мансур шаҳ юзин, берди «Ана-л-ҳақ»дли хабар,
Бу мажозий шоҳларнинг зулм дори бир нафас.

Жўйбори кўздин ўксутма муҳаббат сабзасин,
Бу бақосиз умринг, эй Вайсий, баҳори бир нафас.

То жилва, малоҳат қаду рафторинга махсус,
То нури шарофат рухи гулзоринга махсус.

То ақлу фёросат дили покиннга эрур, ҳам,
То шаҳду шакар лаб аро гуфторинга махсус.

Ишқ рамзиши ким сўзлади — лоф урди забони,
Савдоғи мұҳаббат сени бозоринга махсус.

Шаб-рўз мудом айлаган ағғоними, эй тул,
Хар ён демагил зудайи гулзоринга махсус.

То рашк губоринга сен, эй дил, юз ўғпрма,
Гар бўлсанки, ойнайи зангоринга махсус.

Сайқал урубон пок қилур кўзгуйи дилини,
То бўлғусидур ул сири асроринга махсус.

Юмғил кўзинг, эй Вайсий, агар бўлса париваш,
То нури тажалли сени дилдоринга махсус.

Билсанг мениң жонокими -- деңқони мұхаббат,
Мұфлисларига айлаган әхсони — мұхаббат.

Машшота олиб илгига гар айласа ҳайдар,
Мамын бүлур зулфи паришони мұхаббат.

Ногоҳ назар солса ғариблар сори ёрим,
Шаҳло күзининг даврида мужгони мұхаббат.

Бұлса ииши ул ҳуси беҳишти аро дохил,
Кавсар лабида сабзау райхони мұхаббат.

Күнглум қуши парвоз қылур бұлса ажаб йүқ,
Невчунки, үшал чоҳи занахдони мұхаббат.

Илгимни бу олам әлидін ювмагим улдур,
Ул пок замиримни; домони мұхаббат.

Ҳар машъали базм ичра табассумни ўлубдур
Лаъли лаби ичра дури дандони мұхаббат.

Бир нукта тақаллумдин агар бошласа маъшуқ,
Ошиқ әлига ул лаби хандони мұхаббат.

Зулфунг хаёли бул кун кўнглумдадур ҳаловат,
Меҳринг тажаллисидин жиссими дадур фароғат.

Шояд тушармукин деб жононанинг гузори,
Вайрона кўнглум ичра қилдим ажаб иморат.

Йўқ менда ақли комил, йўқ менда фаҳму дониш,
Йўқ менда хайру эҳсон, йўқ менда ҳеч ибодат.

Тангри тажаллиси дур қилгон юзунгда жилва,
Қилсанм сифат юзунгни айни менга шароғат.

Зулфунг мисоли сунбул, лаъли лабинг эрур мул,
Қилсанг хиром, эй гул, қаддинг нечук латоғат.

Ошиқларинги кўнгли қайд ўлмасун нечукдин,
Бир нукта нутқи покинг ул маъданни малоҳат.

Ҳар кунда шукр зикрин баржо қилолмадим мен,
Сендек ингор бизга ҳақ айламиш каромат.

Оlamга фитна солдинг, юз минг жаҳонни жойинг,
Саҳрода коза қилдинг, эй ёри хуш фатонат.

Қилди мурод даъво султонига гадоси,
Даъвогарни Увайсий, тангри анга ҳимоят.

Ошиқ әлига ёрнишинг озори — ибодат,
Маъшуқ әлига шутқи шакарбори — ибодат.

Афсус қилиб, оҳи саҳаргоҳ чек, эй дил,
Тоат ғамидин бўлса дил афгори ибодат.

Ул булбули шўрида ютар қон кечакуидуз,
Тоғ отқуча шевак-иши, гулзори ибода!

Жонон юзиши кўргали доим жадал эттим,
Топқонда кўзум, ыянъ этар аеёри — ибодат.

Шаб — рўз висоллигии тилаб, дилбари нозук,
Ҳажршиғда кўнгул кўзғуси зангори ибодат.

Гар раҳм қилиб, сарв равон ўлса ажаб йўқ,
Мендек неча расвосиға рафтори — ибодат.

Бағрим қонидин сочти кўзум, бўлди зироат,
Лола демагилким, дили хунбори ибодат.

Уммид тутуб раҳматидин, йиғлар эдимким,
Бир қатрайи ашким — дури шаҳвори ибодат.

Эй Вайсий, бугун тоатидин айлама шиква,
Маъшуқ сифатин ёзмаки гуфтори ибодат.

Дардим афзун бўлди, ишқимни камол эттим ғалат,
Жоними қурбони ул абрў ҳилол эттим ғалат.

Сидқ әлига бир нафас, ваҳқим, азиҳ ўлмак учун,
Дунлара ўзни ҳамиша поймол эттим ғалат.

Ишқ мактубида ҳол илмин-ўқумоқ-чун сабақ,
Ушбу қабзийят билан ошуфта ҳол эттим ғалат.

Мақрун ғулдум, хопайи аслимға излаб ёрни,
Жустужуғийн кечак-куидуз моҳу сол эттим ғалат.

Лаъли ҳижронида ашким юзлара ағион этиб,
Бағрими кўз мардумидин шифиол эттим ғалат.

Ташладим маҳваш оғғин остиға ўзни бугун,
Қаддими хуршиднин ёзмишда дол эттим ғалат.

Тушти дил чоҳи занахдона баякбор, эй рафиқ,
Пашшадек олудайи ул шаҳд-бол эттим ғалат.

Халқ потиқлиқда нутқига гумон ўлмиш губор,
Бу муҳаббат жўйидни оби зулол эттим ғалат.

Ибтидойи ишқ қилдим, интиҳодин бехабар,
Интиҳосизлигда қоримни муҳол эттим ғалат.

Хориж ўлдим халқ ўтрусидин, эттим васфини,
То хаёли фикрини, ваҳқим, хаёл эттим ғалат.

Асрарим фарқи саримда доимо савдойи хом,
Гўйиё бир нуктада долимни зол эттим ғалат.

Жаҳон гулзорига хоки қудумингдин етар зийнат,
Хиромингдин топар жон гулшани оройишу нузҳат.

Ҳаводори қади нозофарини жилва таълиминг
Эрур товусу кабки хушхирому тӯбийи жаннат.

Итиб Жамшиднинг жоми майи лаълинг ҳавосидия,
Топиб миръоти Искандар юзунгдин юз туман ҳайрат.

Навосанжи, адо фаҳми, сухангӯ, нукта пардози.
Суман бӯйи, чаман рӯйи пари тарзे, сиҳи қомат.

Бериб дониш баҳорига сўзунг оройишу тазини,
Фаросат дафтари мисраъларингдин топти жамъият.

Юзунг — рангин, лабинг — қандин, вужудинг — маҳзани
тамкия,
Даҳонинг — чашмайи Замзам, саропо маъданни роҳат.

Берур шеъри малеҳинг мурғи жона лаззати маъни,
Найи қилкинг берур жон тӯтисига шаккару шарбат.

Ясатти сўз арусиҳ зевари номинг била Вайсий,
Умид улдурки, бўлғой жойгоҳинг пардайи исмат.

Дилимни истасанг, дилбар, хаёлинг бирла ҳар соат,
Хаёлим истасанг, субҳи висолинг бирла ҳар соат,

Кишига ишқ тегса, ношкеболигни касб этгай,
Бале, хомушлиғ расми фиолинг бирла ҳар соат.

Юзунгдин гул, лабингдин Ҳизр, лафзингдин шакарларким,
Ки ҳар ҳиндубача ул юзда холинг бирла ҳар соат.

Сени топса киши — қадри тунин топса тонг эрмаским,
Саводи кокулинг нури жамолинг бирла ҳар соат.

Езибдур ҳарфи номин аввалин, фаҳм айла, эй маҳбуб,
Азалнинг котиби абрю ҳилолинг бирла ҳар соат.

Увайсий ёдию фикру хаёли кечаву кундуз
Дудоғинг ичраким, ҳайвон зулолинг бирла ҳар соат.

Қаҷон қўрсамки, маҳбубим, алинида жом ҳар соат.
Кўзунгдин мастиғ зоҳир, юзунг гулфом ҳар соат.

Муҳаббат шавқидни симоб янгани жисми урёним,
Билурман, остоининг тупрағи ором ҳар соат.

Юзниш— гўл, қошиларниш— ё, кирпилиш— ўқ, кўзларниш—
жаллод,
Паржониш коғулниш ушишоқ элига дом ҳар соат.

Кўнгулни ишва тори бирла ёна боғламоқ недур?
Азалда доғайи мөхриш этибдур ром ҳар соат.

Ки бир дам манъ бўлса моҳпайкарниш хаёликим,
Баробардур мэнга то субҳ ыла то шом ҳар соат.

Кўнгул зарфига ишқинг шарбатини соқий қўйғончун,
Менга мағҳумдур синғон сағолим жом ҳар соат.

Бошимга ҳар балоу меҳнату қулфатни солмоқчун,
Менга то қўйди хуш иомим Увайский иом ҳар соат.

Дило, Мажиуилиғ этма, ишиқиниг сиррнии пишқон тут,
Юрокиніг ичра доим ёр жабридин қизил қон тут.

Агар сен истасаңг дардиннга дармон ёрдии анда,
Бугун оз айла дармоннанғи, дардиннанғи фаровон тут.

Демишлар саййиди кавнайи, дүиғе сижин мұттыннан дур,
Агар оқыл әсапт, дүнбенни күнгіннан ичра жиілден тут.

Кел, эй соқий, бугун майхоналар эшкіни во қылғыл,
Беріб мұғбаччаннанғи шығынға согар, базын даврон тут.

Мениншіг матлубим улдур: ўз құлнанғдииң журъа ичсам мен,
Назокат дасттөңисең, бугуна бу құлдан мәжімөн тут.

Күнгүл мулкінға шоҳ эрди хаёлнанғ, ичек соатлар,
Ұзунг дыл тақтида бір дам тұруғ, мулкі Сулаймон тут.

Увайсий, орзу қылсанғ үтуб үзлукдии, эй зоҳид,
Ки иштаб дар-бадар бұлғыл, топын бір нөк домон тут.

Иктизоринг оҳидин бу хонумона тушти ўт,
Хонумон недур, бу кеча жисму жона тушти ўт.

Ишқ ўти ҳар кимда бўлса, нолаю фарёд этар.
Булбули бонолаям, оҳу фиғона тушти ўт.

Таҳсии эрмас хону мону, жисму жон, оҳу фиғон,
Онча маҳрумманқу, мағзи устихона тушти ўт.

Деб әдинг, матлубу мақсадим сен ўлдинг, эй ҳабиб,
Фаҳм қилғил, эмди мақсади жаҳона тушти ўт.

Неча сўз бирла мени гоҳ ўнгу, гаҳ сўл айладинг,
Шукрлйлаҳки дилим бу имтиҳона тушти ўт.

Қай куни ишқинг ҳавоси топти кўнглумда қарор,
Ул сабабдиндурки, аҳли Марғилона тушти ўт.

Вайсий, сўйдинг ишқ, куймаслик иложин кетама,
Аввало қолу балода ошиқона тушти ўт.

Тан қўшварида мурғи жон гулзоринг айлар орзу,
Кўз манзарида мардуми руҳсоринг айлар орзу.

Нутқи улусдин ҳар замон бўлғай бу қўнглум талх ком,
Дил самъи, эй ширин забон, гуфторинг айлар орзу.

Бошимни қўйдим саждага, дил гардини қилмас қабул,
Эй ҳожиби қибланамо, зуиноринг айлар орзу.

Раҳм этмагил, эй зулмгәр, роҳат анга манзур деб,
Юз заҳм ила урён таним озоринг айлар орзу.

Тангри мени ҳалқ айлади, бўлдум харидоринг сенинг,
Бошим менинг қон тўккали бозоринг айлар орзу.

Домоним ўлди лолазор, кўз бўлғонидин интизор,
Қаддинг хаёлимға дучор, рафторинг айлар орзу.

Вайсийни навмид этмагил гулзордин, эй бўғбон,
Гар бўлмаса ул гул баҳам, то хоринг айлар орзу.

Эй санам, ихфолигим — изҳоринг айлар орзу,
Сирри пинҳоним ҳамул асроринг айларға орзу.

Лаб дема, оғзим лабида ётқуси иккى үлук,
Эй Массәхим, лаъли шаккарбөримт айлар орзу.

Ялди ялдойим — баёз илгинг, кўзум — нарғисларинг,
Қадди долим — сарви хуярафторинг айлар орзу.

Демагил: «Фаҳм айламассан шутқи якборимни!» ким,
Онча фаҳмим хушлиғи — тақроринг айлар орзу.

Восилингдин — васли, васлингдин шифойи комили,
Ҳажр ранжурнадаким, беморинг айлар орзу.

Самъинга келди аласт овози: «Эй ўксуклигим!

Кечакуцдуз орзу: дийдоринг айлар орзу!

Орзулигни кўриб, мендин таажжуб этмагил,
Ўз юзулгим, ўз паришон торинг айлар орзу.

Хўқанд шаҳридан келганилар, кафшим йўқолди, сандаму?
Холи дилкимни билганилар, кафшим йўқолди, сандаму?

Ул кун келдик шаҳри Хўжанд, кўнгул бўлди анча хурсанд.
Уратепа «Муғи баланд», кафшим йўқолди, сандаму?

Бағридашур лола доги, баҳоси плур юз минг бўғи.
Тамошо жо Кўҳак тоги, кафшим йўқолди, сандаму?

Бу гамда йўқ шанда ҳамдам, йўқ-йўқотдим, дийдамга нам.
Кўкабибит — жонга марҳам, кафшим йўқолди, сандаму?

Кўгар маниш, эй Ноукишо, Муғ йўлда қабарди по.
Улфат бегим, бўлған оғаҳ, кафшиш йўқолди, сандаму?

Манзур эмас булак кавуш, илгимда йўқтур бир кумуш.
Жондан ортиқ Шодмон бувуш, кафшим йўқолди, сандаму?

Үғлим ўтуғин эскиси, чармлаган эрди бир касе,
Тўқайжон пессик нағаси, кафшим йўқолди, сандаму?

Кафшим учун куйди дилим, бор ҳам бўлса йўқтур пулим.
Айланайни Давлат бегим, кафшим йўқолди, сандаму?

Гарибпараардурсан, бегим, бекафш қолди бул поим,
Қулоқ солғил, Қозоқ ойни, кафшим йўқолди, сандаму?

Ман — жисмдурман, сан — жоним ташлаб кегганим — арзоним,
Арзим эшит, Қўзихоним, кафшим йўқолди, сандаму?

Шояд хабардор улса шоҳ, тўққуз фалакдин ўтти оҳ.
Дуо қилемил, Вайсий — гумроҳ, кафшим йўқолди, сандаму?

Манам Фарҳоду саи Ширин, соғиндим ман, соғиндингму?
Санам, дин кетти илкимдин, соғиндим ман, соғиндингму?

На сўз саёд эрур сайдин, дариг этмай ишондим ман,
Аё, эй ёри сўзи чин, соғиндим ман, соғиндингму?

Муяссар бўлса васлинг гар, на ҳожат ҳолими айтмак,
Ки ҳолим пурс, рангим бин, соғиндим ман, соғиндингму?

Санингсиз ўтган умрим сўрсанг, эй сиймин бадан, токим,
На таҳрик ила на сокин, соғиндим ман, соғиндингму?

Сўзинг таъсири оча: ёки бедор, ё эрур уйқу,
Қулогимга келур форин; соғиндим ман, соғиндингму?

Ёзиман руқъайи таҳсин, нигори нозанин, лекин
Қўнгул сарф айламиш мөхрин; соғиндим ман, соғиндингму?

Қўзини интизор айлаб, йўлингга телмуруб ҳар кун,
Увайсий айламини тамкин, соғиндим ман, соғиндингму?

Интизор ушшоқлар үлди, ниғор үйғондиму?
Езилиб мужгонлари, чашми хумор үйғондиму?

Эй ҳарим аҳли юқу жойнга қил дохил мени,
Тортебон хамәзасин, ул ёр наҳор үйғондиму?

Уйқуни маҳрам этиб, бизларни маҳрум айлади,
Уйқу дастидин күнгүлдүр бекарор, үйғондиму?

Мен нечук бирёну сүзөн үлмайин ҳажр үтида,
Файр базми ицра шамъи барқарор үйғондиму?

Андалиб осолигимдин инжигай ҳар жонивар,
Фунчалар қон боғлади, ул ғулъузор үйғондиму?

Ваъда қилди неча лутфидин Увайсий зорға,
Ваъдага қилса вафо ул номдор үйғондиму?

Мен булбули шўрида, бу тулзордин айру,
Туштум кўз очиб — юмгуича дилдордин айру.

Эрдим мен азалдинки жамолига харидор,
Тушти бошима мотами, бозордин айру.

Васликнда билурдим: фалак әрмиш менса помод,
Илбора тушуб, төлемм үл фердин айру.

Билмонки фалак рашки, ваёж жоми қадардин,
Хўроким ўлуб ғам, мени, ғамхордин айру.

Илкимда алам соғаридин огуйи ғамиш—
Ичмакдур ишим, путқи шакарбордин айру.

Иўқтур аламидин бу Увайсніга амоне,
Тушмак не маҳол ўлди сазовордин айру.

Қай кунни менга бўлди дарди ногаҳон ўтру,
Ул сабабдин, эй дўстлар, бағрим ила қон ўтру:

Бир ингоҳидин юз минг отти дил аро ўқлар,
Захм — ошкородур, новаки — пиҳон ўтру.

Англагил, бўлур шояд, толиб әрсанг, эй кўнгул,
Юзи гул, лабидур — мул, зулғи — зарғишон ўгру.

Тоиг эмас агар қиссан, тарки базм оролиғ,
Байра базм аросинда ғамзаси аёи ўтру.

Кимин айладим мувис, бошимни асир айлаб
Бўлди то алардин минг жонима зиён ўтру.

Ишқида ўланларга дахл этма, эй зоҳид,
Булмагай сенга бу дам хуни ошиқон ўтру.

Бир кечак ҳаром этенил, Вайсий, кўзга ғафлатни,
Бўлғуси саҳар оҳири ёри меҳрабон ўтру.

Эйки, ишқ атфолисан, қадди ниҳолидин үқу,
Топибон қаддини, ондин сұнг хаёлидин үқу.

То Зулайходек сазовор үлмай, урма лофу қоф,
Мажмари ишқ ила сен Юсуф жамолидин үқу.

Қозмағил беҳуда ғам тогини, мәхнаткаш күнгүл,
Касби Фарҳод ила Ширин лаъли болидин үқу.

Ташналиқ дағынна, эй дил, ихтиёр эттинг бугун,
Тинмайниң рұз ила шаб, кавсар зулолидин үқу.

Ишқ мактабхонасига кирсанг, эй аҳли хирад,
Токи устодингнинг аввал хатту холидин үқу.

Гулрухунг васлы мұяссар бұлса: эй булбул мисол,
Гоҳи қон ют, гаҳ юзун авроқи олидин үқу.

Вайсий, илми қол үқуб, ҳеч уқмадинг бу даҳр аро,
Пири дайр ичра бориб сен илми ҳолидин үқу.

Сабо пайкига пайғом айламаклик ихтиёр ўлмиш,
Бугун маҳрумлиғдин кўзда бағрим ошкор ўлмиш.

Қилиб ҳал кўз саводин нома ёздим, ботағофил ёр.
Очиб пайғом, кўрсат юз, кўзум кўп интизор ўлмиш.

Асар ул иофайи тотордин топти қаю танг дил,
Муҳаббат бўйиндин олам бариси мушкбор ўлмиш.

Қўрубон заъфлиғ жисмимни сен манъ этма пайконнинг
Танимга ўқларингдин ҳар тараф, билким, мадор ўлмиш.

Аё эй соқийи даврон, етибдур оғзима то жон,
Менингдек ташналар чандон май ичмакка хумор ўлмиш.

Кўнгул қони уза бир сўзни деб доғ этти ул маҳваш,
Ки гўё езди баргин лола, доғи ошкор ўлмиш.

Қадини сарвга бенгзатмагинг, Вайсий, адабдиму,
Ушал гулчеҳра хушрафторининг қаддига ор ўлмиш.

Менинг маҳбубим, эй дилбар, ўшал пом ичра ёстанишиш,
Тафаккур қилмағил, мазмуни пайғом ичра ёстанишиш.

Нечукким орзу қилмай қўлингдин журъа ичмакни,
Майни ваҳдат сенинг илгингдаги жом ичра ёстанишиш.

Ғазаб кўп қилма, пири дайр, ул юз сори телмурсам,
Тажаллини худо ул ҳусни гулғом ичра ёстанишиш.

Кел, эй соқий, аёғинг мурда диллардни дарнғ этма,
Масеҳ анфосиким ул бодаошом ичра ёстанишиш.

Таваккўл ўтина сол, аҳду паймонинг зиёд ўлмиш,
Ки эй дил, бевафолиғ ваъдайи хом ичра ёстанишиш.

Кўрубон донайи васлини парвоз этма, эй, зоҳид,
Юз онча дарду кулфат донаси дом ичра ёстанишиш.

Кўриб фурқат тунин, эй Вайсий, навмид ўлма васлииди,
Би клурмусанки, дони субҳ ҳар шом ичра ёстанишиш.

Бугун воқеъ надур, ул шоҳи хубоним ачиғланмиш,
Багир қон ёткали ҳам нўгу мужгоним ачиғланмиш.

Таваҳҳум айла, эй машшота, гар васл ўлеанг илгина,
Каманди ошиқон — зулфи паришоним ачиғланмиш.

Бугун сабр айлагил, ишқ сиррини фюш этмагил, эй дил,
Тила мазкурлиғдин шўх жононим ачиғланмиш.

Мубаддал бўлди субҳни шома, торикдур жаҳон бори,
Бу оҳшом васл аро ул моҳи тобоним ачиғланмиш.

Рафиқо, сўрмагайсан: «Нега ашк ўрнига қон тўқднинг?»
Бўлиб нағмид, ваҳним, чашми гирёним ачиғланмиш.

Гирибон бобатул-васл пчра, ул тоб этти гардани.
Табассумлиғ билга ул жаъли ҳавдоним ачиғланмиш.

Қадаҳ тут, соқиё, соғарда кургуз ёр аксини.
Неча кундирки, Вайсийга нигаҳбоним ачиғланмиш.

**Ғам ема, кунгул, раҳм этибон ёр келурмиш,
Аҳволи дилим билгучи дилдор келурмиш.**

**Ҳижронида жисмим сиҳати заъфга мубаддал,
Луқмони ҳаким урнида ғамхор келурмиш.**

**Кунглум қуши булбул каби кўп нолада эрди,
Гулдек очилиб, орази гулзор келурмиш.**

**Афтода эдим, турмака йўқ эрди мадорим,
Юз шукри худо, шоҳи мададкор келурмиш.**

**Шаҳбоз бу ён ёзди қанотин, чу ҳумоюн,
То сояси бошим уза дастор келурмиш.**

**Табъимин матоини касод айлаб эди чарх,
Ҳақ ҳукми-ла бозора харидор келурмиш.**

**Вайсий, дема ҳар кимсага сен ҳасрати дилдин,
Ҳол авглагувчи соҳиби асрор келурмиш.**

Нигоро, оразу, ҳуснунгга кўнглум дилғиғор эрмиш,
Бу жоннинг андалибига нечукким гулъузор эрмиш.

Бу тун дўкони базморолигинги шамъваш қурғил,
Неча мендек жамолиниг шамънига бенхтиёр эрмиш.

Мени маҳрум деб жонон юзидин, қилмағиљ таъна,
Юзин ҳажридин ичгон чун кўзи абри баҳор эрмиш.

Дилло, бу руқъя назмнинг халққа бовар булмаса не гам,
Аннинг бир нукта васфи дард аҳлига тумор эрмиш.

Санам, рашкинг ила таслими жоп үлсам ажаб эрмас,
Азиз меҳмона мезбонини хўби — жон нисор эрмиш.

Кел, эй зоҳид, азизи халқдурсан, қилма касби ишқ,
Ки ҳусн аҳлини даргоҳида ошиқ хору зор эрмиш.

Увайсий, ёр истиғноси кўпдур, истама васлин,
Кўпгул мажруҳининг заҳми ҳамиша бешумор эрмиш.

Бугун воқеъ шедур, ул кокули қуллоб тарқатмиш,
Берурга зеб ўзига зулфи анбартоб тарқатмиш.

Тушнб эрдикн зулфи бўйни ма ул тавки қумридек,
Тушуб машшота ашки дил аро, хуноб тарқатмиш.

Сочни тарқатти бул кун, саждагоҳин айлабон холи,
Масожил аҳлини гўё қоши меҳроб тарқатмиш.

Аё машшота, жамъ эт, зулғидин кўнглум парниондур,
Бу жамъни хотирим қувмоққаким, асбоб тарқатмиш.

Бағир қон ташналар рашк ила ўлмай найласун бул дам,
Ўшал гису ҳавоси бирла лаъли ноб тарқатмиш.

Урар ким шона зулғига тўкулгай ерга сув андиг,
Аннинг шавқинда гўё, кўзларимдин об тарқатмиш.

Увайсий, кокули нассожлиғда жаври кўп эрди,
Мулойим, раҳмдил бўлмоққа масти хоб тарқатмиш.

Шавқи кўйингидни эрур кўнглима парвозлиғ иш,
Бўлди мағҳуми фалакдин бу замон созлиғ иш.

Мен муқарраблиғ этай деб, қилурам жустужӯ,
Анга касб улди, фигонқим, листайин нозлиғ иш.

Нафс ҳамсухбат ўлубдур тилим авсоғиғаким,
Бу хаёлот қўягулга қўш ила ёзлиғ иш.

Ишқ аҳниятлиғ әди лоғиҳиким, кору зор,
Лойиқ эрмас әдаким, бу сифат эъзозлиғ иш.

Вайсий шукр айлагуси эмди ҳаёти ячра,
Бўлди маҳбуб билг тумлари ҳамролиғ иш.

Айладинг изҳор базм оролигинг, эй бағри тош,
Ботағофил дилбарим рашини этиб сиррини фош.

Ишқ аро күб йиғладым, түштим бу ҳижрон даштига,
Тангри албатта берур күб йиғлаган күзларга ёш.

Қошиға роғиб этиб, дил күзи рашик ила боқар,
Бир күнгүл, ё раб, не боис: иккى маҳбуба талош.

Ииғлатур ул күз фироқида, ҳақиқатму эмас,
Бу шарнатму эмас, сажда қилурда әгма қош?!

Ул мажозу бул ҳақиқатму эмас, эй пири дайр,
Ул намозу бул муҳаббатму эмас, эй кекса-ёш?!

Тоңг эмас зуҳд аҳлига ширин сўзин берса улуш,
Айламиш тақрор тинмай туну кун илми маош.

Ер кўйида азиз этманг мени дилхастани,
Иzzati Вайсий будур, гўй ўлса чавғонига бош!

Зулфининг ҳажрида келмас сунбули тотор хуш,
Балки келгай менга они бўй этардин ор хуш.

Восил үлмакдин ғизоли наргиси бодомиға,
Кирпигидин кўз хаёлида менга озор хуш.

Гул чори таклиф қилма боғинга, эй боғбон,
Гул висолидин эрур менга фироқи ёр хуш.

Жаниат ичра ҳур ила ғулмониниг айшидін менга,
Ёстаниб кўйнда, исмий айламак такрор күш.

Эй Увайсий, яъслир ҳам хорлиғ ўлтиргуси,
Ҳажр ила мен зор нохуш, васл ила ағёр хуш.

Сигмадим оламга, билмон, кўйи дилбардур васеъ,
Дил кўтармоқликда ул гарчи сантамгардур васеъ.

Шамъ ўзлук-узлугин равшан этар торик аро,
Кеча хосу омга бир моҳи аввардур васеъ.

Кўнглуми гар олам этсам, эй қуёш юзлук пари,
Тонг эмас, оламга ул хуршиди ховардур васеъ.

Тангдил бўлма, аё зоҳид, менин дил хастага,
Ким фараҳ бўлса бу олам, анга маҳшардур васеъ.

Ишқ ўти машқ ўлса, жисмимга бўлиб маскан, нетонг,
Гулхан айлабдур самандар, қушга ахгардур васеъ.

Ростлиғ тасхирига потиқ забон бўлса асир,
Нукта нутқига ики олам мусаххардур васеъ.

Орзуйи кўйи жонон ўлса Вайсий тангдил,
Билмадиниму, дилбариңт элга баробардур васеъ.

Надомат ашкига кимдур юзи помол мен янглиғ?
Бағыр хунобасидин доим ашкы ол мен янглиғ.

Ажаб әрмас сүзиніг ширинилгін ҳажрида жон берсам,
Магас ҳам бұлмамышдур мұбталойи бол мен янглиғ,

Мұхаббат — жонда, дарди — дилда, күз маңрум ҳуснніңдін,
Юқпі фурқатдин үлміш кимин қадди дол мен янглиғ?

Таажжуб саъб ақволим, туганнамас дарди күнглумдин,
Қачон қобиздур әл жонига хатту хол мен янглиғ?

Азалда руҳу тан касби мұхаббат айлаган әркан,
Бу савдода киши то бұлмади ىшкол мен янглиғ.

Үмидим — маҳрам үлмоқ, мен әрурманғарчи маҳрумнің,
Бу мүшкіл иш аро кимдур паришон ҳол мен янглиғ?

Вусул айлаб тилем ҳар хат бошиға исеми ҳарғанин,
Құюбман тож янглиғ, олсанғыз афъол мен янглиғ.

Дили хубон шод үлгойму деб қылдым мұвашшахни,
Увайсін дер, күнгүл топмоққа Ық рамын мен янглиғ.

Фурқатнинг тарёкдек мастиғидин эткон әрдн соғ,
Шукр, васл илгига туттинг субҳда, соқий, аёр.

Сув садосидек бу мазмундин ҳувайдодур садо,
Қайдин ифшо айлагай, бир соати согил қулог.

Васлдин ишқ ҳосил ўлгай, ишқдин ҳажр оташи,
Пилтау ёғдин на ҳосил, ёнмаса шамъи чароғ!

Кўнглими шаҳбози бисмилдурки, тиги рашк ила
Донали лутфинг сочиб, тазвирин айлабдур тузор.

Васл аро таҳснуму, кўнглимдин алам кам бўлмаса,
Лоладек бағрим фироқинг шиддатидин дор-дор.

Сайри ҳуснингдин азал ифшо этан, чун ұл сабаб
Қўзларимким, чашмалар янглиғ әрур, ваҳқим, булоғ.

Багрим ўлса реш-реш тонг йўқ, санамлар зулғидек,
Васфи жонон ёзмақа Вайсни лисонидур тарог.

Қўнгулга ўқин отти бегона ногаҳ,
Оқиб қон бўлур жори ҳар ёна ногаҳ.

Бўлуб муҳтасибдек менга ваҳшат ангез,
Йўлуқти жафобахш жонона ногаҳ.

Синуқ кўнглума тушти ташвиш ларzon,
Ўзум ташладим анда субҳона ногаҳ.

Тараҳум тушуб кўнглига, сўрди ҳолим,
Қилиб афв, эрдимки журмона ногаҳ.

Қи Мажнунлиғимдин маломат қуши ҳам,
Бошим узра солмишди кошона ногаҳ.

Агар дардинг ўлса тонг эрмасдур улфат,
Бўлубдур ғамишг менга ҳамхона ногаҳ.

Сўзумга, не тонгдур, йўқотғай ўзни,
Йўлуқса гадо, шоҳу султона, ногаҳ.

Кечурғил бугун ҳасратидин дам урса,
Қелиб олдинга Вайсий давона ногаҳ.

Жамолиңгдин йироқ туштум, аё дилбар, баякногаҳ,
Ки гүё бошима савдо тушан маҳшар баякпогаҳ.

Ушал кун манъ бўлди кўзларимдин ҳусин рухсоринг,
Кўзумга хору хородур зару зевар баякногаҳ.

Сенингсиз, эй шакаргуфттор, талх ўлди забонимга,
Наботу, ангабину, қанд ҳам шаккар баякногаҳ.

Кўзимдин зоҳир ўлса бағр ҳам, жонон, фироқиңгдин,
Тегибдур сийнайи мажруҳига ханжар баякногаҳ.

Туман минг жилваини ҳам ишвайи ноз этти кўргон-чун,
Кўнгулини тўхтатолмон, кўрсам ул манзар баякногаҳ.

Кўзи жодуси дил қайд айламакда ул эди устод,
Жудолиғ айлади ул шоҳи афсунгар баякногаҳ.

Ниҳони меҳр ўлуб, бағрим шафақгун айлади макнун,
Ки гүё ётии ерга хуршиди ховар баякногаҳ.

Бу иодонлар аро оқил эли бўлғунча, Мажнун бех,
Жунуни хайлига манзилгоҳ учун төг пла хомуни бех.

Муҳаббат Қарбалосида киши бўлса шаҳиди ишқ,
Анингдек марднинг пироҳани байзоси гулгун бех.

Раво йўқ шаънига фурқат йўлида назъи жон бўлсанм,
Массҳим, то сенга сўрмоқлиқ аҳволи дигаргун бех.

Бу кулбам сориға, эй нури дийдам, юзланур бўлсанг,
Қадам қўйсанг — оқарғон интизордин чашми пурхун бех.

Суғорғил, зоҳидо, кўз мардумни баҳри муҳаббатдин,
Ки ҳуси аҳлини даргоҳи аро то ашки Жайҳун бех.

Дедим: «Эй, соғаре, тутқил, тўлубдур қонға дил зарфи!»
Дедиқ: «Лабташнайи хуммор агар бўлса жигархун бех!»

Ки эй Вайсий, муҳаббатдин агар юз минг жафо кўрсанг,
Насиб эткай таолаллоҳ, ки то ўлгунча мамнун бех.

Қилур ўздин қуёшу ҳам қамар рухсорини таржек,
Тамоми мағжабинилар сарви сийм ашъорини таржек.

Кулақ буржинда иклини қўюбон гар хиром этса,
Мусаххардур ҳама жапшат қуши рафторини таржек.

Агар тўти тасомеъ айласа гар оғзидини сўзини,
Шакар ийсор лаълидин қилур гуфторини таржек.

Парирўлар юз онча бодадини маҳмур агарчанди,
Қилурлар ҳам яна ул наргиси хумморини таржек.

Ке илгиди ҳадиди тиғдин жон изтироб айлар,
Тўкардз айлагайлар қон ўшал айёрини таржек.

Чароғи маҳфилоро ҳам қамарсиймо паривашлар
Яна айлар ҳам ўлди ламъайи рухсорини таржек.

Қади мавзунини кўргач чаманда сарв ҳам раъно
Мусалламдур гули гулзор гулъузорини таржек.

Кел, эй соқий, қадаҳ сунгилки, чеҳра арғувон бўлсун,
Ки май соғ эт бугун, айлар эсанг ул ёрини таржек.

Хўтан саҳросида гўё ишимдур иофайи оҳу,
Эрур хуш туррайи машшота атросорини таржек.

Бисоти боғ аро гулчедраларда тарҳи раънолиг,
Алар ҳам айлагайлар хўблиғ меъёрини таржек.

Таращум айлабон гулзори табъ ичра наво соз эт,
Суханраслар қилурмиш Вайсининг ашъорини таржек.

МУСТАЗОД

Бу ҳоли гадони шаҳи султоним эшитсун,
эй ҳукми равоним,
Гар бўлмаса таъсир, жигар қоним эшитсун,
деб арзу физоним.

Мен — гарчи гадо, ёр — сенидек шоҳи жаҳоним,
мен ўз гарбингман.
Бул арзи дилимни шаҳи давроним эшитсун,
Жамшиддиншоним.

Мен сенга дуогўй шабу рўз эзурман,
шукри ҳақи жондур,
Жонсўзлигим ҳокими хўбоним эшитсун,
йўқ шакку гуyonим.

Олди мендин чоряку ўн олти кумушини,
раҳм айлагил, эй гул,
Бонси «танобона»ки, бул хоним эшитсун,
эй шамъи жаҳоним!

Хонзодами даврида «танобона»ни бермак
зебанда кўрунмас,
Қелдим қошинга, ул маҳи тобоним эшитсун,
сен ўзимни хоним.

МУХАММАСЛАР

Қолдим балоя, күпглуми бердимки, бошқа,
Чунким, мудом иккى кўзум тўлди ёшқа,
Ҳуснин зуҳурин олдида не ҳад қуёшқа?
Зулфини хаёли тушкали шўрида бошқа,
Фам бошқа ўлдурур мени, ҳижрони бошқа.

Булбулни саждагоҳидур доимо чаман,
Фаъз ўлди анга шом-саҳар тинимайни сухан,
Ашқи¹ зуҳур ўлди бағир қони-пираҳан,
Меҳробиға не фарзки, мени сажда қилгумай,
Қилгумдурур сужуд мени ул иккى қошқа.

Чорлар ишор, олдига кеатургали мени,
Юз сўзин зоҳир айлади кўйдургали мени,
Қаддин танитти, хаттини билдургали мени,
Кузу қониниг талошадур ўлдургали мени,
Ўлдур менини, қўйма иковини талошқа.

Айди бирорга: «Мунда кетургил ятимни!»
Бизга дедики: «Тош ила ургил ятимни!»
Боз айди бизга: «Холини сургил ятимни!»
Людимни қон кўруб деди: «Қўргил ятимни,
Бурни қоноди, оғзи етушконда ошқа!»

Жон — таним, бағир — жигарим туъма ўхшади,
Нодон эли еднио мени, боз қавшади,
Бир саидил муҳаббати Вайсийни қуршади,
Жомий бир оҳ чекти, анинг кўнгли юзишади,
Оҳим ўтини кўрки: асар қилди тошқа¹.

¹ Бу мухаммасининг ғазали Абдураҳмон Жомийниги дегувчилар ҳам бор. Лекин науонийшуносликлар бу фикр тасдиқланган эмас. Улуг Навонийниги айтиб ўтишича, Абдураҳмон Жомий турк тилида иштир ёзмаган.

Эл дегай гаввос, кўздан гавҳар афшоним кўриб.
Билмайин гавҳар соғингай ашки маржоним кўриб,
Иктисоб этти чу булбул оҳу афғоним кўриб,
Раҳм қилмаз, найлай, ул гул чашми гиреним кўриб,
Холима қилмаз назар бу жисми уреним кўриб.

Раҳм воқиб ҳолима, бай бир қуши беболман,
Шукрлилаҳ ҳуси хуршидинг ёзанда долман,
Сарв қаддингға ҳамиша сояйи помолман.
Бод тебратдуқча зулфунгни паришондолман,
Бир тараҳҳум әдмаднинг ҳоли паришоним кўриб.

Ҳеч ким огоҳ эмаз, эй дўстлар, бан зордан,
Жаврларким, сёдї бошимга фалак ғаддордан,
Нешларким, этти сийнам узра, эй гул, хордан,
Зулмларким, тегди ишқида башга ағердан,
Арзим айтай, адл тахти узра султоним кўриб.

Онча излар дил, тополмаз ақлу ҳуш, идрокини,
Тоиг эмаз, масти муҳаббат изласа тарекини,
Ёшура олмон алидан кўзларим шамночини.
Неча пинҳой айласа ишқида кўксум чокини,
Фаҳм айлар ул баяним чоки гирибоним кўриб.

Ул на хуш гундур, дучор ўлдимки жононим билга.
Рамзидан мақеуди дилни анда гелтирдим тила.
Айлайин бу толен пастимни бан кимдан гила,
Ваъдайин васл айлади, ҳамхона айлаб ҳажр ила,
Эй сабо, еткур салом ул аҳди ёлғоним кўриб.

Пойи гардии билурман кўзларимга нуртак,
Истарам ширин сўзни бол истаган занбуртак,
Ул Фалотун табъига бу руқъа номанзуртак,
Ул азизул-қадр олдида эрурман мўртак,
Мўр арзин автурсиз борму Сулоймоним кўрнб?

Манфаат олди табиат ёрининг бозоридан,
Касб қилди бу сияҳ зарра анинг авворидан,
Саҳв кўрсанг афв қилғил Вайсийнинг ашъоридан,
Зарра ул ой ҳажрида жону тану деворидан,
Мурда жисмим топти руҳ ул лаълп хандоним кўрнб.

Билмадим мен, не сабаб гул юзишин томди гулоб,
Рашкидин дил меҳрида тутмиш кудуратдин саҳоб,
Ушбу сўз мафҳум ўланча бўйнима мушкин таноб,
Тушти то зулфунг юзувгдин, кўнглум ичра тушти тоб,
Айламиш кўксум аро симоб янглиғ изтироб.

Нечалар пандинг бандиг ўзиган — топти камол.
Нечаларга қаҳр тигнингдин етадаким завол,
Неча кун хоки раҳнингга жиссими ўлди поимол,
Нечаким, лаъли лабингдин бўсае қилдим савол,
Бермадинг, эй шўх, истиғно камолидин жавоб.

Жон етибдур лабга, эй дилбар, бутун ғурбат билав,
Етмадим васлингга бошим узра бу рифъат билан,
Ошиқи бечорани куйдурма кўп ҳасрат билан,
Ғайр сорига борурсен, мен қолиб меҳнат билан,
Ғайр базмида жамолинг шамъидин очма ниқоб.

Мен вечук дашт ичра Мажнунларга маҳрам бўлмайни,
Мен нечук ҳуш аҳли ўтрусида мубҳам бўлмайни,
Мен нечук ҳажрингни бозорида пурғам бўлмайни.
Мен нечук савдо билан расвойни олам бўлмайни.
Телба бўлғай моҳ руҳсорингни кўрса офтоб.

Бир нафасда айлагай тағийир афъоли фалак,
Лола гул барги яқосидурки тимсоли фалак,
Кўп қади сарви равонни қилди чун доли фалак,
Кўп йингитини қилди пири нотавон золи фалак,
Эй суманбарлар, ғанимат сизга айёми шабоб.

Васл аро сен нозу истиғиода, мен ҳасрат билан,
Кўзларинг тўқмакда қоним, кўзларим маҳвот билан,
Ул замон аблоби дил фатҳи эрур нусрат билан,
Терлаган руҳсоринги кўргач дедим, ҳайрат билан:
«Турфа гулдурким, чекар ондин ҳаёб ноби гулоб!»

Ҳажр бедодида йиғлатма, аё афсунгари,
Сенки, эй хуршид, мен зарра — гуломи камтари,
Раҳм қил, қилма ишон ҳуснунгни меҳри ховари.
Кўз ёшим кўрднинг, фалакдин қўл югил, эй Муштари,
Бир нафасдин ортуқ эрмасдур сув устида ҳубоби

Қумридек сайри гулистан менга, булбулдек наво,
Орзуий ҳуснинг-чун эшикнингда бўлдум чун гадо,
Узди ҳар ёндин ранги уммидими, бўлди адо,
Ҳалқайи зулфунгга осилди кўнгул, эй бевафо.
Гўйиё тушмиш бу мпекин бўйинима мушкини таиоб.

Маскан айлаблурки оташ ичра номусу ҳаё,
Қавсар атрофида лаъл ила дури қиймат баҳо,
Ваҳм этар кўнглум қуши толпинсалар бози қаро,
Икки зулфунгни бапногўшингда титратмиш сабзэ,
Уйлаким, очиб қанотан қор уза ўйнар ғуроб.

Қилма манзил дил аро, дилдор, сен айлаб ҳазар,
Не учунким, ишқ ўтидин кўп эрур ўтлиғ шарар.
Кўймасун болу паринг, то бўлмасун сенга зарэр,
Сен парининг манзили вайрон керак, ё чашмалар,
Маскан эттнинг кўз ила кўнглумда, қнамай ижтиёб.

Қимки қилда хоки роҳиға кўзни ашкни инсор,
Қимки қилди оҳу афғон шавқида гул гулъузор.
Қимки қилди танин помол ишқида тул шаҳсувор,
Қимки қилди ёр кўйинда гадолиғ ихтиёр
Салтанат иқлимида дерлар Амирни ковёб.

Мен хастау зорингни бирор айламадинг ёд,
Султон — сену, ҳоким — сену, мен кимга дейин дод?
Умримни камолини ғанинг айлади барбод,
Эй орази пасрин, сочи — сунбул, қади — шамшод,
Булбул киби ҳажрингда ишим полау фарёд!

Дил күймаса илкимда шаробим тўкулурму?
Афсус мунгаким, тўкулан коса тўлурму?
Сайд эли қайд айламай, ороми бўлурму?
Сайд ўлди қўнғул кўзларига, ваҳ, қутулурму?
Бир қушки, анинг қасдида бўлғай ики сайёд.

Эл билмади мен Мажнун мумтоз рамузини,
Кўрса киши ваҳм этгуси дорбоз рамузини,
Сарф айламадинг мен била дамсоз рамузини,
Ул мактаб ароким, ўқуда поз ғамузини,
Гўёки вафо илмин унутмиш эди устод.

Муҳтож эрурман туни кун аҳли сафога,
Шояд яди покин кўтарур бўлса дуоға,
Раҳм этмади мен булбули шўрида навоға,
Ашкимни кўруб, тез бўлур майли жафога,
Оре штимас, чунки суви бўлмаса фўлод.

Топти бу күнгүл заррас Лайли хабаридин,
Қон бўлди хўроким мени Мажнун ҳунаридин,
Фарҳод қутулди ўлубон, дарди саридин,
Мингдин бир эмас ўз юраким захмларидин,
Ҳар нечаки, тое бағрини захм айлади Фарҳод.

Оташқа сазовориға, улким, сенга мақрун,
Озоринга ожиз келибон, ҳоли дигаргун,
Бир боқмаға мавқуф неча фонийн гулгун,
Ўлукни киши дағи этта олмас, vale ҳар кун —
Юз тиғ қилур дағи, кўзунг бўлғоли жаллод.

Захмим менинг изҳор эмасдур бадан ичра,
Изҳор агар ўлса, эрур пираҳан ичра.
Булбул не фифон айламасунким, тикан ичра,
Гул япроги — тирноқлар эрур бу чаман ичра,
Булбул пару болини юлуб, бергали барбод.

Ким журъайи май ичмаса, мастоналиғ этса,
Бир чуғздек обод аро вайроналиғ этса,
Вайс эгри қўюб бўркини, мардоналиғ этса,
Не айб, Навоий киби девоналиғ этса,
Ҳар одамининг ёри агар бўлса паризод.

Мулаббаб боргоҳингда ажаб лутфу қарам таҳсии,
Қиулурлар умр борича араб бирла ажам таҳсии,
Ғурури шоҳлиғда ишқ дардидин баҳам таҳсии,
Адолат борчага, ушшоқ аҳлига ситам, таҳсии,
Майи ҳуснунгга мустағрақ күн илкимда рақам таҳсии.

Деб эрмишсан кўруб аҳволими: «Девонайи расво»
Не аҳвол ўлсун аҳволимки, солдинг бошима савдо,
Табассум айлагил нолам насимига, гули раъю,
Ки гулзори фироқ ичра мен эрдим булбули гўё,
Ҳама шодоб аҳли ичра туштим пур алам, таҳсин!

Ажоийиб офтоби давр эрур, олида улфатлар,
Ҳама пиру жавон, шоҳу гадоларга эрур сарвар,
Назора қилса, ҳар ёнға боқиб, ул кўзлари гавҳар,
Баногоҳ кимни кўрса, сўз қотиб, кўнглини хуш айлар,
Мунингдек подшаҳ олдида Вайсий еса ғам таҳсин.

Кулбама құйді қадам дұст, шоду хандеман бугуи,
Гарді-пойи тож бар сар, балқи султонман бугуи,
Ғам, пари тур, шодлығ таҳтида меҳмөнман бугун,
Ҳаддан афзундурки, жаврндин паришионман бугун,
Чархи қажрағтор зулми бирла ҳайронман бугун.

Құнглум әрди ҳажру фурқат захми бирла ёралығ,
Айлады андуху мотам ёна пора-поралығ;
Қай бирига йығларам, бир ёнда баҳти қоралиғ,
Менға юз күргүзді олам ичра юз авворалиғ,
Дашту саҳрода қуондек усеру сарсонман бугун.

Мажнүни беҳуш боши узра хошокин дегил,
Құхқан — Фарҳоднинг фарқи сари чокин дегил,
Нечалар аҳли замондин күзда намнокин дегил,
Ақлу ҳүштим даҳр хайли биймидин сокин дегил,
Айб қылманғ, эй фатонат аҳли, нодонман бугун.

Асрадим жонда шакаргуфтор ҳажрин, қон ютуб,
Сақладим днйдамда хушрафтор ҳажрин, қон ютуб,
Боғладим ноламга гулрухсor ҳажрин, қон ютуб,
Айладим музмар күнгүлда ёр ҳажрин, қон ютуб,
Фунчадек жайби тафаккур ичра пинҳонман бугун.

Учради бир шаҳсувори ботағофыл, шұх-шанғ,
Айлади аҳволи зоримға менинг номусу нанғ,
Бағр қоним акси әрди — урди пироғанга ранғ,
Гулгүн этсам ашқи хуноб ила домөним не тоиғ?
Лөладек саҳройи ғамда дөғи ҳижронман бугун.

Дегил — өзарбайжонча «дегна» — «эмас» маъносида.

Истасанг күңглүм қүшнүү кошонайы гулхан аро,
Сүрсанг ақлым гавъарни вайроңайы махзан аро,
Шамъ жонимдур менинг, билсанг чу маҳфил — тан аро
Оху афғоним дегил булбул каби гулшан аро,
Бир сиҳи қад сарвининг ишқида полонман бүгүн.

Дилрабойи, навиңхоли, сарв қомат, рустакеэз,
Сенга, хүбони жаҳон. баъзи қулу баъзи каниз,
Маҳвашиг тӯти такаллум, дилбарни жондии лазиз.
Не сабабдин сўрмадинг ҳоли дилимни, эй азиз,
Бастайн занжири зулфи, чашми гирёнман бугуш.

Тоғу ҳомун соҳиби Фарҳоду Мажнун — дўстлар,
Мажнуну Фарҳод жойи тоғу ҳомун — дўстлар,
Кундузим — тун, кўкрагим — хун, қоматим — нун, дўстлар,
Даҳр дун, ҳолим — забун, иқбол — вожун, дўстлар,
Мехнати ғам бирла чун дасти гирибоңмай бугун.

Вайский чүй зашбур, гарчи фаҳмия — мисли болким,
Жазб бозорини савдоси аро ҳаммолким,
Пиглади ҳолини күргачдин анга раммолким,
Ер ҳажри зарраин айлаб бисоти молким.
Фурқат ўти тобидин чун мүй печонмай бугун.

Не арз этсам, суханрас, нуктайи ашъордни фаҳм эт,
Рамузи ғуссау дарду алам гуфтордини фаҳм эт,
Юракнинг заҳмини заъфар қаби руҳсордини фаҳм эт,
Жигар қонини бу соат дийдайи хунбордини фаҳм эт,
Фироқи ҳажрини бу чархи қажрафтордини фаҳм эт.

Бу афғон этдиғим васл ичра ҳирмондини нишондур бу,
Бу ашқи лолагуним дөғи пинҳондини нишондур бу,
Жунуним ранги сориғ бағри бирёндигин нишондур бу,
Ки ҳам руҳсори зардиги заҳми ҳижрондини нишондур бу,
Шарори сўзиши бағрим ташни бемордини фаҳм эт.

Ҳужуми лашқарни ғам жонима ҳар ёна саф чекти,
Қаро бағрим маломат новаки охир ҳадаф чекти,
Қаноат айлади ул дуррни ғалтондин садаф чекти,
Сипеҳри дилга тангри ишқидин моҳи шараф чекти,
Мени имсоки ғамни шом аро ифтордини фаҳм эт.

Не идроки таақул менда, бир ҳайронадигин англа,
Ташни афсурдайи помолу дил вайронадигин англа,
Бугун монандай Мажнунни бесомонадигин англа,
Менинг гуфторни миқим, оқило афсонадигин англа,
Забоним лагзишини ҳам сухан асрордини фаҳм эт.

Тополмам марҳами решиғ дили пурғам мудовоси,
Талаб ҳам топмади заҳми жигар, марҳам мудовоси,
Увайсий, новак узра боғлади ул ҳам мудовоси,
Ки ҳам мазмунни гуфтори била барҳам мудовоси,
Тақозоийи қаломини ҳам сухан мөъморднии фаҳм эт.

Шифо расмин тузубон, эй табиб, ишқиннга бемор эт;
Шиорим ёд эту жон риштасин таибуринга тор эт.
Масеҳ анфосдурсенким, мамот аҳлига гуфтор эт,
Лабингдин ком олурда чини зулфингни намудор эт,
Қадаҳ тут, маст қил, андин кейин таклифи зуниор эт.

Етубдур сенга, эй жонон, мақоми даври оғоқи,
Суми рахшннгда помол ўлди ул афлоклар тоқи,
Сўзингнинг нашъасидин бўлдилар бир нечалар боқи,
Сенга беҳудлиғ ила ёрлиғ истармен, эй соқий,
Қадаҳ тутқил менга, ул бодани афюн ила ёр эт.

Нигобингни кўтар, эй гулрухим, сайри гулистан қил,
Кулуб ҳар ёна боқғил, зеб ила ҳар сори жавлон қил,
Қилиб ҳайратдаким, ҳуснингга булбул бағрини қон қил,
Юзунгнинг рашикидин гул хотири жамъин паришон қил,
Табассум айла ғамдин ғунчаларнинг кўнглини тор эт:

Ажал хуммориға жон шарбатин паймонада сундум,
Кўруб май соғин ағёр илгига, ғам зарфиға тўлдум,
Бўлуб ўксуқлик, ул муғбаччанинг илгига телмурдум,
Ичиб дурди май, эй пири мугон, майхонада ўлдум,
Таним тупроғи бирла дайр таъмириға девор эт.

Қадам ишқиға қўйдум, доимо ашки равон ўлдум,
Тузаб рашикинг маконин, эй пари, бехонумон ўлдум,
Лабингнинг фурқатида кечакундуз бағри қон ўлдум,
Тилар кўнглумки, ошиқликда расвойи жаҳон ўлдум,
Ул ойнинг ҳусниға, ё раб, мени мундин батар зор эт!

Топа олмам сўроғ солсам жаҳон, қўнглунгдек армонлиғ,
Ул ойнинг орзусида бу жон ҳар кунда қурбонлиғ,
Менга қолғонда дилбар тарқ қилди расми жононлиғ,
Кўнгул, аввора бўлким, монеъни васл ўлди нодонлиғ,
Сенга ким айди: «Ағер олдида ишқингни изҳор эт!»

Мунаввар қилди дил, гўё қаронғу кечани моҳе,
Фалакнинг дастидин дод айлагондек урди бир оҳе,
Деди: «Лутф айлаким, Вайсніга, бўл бу сўздин огоҳе!»
Ямон кўз тегмасун ҳуспингға, эй маҳбублар шоҳи,
Амир ашъоридин бу руқъани бўйнингға туммор эт.

Бўлди бул кун менга ул сарви хиромон ўтру.
Жонима руҳи равон, жисимима дармон ўтру.
Кўнглума шавқ, забоним сори афғон ўтру.
Тир торлиб чу келур қатлима жонон ўтру.
Ҳар дам оғзимга етар чиқмоғ учун жон ўтру.

Қаҳринги зоҳир этиб, лутфинги кўп қилма ниқон,
Фурқатинг сийнам аро айлаган эрди тўла қон,
Ҳажринги маскан этубдурмен, аё руҳи равон,
Кўнглума келса хаёлнинг, чиқар ўтрусиға жон,
Эл чиқар, уйга кирап вақтида меҳмон, ўтру.

Васл этмакка ўшал шоҳни нозим бўлсанг
Шояд ул муғбача базми аро бозим бўлсанг,
Мақсад ул ўлмақа васл иҷраки жозим бўлсанг.
Истабон васл қачон кўйилга озим бўлсанг,
Келмас оллингға бажуз новаки мижгон ўтру.

Қўйса ким ишққа қадам, ваҳки, гадо бўлгуси шоҳ
Шамъ бўлса агар, ул бўлғай ики олама моҳ.
Очилур фақру фанодинки, худо сорнга роҳ.
Ул қуш ҳажрида отсанг кечалар новаки оҳ,
Ҳоладек чарх тутар дағъинға қалқон ўтру.

Ҳажринг афсун этиб, қўймади бир зарра мажон.
Чеҳрами зард этиб, айлади ҳам ашкими ом,
Лайли ишқидин ўшал Қайс ажаб топти камон.
Дашт девонаснга мени қилурам истиқбөл,
Чиқеа-Мажнунға, не тонг, гули биёбон ўтру.

Ташналар май учун оҳи саҳар ўлмиш, не ажаб,
Излабон шому саҳар, дар-бадар ўлмиш, не ажаб,
Нашъасидин неча зеру забар ўлмиш, не ажаб,
Майда соқнӣ юзидин жилвагар ўлмиш, не ажаб,
Тутсам ул кӯзгуни илгимда фаровон ўтру.

Ишқ ўтии ғайр эли қўнглумдин ўчургач ёнди,
Сепкали ашқ сувин дийда кетургач, ёнди;
Вайсий ҳолин деса хўб эрднки, сўргач ёнди,
Келадур эрди ҳабибим, мени кўргач ёнди,
Эй Навоий, нега чиқтим мени нодон ўтру?

Коғир булур киши деса чаңгу рубоб талх,
Айни дин улки, йўқ сиғатинг, гар китоб талх,
Шаккар гар ўлса, ҳажридан им лаъли, ноб, талх,
Нутқнг фироқида менга бўлди шароб талх,
Ҳар дам кўзум тўқар лабинг истаб гулоб талх.

Ҳар дам рақибдин аламе жонима етар,
Невчунки, ёр гайр қиласи сузига битар,
Қўз йўлидин бағир қониким, жўйдек кетар,
Куйган юракни шўрини ашким фузун этар,
Андоқки, туз суви била бўлғой кабоб талх.

Тушму хаёл: бўлди дилафкор базмида,
Қўлда қадаҳ, тилида сўз ошкор базмида,
Сурдим: «На май эди кеча ағёр базмида?»
Қўрдим рақибни бу кеча ёр базмида,
Ширин лабинг ғазаб била берди жавоб талх.

Зулм айладинг менга, санамо, мақсадинг недур?
Ҳеч демадинг: «Фироқим ичинда ғаминг недур?»
Қошингга бандаман, кўзи афсунларинг недур?
Чок ўлди жон яқоси, десам аччиғинг недур?
Ҳаргиз демас катон сўзини моҳтоб талх.

Дустимни душман айлади, бу ғам етиб менго,
Юз оғуни-ичурди қошимдин кетиб менго,
Дил лавҳида хаёлинни қоши битиб менго,
Ағёр бирла бода ичиб, зулм этиб менго,
Айшимни айладинг кеча, эй офтоб, талх.

Гаҳ соғ ӯлурману гаҳ девона бўлмишам,
Гаҳ тулдек очилурману гоҳида сўлмишам,
Ғам зарфидии тўкилдиму гаҳ боз тўлмишам,
Гаҳ заҳри ғам ютарману гаҳ беҳуд ӯлмишам,
Эй гул, ғамингда бўлди менго хўрду хоб талх..

Қон тўқти қўзки, фирқати абрў жилолдин,
Ё раб, насиб ӯлурмуки ҳайвон зулолдин.
Дам ургалики, қолмади зарра мажолдин,
Эй гул на бўлди парда кўтарсанг жамолдин,
Ошиқларингнинг айшини қўлди никоб талх.

Бўлди кими фано хати иршод дайр пир,
Хожам иккі жаҳонда Увайсийга дастгир,
Бўлғоймукин, агарчи мен ул мўрдур, сағир,
Ишқу, зафо тарнида шод ӯлмишам Амир,
То ёрнинг рақибиға бўлди азоб талх.

Қыл амон, ё раб, адулар можаросидин мени;
Сақлагил осий бу мардумнинг изосидин мени,
Сер айла лутфи султонлар атосидин мени,
Қыл жудо бул бахту толеълар қаросидин мени,
Кутқар, эй хоним, Ҳасан боққол балосидин мени,
Қилғон ул беҳуда ҳам жабру жафосидин мени.

Кошғар юрти бузулди — келди, бердим хонумон.
Бош суқарға жой тополмай юрган әркан бемаков,
Яхшилик қилдим, уйимга, этмадим доду фиғон,
Чиқмайни жойи имомдин, айлади бағримни қон,
Кутқар; эй хоним, Ҳасан боққол балосидин мени,
Қилғон ул беҳуда ҳам жабру жафосидин мени.

Ул мударрис сотти деб, солди бу күнглумга ғубор,
Охири бўлди алар кори қошинингда ошкор,
Радм этиб, арзимга еттинг сен, дединг: «Эй Тунқатор,
Йўқ замонимда менинг зўрлиқ!» — дединг, эй шаҳриёр,
Кутқар, эй хоним, Ҳасан боққол балосидин мени,
Қилғон ул беҳуда ҳам жабру жафосидин мени.

Қозилар олдида бердим ўи ики тиллосини,
Ена беш тиллони бердим, мен пулин фойдосини.
Рози қилди қозилар, манъ айлади, иғвөсини,
Ена чиқмас жойидин, ялғон қилур даъвосини,

Қутқар, эй хоним, Ҳасан боққол балосидин мени,
Қилғон ул беҳуда ҳам жабру жафосидин мени.

«Чиқ!» десам, албатта олдимга болосин ташлагай, .
Сўрасам, оғзин очиб, албатта илким тишилагай,
Қўрқарам: туҳмат қилиб, бир менга ғавғо бўшлагай,
Қилди савдоий мени шаб-рӯз кўнглум ғашлагай,

Қутқар, эй хоним, Ҳасан боққол балосидин мени,
Қилғон, ул беҳуда ҳам жабру жафосидин мени.

Бир неча мендек ғарибларининг атоси сендусан,
Мушкил иш осон қилурда муддаоси сендусан,
Вайсийи бечоранинг дардин давоси сендусан,
Ет менинг фарёдима: эл подшоси сендусан,

Қутқар, эй хоним, Ҳасан боққол балосидин мени,
Қилғон ул беҳуда ҳам жабру жафосидин мени.

Май бериб, маст қил, эй мугбача, сulton үлай,
Бу гадолиғ унутай, мен Жамшиди даврон үлай,
Раҳм қил ҳолима, мақрубайн жонон үлай,
Етирик дағн қилинг, ҳалққа шиҳон үлай,
Токи ишқ ўти аро қил каби сўзон үлай,
Е ажал жомини тутқил, бугун осон үлай.

То бугун жонима жонона ситам билгурди,
Фурқатидин дили маҳзунима ғам билгурди,
Жисми урёними захмига алам билгурди,
Бу ғариб ҳолимаким, таън Ажам билгурди,
Токи ишқ ўти аро қил каби сўзон үлай,
Е ажал жомини тутқил, бугун осон үлай.

Е раб, ул ёри ситамгарга гирифтор эттинг,
Мунча бераҳм, жафожуён дилозор эттинг,
Куфр этиб, зулфини то бўйними зуннор эттинг,
Мисли парвонадек ўтига сазовор эттинг,
Токи ишқ ўти аро қил каби сўзон үлай,
Е ажал жомини тутқил, бугун осон үлай.

Сандил, берма зарар дилга, хаёлнинг чоғи,
Ҳажрдин берма хабар токи висолинг чоғи,
Талх ком этма бугун оби зулолинг чоғи,
Лйшима берма ҳазон қадди ниҳолнинг чоғи,
Токи ишқ ўти аро қил каби сўзон үлай,
Е ажал жомини тутқил, бугун осон үлай.

Мастлиғедиң хабар этти мени Мажнүп айлаб,
Мени расво күзимшіг ғашини Жайхүп айлаб,
Мавж урдурды ұмоми Құлзуми пурхун айлаб,
Дод этай шохимә, домоними гүлгүп айлаб,

Токи ишкү үти аро қыл каби сүзөн үлай,
Е ажал жомини тутқыл, бүгүн осон үлай

Е раб, ўз ҳоли паришонима токай йирлай?

Түкүб оданың бағыр қоюма токай ғыгылай?

Тинмайин тундаги афрошима токай үнгелай?

Сүрмагын ҳолими сүлтонима токай йыглай?

Токи ишк ўти аро қыл каби сүзөи үлай,
Е ажал жомшни тутқыл, бугун осон үлай

Соңгы, таштайк хүммөрүнү билгән яхши,

Давр аёғи била аҳволини сўргац яхши.

Саг үлүб Вайслий бу майхонада түрган яхши,

Бермаса, ташнаси даргоҳида ӯлган яхши,

Токи ишк ути аро қил каби сүзөн үлән.

Е ажал жомиін түткүл, бугун осон үләй

Аввало мен ушбу дунёнинг вафосин билмадим,
Вожгун золи фалакининг муддаосин билмадим,
Дўстлигининг печа ғамға ибтиносин билмадим,
Ваҳки, беҳуда улусининг можаросин билмадим,
Бу дили ашқастадин ўтган хатосин билмадим,
Бу жудолиқга не боис, интиҳосин билмадим.

Бул йироқли, ваҳки, ноқобиллиғимдинму экин,
Е магар ҳақ амрига коҳиллиғимдинму экин,
Мосиволарга яна мойиллиғимдинму экин,
Мен ғарид бечорайн сойиллиғимдинму экин?

Бу дили ашқастадин ўтган хатосин билмадим,
Бу жудолиқга не боис, интиҳосин билмадим.

Бу замона аҳлиниң корига ҳайронман басе,
Чун саҳобида ниқобига бафармонман басе,
Офати беҳудадин чоқиғирибонман басе,
Ўз ғуломингман сенинг, хотир паришонман басе.

Бу дили ашқастадин ўтган хатосин билмадим,
Бу жудолиқга не боис, интиҳосин билмадим.

Ўлган эрдим, ҳамдамидни шаммайи топдим ҳаёт,
Билманам, борму экин топған ҳаётимда сабот,
Хотирин бир гӯшасидин қилди шоҳим илтифог,
Ул сабаб табъим қуши парвозга тояди қамот,
Бу дили ашқастадин ўтган хатосин билмадим,
Бу жудолиқга не боис, интиҳосин билмадим.

Эй дило, бе амри ҳақ бир дона қум бежо эмас.
Банда гофилдур, муқаддам аҳли беяарво эмас,
Тоғдаги кўк майсаларга ҳожати дарё эмас,
Вайсий, бир зарра фаросатдин сенга ифшо эмас,

Бу дили ашқастадин ўтган хатосин билмадим,
Бу жудолиқга не боис, интиҳосин билмадим.

Қилдим сенга, ёр, иқтидо мен,
Бу мазҳаб ичинда порсо мен,
Ҳам солики роҳи пуржафо мен,
Жўлидайи марди бенбомен,

Мажнунни ҳазнни дил адомен,
Авворайи зору бенавомен.

Куйдурди, нетай бу доди ҳижрони,
Фарёд этибон чекармен афғони,
Бул жону таним йўлида қурбони,
Дарду, аламу ғамим фаровони,

Келтирмишам эмди илтижо мен,
Қўтоҳ қусур норасомен.

Лайли ғамидини бу дил яроси,
Тушти мени зора можароси,
Мажнун уйидур кеча қароси,
Чарх узра чиқар фигон садоси,

Мажнунни ҳазинни дил адомен,
Авворайи зору бенавомен.

Дарбар қилибон қаландарона,
Ҳам жанда, кулоҳи ошиқона,
Бўлдим ҳарами сори равона,
Гаҳ нолайи зор, гаҳ тарона,

Келтирмишам эмди илтижо мен,
Қўтоҳ қусур норасомен.

Йўқтур бу жаҳонда ёру ҳамдам,
Бир аҳли рамуз мунисе ҳам.
Бу воқеадин кўнгулда юз ғам,
Бир ерда қарору сокин этмам,

Мажнунни ҳазинни дил адомен,
Авворайи зору бенавомен.

Оҳимга туташти гардунӣ дун,
Бир Лайли этиб мени жигархун,
Вайсийга келибдуурки Мажнун,
Кимга дейин эмди зор мазмун,

Келтирмишам эмди илтижо мен,
Қўтоҳ қусур норасомен.

Бағрими сұрсанг, мисоли лола гул япрогидур,
Ваҳки, яироги на ўлсун, бағрин ичра доғидур,
Күхкандек қозғоним Ҳомун аро ғам тоғидур,
Күлдаги тешамни сұрсанг, сабраниң тирногидур,
Жисму жоним останни даргаҳынг тупроғидур.,
Раҳм қыл, давлатли султоним, муруват ҷоғидур.

Бұлғон ул «Қолу бало!» да руҳи Мажнунворман,
Оннинг учун бу жаҳонда толиби дийдорман,
Васфини этмакда дони соҳиби ашъорман,
Орзүйн ҳұснунг айлаб, рұзу шаб беморман,
Жисму жоним останни даргаҳынг тупроғидур.,
Раҳм қыл, давлатли султоним, муруват ҷоғидур.

Аввало жаври фалак бирла бузулды хону мон,
Бигламадим, меҳнат қуши бошимга құлмаш ошён,
Лутфинг истаб донимо юрдум жаҳонда бағри қон.
Қыл мадад мен зора, эй шоқаншаҳи соҳибқирик,
Жисму жоним останни даргаҳынг тупроғидур.,
Раҳм қыл, давлатли султоним, муруват ҷоғидур.

Мұхтасиби ишқ айлабдур жаҳон аввораси,
Ул сабабдур рұзгорим бирла баҳтим қораси,
Құйинг ичра итларингнинг мандуман бечораси,
Сен әрүрсан донимо бечора күнглум чораси,
Жисму жоним останни даргаҳынг тупроғидур.,
Раҳм қыл, давлатли султоним, муруват ҷоғидур.

Арзи днлдин бир неча ашъор мен қылдым рақам,
Күз саводин ҳал қилиб, шояд юзи бўлса баҳам.

Тылга мазкур айласа бўлғайму дилиниг дарди кам,
Бўлма, дил, навмид, шояд қисса султонинг карам,

Жисму жоним остони даргаҳнинг тупроғидур,
Раҳм қил, давлатли султоним, муруват чоғидур.

Ҳасрати олам била кўнглум хасу ҳоцоклик,

Яъсанғ тигида кўксумдур ҳамиша чоклик,

Ишқ ўтига, найлайин, бисмил танам фитроклик,

Орзуйи ҳуснунг учун кўзларим намноклик,

Жисму жоним остони даргаҳнинг тупроғидур,

Раҳм қил, давлатли султоним, муруват чоғидур.

Корвои йўлдин одошса кеча, мөҳини тилар,

Кимки аъмодур, кўрага нур, ғоҳини тилар,

Бўлса ҳожатманд ким, бузрук паноҳини тилар,

Вайсийи бечора — Мажнун қул нигоҳини тилар,

Жисму жоним остони даргаҳнинг тупроғидур,

Раҳм қил, давлатли султоним, муруват чоғидур.

ТАРКИБАНД

Бир кече солди соясини, рахшидур саманд,
Ким сарв — қадди, сүзи — асал, лаъли нўшканд.
Ул тилга келди оғзин очиб, шоҳи аржуманд...
Бир аждарини ўкурдим анинг, гирдиур каманд.

Сўрдим: «Магар бу мор — афъидур» дедим, деди:
«Иўқум йилон, билки, азобинигдуур санинг!»

Сарви қадини дейму ваёк каж қулоҳини,
Хунхор новақиниму чашми сиёҳини,
Ёким тавил зулғини ё важҳи моҳини...
Е раб, қабул қилки ғарнишнинг оҳини,

«Қавсар бошназким на шафақдур?» — дедим, деди:
«Иўҳ-йўҳ, шафақки, бағри хунобинигдуур санинг!»

Юз шукур айларамки, висоли фароғина,
Юз бўса айларамки, топонда оёғина,
Юз онча шукр, чорладиким, часли боғина,
Е раб, бу сўзни деса бўлурму қулоғина:

«Кун юзини ёзан на сабақдур?» — дедим, деди:
«Қилғон азал насиб китобинигдуур санинг!»

Гул юзли, шаҳд сўзли, қаро кўзли ул нигор,
Наргисларни узори аро мисли павбаҳор,
Юз мингта жон бир ингаҳигадурур нисор,
Е раб, қачонда ёр билан айлагунг дучор?

«Ҳажри раҳини турфа узоқдур!» — дедим, деди:
«Сабр айлаёлмаганки шитобинигдуур санинг!»

ЧИСТОНЛАР

I

Ул на гунбаздур, эшигу туйнугидин йўқ нишон,
 Неча гулгулпўш қизлар манзил айлабдур, макон?
 Синдириб гунбазни, қизлар ҳолидин олсам хабар,
 Юзларига парда тортилган, ётурлар бағри қон!

«Анор».

II

Ул на: боши тўрт, бўйни олтидур, соҳиб сухан,
 Бели тўрт юз, пойи бир, жони ики юз роҳзан?
 Тонг эмас, дил муддаоси бўлса ҳосил, эй гадо,
 Бул Азизи Мисрдурким, Юсуфи гулпирәған.

«Дутор».

III

Ул на қушдур, боши саксон жисми ўттуз, пойи бир,
 Жони тўрт юз, ақли ўндуру, фаҳми әллик, беназир?
 Номи ўлмасликка хат олмиш ўшал маҳлуқим,
 Ешурубдур ўзни абжад ицра. Ким ул дилпазир?

«Фалотун» — Платон.

IV

Ул на шаҳриидур, йигирма боб, бир бозори бор,
 Булбули мингдур, ажойиб етти юз гулзори бор?
 Ена вафи шаҳри Румдур, ҳиндулар тутмиш ватан,
 Ташна сўрса, боғи абжаддин чиқар ашҳори бор!

«Коғоз».

V

Елғузимда учради: ул дев эди ёки пари,
 Минг боши, қирқ эргаши бор, ёна саккиз навкари.
 Ҳолга келмас, бутни тақмас, борчаси жаллодваш,
 Тўрти чорлаб, ўну әллик, менга юзланди бари.
 Бирининг қўлида уч юз ханжару тўрт юз пичоқ,
 Ўрининг оғзида буллур: «Пора қил!»— деб гапларил.

«Ғам ҳаддин оитти!»

Абзоб (а) — боблар, эшиклар (бирлиги — боб).

Аесоф (а) — мақташлар, васфлар, таърифлашлар.

Адн (а) — жаннат.

Адно (а) — паст

Аднон (а) — Ҳижоз ва Нажд (оқини сувга бой жойлар)даги тоза қонли араблар; гүзәл манзаралык жойларга ишора.

Адконий (а) — жаннатга тегишли.

Аду (а) — душман.

Ажам (а) — Арабдан ташқари Шарқ мамлакатлари.

Ажр (а) — эваз, бадал.

Алвож (а) — 1) күнгүлга олиш, дард чекиши; 2) яхши жойлар, ложсалар.

Алойиқ (а) — алоқалар.

Алтоф (а) — лутфлар, одамғарчыллар.

Амвож (а) — мавжлар, тұлқиннлар.

Ангабин (а) — 1) асал; 2) узум шарбати.

Анжын (а) — юлдузлар, бирліги — нағым.

Анкабут (ф-т) — ўргимчак.

Арүс (а) — келинчак.

Асҳоб (а) — улфатлар, дүстлар, сұхбатдошлар.

Атфол (а) — болалар, гүдаклар, бирліги — тиғіл.

Афвож (а) — тұдалар, түрүхлар; бирліги — фавж.

Ағсад (а) — жуда ширин (әкіммі) сұзлаш.

Ағъи (а) — зағарлы илон.

Ағъол (а) — феъллар, хатты-харакатлар.

Ашқаста (ф-т) — шикаста, әзилган.

Бадр (а) — тұлғын ой.

Байзо (а) — 1) оқ, оқ рангли, ялтироқ; 2) тухум; яди байзо — оқ билак; Мусо пайғамбарнинг құлігі ишора.

Барот (а) — озодлик, оқланғанлық; хатты барот — оқланғашлик түріндегі ёрлик.

Еажүз (ф-т) — бундан бошқа.

Батн (а) — құйини, қорин, ички қисем (масалан; садағиннің ичи).

Баялбөр (ф-т) — бирдан, күтилмаганда.

Бебок (ф-т) — бебош, ҳаёсиз.

Бестун (ф-т) — 1) жуда балаид тоғ, 2) Фарҳод канал қазиган тоғ.

Бечун (ф-т) — 1) ўхшашсиз, ўхшаши йўқ; 2) таңгри.

Бисмил (ф-т) — сўйиш, бошини кесиш; сўйилган, жон берадиган.

Бобатул-васл (а) — ёқа.

Боз (ф-т) — овчи қуш.

Ботин (а) — қалб, ички дунё.

Важҳ (а) — юз, бет.

Вайси (а) — қамситилган, хор, ғарид.

Васеъ (а) — кенг.

Висоқ (а) — уй, жой, макон.

Во (ф-т) — очиқ.

Вожгун, вожун (ф-т) — терс, тескари, чапва.

Восиф (а) — мақтоворчи, васф қилувчи.

Воғир (а) — мўл, жуда кўп, фаровон; аруз баҳрларидан бўри.

Гила (ф-т) — ўпкалаш (кина сўзининг юмшоқ маънио оттенкаси).

Гиреҳ (ф-т) — тугун, чигал, ўрим.

Гудоз (ф-т) — куйиш, эриш; сўзу гудоз — куйиш ва эриш, тоблациш.

Густоҳ (ф-т) — беодоб.

Гўй (ф-т) — тўп, чавгон ўйнидаги тўп.

Давомал-қут (а) — вақтнинг доимийлиги.

Даввор (а) — айланувчи; гунбази даввор — айланувчи гунбаз, бисмёнга шиора.

Дайр (а) — 1) бутхона; 2) майхона; 3) бевафо дунёдан нолиш.

Дар (ф-т) — эшик, дарвоза.

Дастор (ф-т) — салла.

Дирам (ф-т) — дирҳам; кўп ҳолларда умуман пул маъноенда келади.

Доман (ф-т) — этак, бар, кийимнинг этаги.

Дун (а) — паст, тубан, пасткаш; дунёни дун — пасткаш дунё.

Дунёу мифиҳо (а) — дунё ва үндаги нарсалар, бутун борлиқ.

Е **айюҳал-ҳабиб** (а) — эй дўстлар!

Жабин (ф-т) — манглай, пешона.

Жайда (ф-т) — эски, йиртиқ кийим.

Жинон (а) — жавнатлар.

Жозим (а) — итилувчи, жазм этувчи.

Жубур (а) — жабрлар.

Журба (а) — қултум, ютум.

Жусту жў, жустужўй (ф-т) — изламок, ҳаракат қилимек.

Жўйбор (ф-т) — ариқ.

Жуҳул (а) — жаҳллар; аҳли жуҳул — жоҳиллар, жаҳолат аҳли.

Жўлида (ф-т) — тўзғиган (кийим тўғрисида).

Залил (а) — оёқ ости қилипган, хор.

Зан, заки (а) — гумон, тахмин.

Занбур (ф-т) — асалари.

Зард (ф-т) — сарие.

Зарф (а) — чишиш, май қуйиладиган күзача.

Зазыф (а) — күчсизлик, хасталик.

Зебанда (ф-т) — ярашик, ярашимли.

Зил (а) — сия; зиллүллох — тангрининг сояси.

Зийил (а) — йүқолиш.

Зогал-басар (а) — қора күз, баъзан «күз қорачиги» маъносига ҳам келади.

Зул-жалол (а) — улуғлик эгаси, худо.

Зуннор (ф-т) — бут, салиб.

Иабор (а) — бахтсизлик, иқболининг антоними.

Ижтииноб (а) — тортишинш, сақланиш, ҳазар қилиш.

Ийсор (ф-т) — очиш.

Иклил (ф-т) — 1) тож; 2) зийнатли.

Иктисоб (а) — ўрганиш, юқтириш, касб этиш.

Илми қол (а) — ўқиб ўрганилайдиган илм.

Илми ҳол (а) — риёзат билан ақлан ўрганилайдиган илм.

Имдод (а) — мадад бериш.

Имсок (а) — 1) баҳиллик, мумсиклик; 2) сақлаш.

Инү он (ф-т) «у-бу», ҳар хил «калта-култа» гаплар.

Иңфиол (а) — хижолатчилик.

Исми зот (а) — худонинг исмлари.

Иштиқоқ (а) — 1) ишлаб чиқариш; 2) келиб чиқиш, келтириб чиқариш; 3) араб тилида бир ўзакдан 18 күринишда яниги сўзлар ҳосил қилиш (ясан ва ўзгартиш); 4) этимология.

Иҳодж (а) — ниқариш, ташқарига чиқариш; сургун қилиш.

Иҳфо (а) — яшпини.

Қаж (ф-т) — эгріл, тескәри.

Қажраев (ф-т) — тескәри юрувчи.

Қал-ҳажар (а) — тошга ўхшаш.

Қасир (а) — кўл; майда.

Қатон (ф-т) — қапон толаларидан анча шағис қилиб, тўқишлисан мато шу матодан тикиялган аёллар иниими.

Қашол (ф-т) — чигал, мушкул.

Қилқ (ф-т) — қалам, қамиш қалам.

Қиссаат (а) — қийматбаҳо, тоза қийим.

Қаштё (ф-т) кема.

Қулл (а) — барҷа, ҳамта, тұла.

Құн (а) — бұз.

Қунун (ф-т) — энди.

Қуғға (а) — тенглил, мувофиқлик.

Құтот (ф-т) — калта, қисқа.

Құқан (ф-т) — 1) төр қазувчи; 2) Фарҳоднинг лақаби.

Ламъа (а) — ёғду, шуъла.

Ларзаш (ф-т) — қоқилиш, тойилниш, довдираш.

Лолубол (ф-т) — ўзини эркин тутиш, бебоклик.

Лоша (ф-т) — ўлакса, ўлымтик.

Лоядхулу (а) — кирманглар.

Лоянэуруна (а) — кўринмайди.

Мағосил (а) — етишадиган жой.

Мавт (а) — ўлум.

Мавқуф (а) — тўхтатилган.

Магас (ф-т) — чивин.

Мажмар (а) — 1) манқал; 2) мушк, анбар, исирин каби хушбўй тутатқиларни солиб тутатилдиган идиш.

Мазраъ (а) — экин жойи; пушта, марза.

Макнун (а) — яширилган, беркитилган.

Молбус (а) — кийим; кийинтирилган.

Мамот (а) — ўлим.

Мансури Ҳаллоҳ — сўфийлик инқобида эркин фикрлаб, зулмга қарши чиққани учун подшоҳлар томонидан дорга осиб ёки терининни шилиб ўлдирилган тўртта мусулмон файласуфларидан бири.

Мардуд (а) — рад этилган.

Марқад (а) — гўр, қабр.

Масдар (а) — ҳаракат номи, аслида сўз ўзаги.

Масдуд (а) — тўсилган, ёнилган; ўзаги — сад.

Масвҳ, Масиҳо — 1) соғлиқ бағишловчи; 2) ўликини тирилтирувчи; 3) Исо пайғамбарнинг лақаби.

Масожид (а) — масжидлар.

Матлуъ (а) — юз кўрсатган, тулуъ қилган.

Мағҳум (а) — англашилган, фаҳмланган.

Маном (ф-т) — димор, ҳидлаш аъзоси.

Манишота (а) — пардоҳчи, гринмёр.

Мағдум (а) — йўқотилган, йўқ қилиб ташланган, ўзаги — адам.

Мақрун (а) — яқинлаштирилган, ўзаги — қарин.

Магок (ф-т) — ғор.

Маҳват (а) — қўрқитик ваҳм.

Маҳзар (а) — ариза (ёзув маънисида).

Маҳфид (а) — тўпланиш, йирғилиш, сұқбат жойи.

Маҳфилоро (а-ф) — ўлтиришни безовчи, мажлис ярашини.

Мино (ф-т) — 1) шиша; 2) кўкимтир тус; 3) осмонга ишора.

Минқор (ф-т) — қүшларнинг тумшуғи.

Мифтоҳ (а) — очқич, қалит.

Мосиғо (а) — 1) нарсалардан кечиш; 2) ўзидан кечиш.

Моғиҳо (а) — мавжуд нарсалар.

Муалло (а) — юксак, юқори; ўзаги аъло.

Муарриз (а) — аризачи, даъвогар.

Мубҳам (а) — ноаниқ, яширин.

Мувосил (а) — етишиш; ўзаги — васл.

Мудово (а) — даволаиган.

Мужалло (а) — ярқираган, жилоланган.

Мужрим (а) — гуноҳкор, айбдор; ўзаги — журм.

Муза (ф-т) — этиқ.

Музд (ф-т) — ҳақ, кира пули.

Музмар (а) — яширинган, остига яширинган.

Музтариб (а) — хижолатда қолган, осойишталигини йўқотгая, иштаборли.

Мукаррар (а) — қайтарилган, тақрорланган.

Мул (ф-т) — шарбат, шароб.

Мунодий (а) — жарчи, индо қилювчи.

Мунқатеъ (а) — узилган, кесилган.

Муравваж (а) — ривожланаётган, ривожланишдаги.

Мурассаъ (а) — безакли, (қийматли тошлар билан) безатилган.

Мусабибр, мұсабибр (а) — сабр қилювчи, чидовчи.

Мусаммо (а) — номланган, исмланган.

Мусобеҳ (а) — ёрнитувчи, равшанлаштирувчи; ўзаги субҳ.

Мустаграқ (а) — чүмилган (ҳайратга), ҳайратланган; ўзаги — ғарқ.

Мұсқағ (а) — 1) сақифаланган, китоб; 2) Қуръон.

Мұтаассир (а) — таъсириланган.

Мұхтасиб (а) — тағтишчи; шарнатга риоя қилинишини назорат қилювчи.

Мұрча (ф-т) — чумоли.

Нагҳат (ф-т) — ёқимли ҳид, хуш бўй.

Назъ (а) — жон бериш пайти, охириги нафаслар.

Найсон (ф-т) — апрель ойи (римликлар календарининг еттанин ойи); абринайсон — баҳорғи ёмғирили булат; обинайсон — баҳор ёмғири.

Нассож (а) — 1) тўқувчи; 2) ўрнлган, сочдан ва соч ўрувчига ишора.

Наҳну қасамно (а) — асли қисмат, азалдаги.

Новак (а) — камон ўқи, найзаси.

Нозим (а) — 1) назм айтувчи — шонр; 2) тартиб-интизомга солувчи.

Нол (ф-т) — қамиш қалам ичидаги тола.

Нофа (ф-т) — киндигининг қонидан хушбўй мушк олинадиган (асосан Такла-Макан чўлларидағи) кийинкинг киндик ости бўзи.

Ноғайи тотор — ўша киңдик қокидақ олшадиган әнг ҳүшбүй мүшк.

Нөшакеболик (ф-т) — ҹадамсизлик, тоқатсизлик.

Нүшханд (ф-т) — чиройлы кулгу, ёқимили табассум.

Озиң (а) — борувчи.

Озурда (ф-т) — ранжиган, озорланган.

Олуда (ф-т) — булғанган.

Пайқ (ф-т) — чопар, хабарчи.

Печу тоб (ф-т) — 1) буралган, тұлғанған; 2) соч ўршыншиғ тұлғашыншы.

Пираҳан, пироҳан (ф-т) — күйлак.

Побаст, пойбаст, побаста (ф-т) — оғиғи бояланған, кишағланған.

Пүштипо (ф-т) — 1) тепки, орқасыга тепмак; 2) юз үгурмак, кечмак.

Нұта, фұта (ф-т) — белбог, лунги.

Пұшак (ф-т) — ёпшыңық, кийім маңында ҳам ишлатилади.

Раб, рабб (а) — 1) тарбия қылувчи; 2) хұжайин, жатоб, эга; 3) таңғри.

Равза (а) — 1) бөг, бүстөн; 2) уй; 3) жаңнат.

Равзан (ф-т) — туйнук.

Рам (ф-т) — чүчиш, құрқув, ҳүркіш, бир томонға қочиіш.

Раммол (а) — фолбия (кумда фол очувчи).

Рамз, рамуз (а) — ишора, бирор філкіні ишорат билан билдириш.

Расан (ф-т) — боғыч, боғлагыч, ағамын.

Роҳшон (ф-т) — ярқыровчи, ялтировчи.

Раҳзан, роҳзан (ф-т) — қароқчи, йұлтұсар.

Резон (ф-т) — тұқылувчи.

Реш (ф-т) — яра, тилинсан.

Реша (ф-т) — ылдиз, томир.

Рино (ф-т) — 1) инжиң, табиати нозык; 2) дүнән нарсалари, пулу мәдени мансабни писанд қылмайдынған киши; 3) бебош, бебек.

Руд (ф-т) — 1) ариқ; 2) өзінде; 2) өзінде.

Рұтба (а) — киши әгаллаган жой, мавзә, мартаба, мансаб.

Рұзи жазо (ф-т) — жазо күни, қиёмат.

Рұсиех, рұйсиях, рұсиях (ф-т) — юзи қоралын.

Сабҳа, сүбҳа (а) — тасбех.

Савм, сиәм (а) — рұза.

Сад қазор сол (ф-т) — юз міншіл.

Сайҳа (а) — қыңқириқ.

Салламно (а) — қойылымз, оғарниш.

Самъ, самъи (а) — 1) әшшітгін, қулеқ; 2) әшшіткіш, тинсідаш.

Сарзаниш (ф-т) — дашном, қойиши.

Сарнор (ф-т) — тұла, сереблик.

Сифиғе (а) — кема.

Саъб (а)— қийинчилик.

Соҳоб (а)— булат.

Саҳронишин (а-ф)— саҳрова яшоючи.

Сибо (а)— бўлак, бошқа.

Сижн (а)— қамоқхона, зиндои.

Сипонд (ф-т)— исирин, исирининг уруғи.

Сифла (а)— паст.

Собит (а)— 1) турғун, барқарор; 2) исбот этилган, ашиқланган;
3) қутб юлдизи.

Соид (а)— биляк, қўл.

Солик (а)— ислом фалсафасида бирор оқимга мансуб, сўфиликда
бор йўналишни тан олган ва унга амал қилиувчи.

Сорар (ф-т)— 1) пиёла, май ичиладиган идиш; 2) бир пиёла май.

Субур (а)— сабр.

Сувор, сувора (ф-т)— 1) отлик; 2) мусиқий йўлларидан бирни.

Сулук (а)— 1) ислом фалсафасидаги бирор йўл, оқим; 2) гоя.

Сум, сумм (ф-т)— туёқ.

Суман, ёсуман (ф-т)— хўшбўй оқ гул.

Суроҳ, суроҳий (ф-т)— май идиши.

Сўзон (ф-т)— куйган, куйниб турган.

Сўроҳ (ф-т)— тешник.

Тааллук (а)— 1) боғланниш, тегишилиллик; 2) рўзгор тутиш, уйланниш.

Таассур (а)— тушунча, таассурот.

Тааққул (а)— ўйлаш, ақл билан муроҳаза қилиши.

Табдил (а)— алмашинниш, ўзгариш, ўзгартиш, ўзаги — бадал.

Табоқ (ф-т)— ёмон, оғир.

Таваққуф (а)— тўхталиш, кутиш.

Таваҳҳум (а)— ташвишланниш, ваҳм қилиш.

Тавил (а)— чўзилган, узун.

Тажалли (а)— кўринниш, жилваланиш; улуғворлик.

Тазаррӯз (а)— ялиниш, зорланиш.

Тазвир (ф-т)— алдов, наиранг, ҳийла.

Талх (ф-т)— аччиқ.

Талҳком (ф-т)— ҳаётн аччиқ.

Талъат (а)— кўринниш; юз, чеҳра, гўзаллик, чирой.

Тамасхур (а)— масхаралаш.

Танобона (ўз.)— ердан олиниадиган солик.

Тарёқ, таряқ (ф-т)— афюн, заҳарли дори.

Таржеҳ, таржих (а)— 1) афзалият; 2) эҳтимоллий.

Тасомеъ (а)— тинглаш; эшитиш.

Таскир (о)— эгаллаш, қўлга киритиш.

Татовил, татовул (а)— чўзилган, жуда узун; ўзаги — тавил.

Тафриқа (а)— ажралниш, сочилиш, ажралиб кетмоқ.

Тафсир (а)— изоҳ, шарҳлаш, кенг баён этиш.

- Тагыр** (а) — ўзгариш.
Таҳриқ (а) — қўзғолиш, ҳаракатга келиш.
Таҳт (а) — ост, таги.
Тобиши (ф-т) — 1) товланиш, жилваланиш, ярқираш; 2) иссиқ.
Торик (ф-т) — қоронги.
Торож (ф-т) — совуриш, барбод берниш.
Тунқатор (ўзб.) — хон амалдорларидан бирин, миршаблар бошлигин.
Турбат, туроб (а) — тупроқ.
Турра (а) — сочининг тугуни, жингалаги, соч гажаги.
Тұұма (а) — емиш, овқат, таом.
- Үрән** (а) — яланғоч.
Үсбу (ўзб.) — 1) жуда, энг; 2) кўп.
Үқбо (а) — нариги дунё, охират.
Үқул (а) — ақллар.
- Фавт** (а) — йўқолиш, ўтиш, ўлиш.
Фа йўғтал-жазо (а) — сенга яхши жазо ато қиласин!
Фано (а) — йўқ бўлиш.
Фанойи фил-вужуд (а) — ўзлигини йўқотиш, тириклигича ўзини йўқотиш.
Фанойи фил-аътам (а) — йўқотилган, жудо қилинган; тунининг аввалини қисмида йўқотилган киши.
Фано фис-сайр (а) — сайр воситасида йўқолмоқ.
Фараҳ (а) — севинч, шодлик.
Фарзона (ф-т) — доно, билимдон, мард.
Фаебири (а) — сабр қилинглар.
Фатонат (а) — зийраклик, тушуниш, ақл.
Фатҳ (а) — очиш; 2) қўлга кирнтиши.
Фашии (ф-т) — салланинг чап томондан осилиб турадиган учни.
Фигор (ф-т) — 1) яраланган; 2) азобланган.
Фитрок (ф-т) — қанжирга (эгарнинг орқа қисмида овланган қушларин илиб қўйишга мосланган қайиш).
Форин (ф-т) — 1) тешиб ўтувчи; 2) отилиб, қайнаб чиқадиган (масалан, фаввора сувлари).
Фосид (а) — бузук, ёмон, ярамас, ножӯя (хаёлга нисбатан).
Фузун, афзун (ф-т) — ортиқча, кўп.
Фусун, афсун (ф-т) — сеҳрлаш, жоду.
- Хамёза** (ф-т) — эснаш.
Хайл (а) — тўп, тўда.
Хасм (а) — ёв, душман, рақиб.
Хат, хатт (а) — 1) хат, битик; 2) гўзаллар лаблари атрофидаги билинар-билинмас тук; 3) янги чиққаи мўйлаб.
Хирад (ф-т) — ақл.
Хиргоҳ (ф-т) — чодир.

Хирқа (ф-т) — дарвешлар кийими; содда, эски кийим.

Хифта (а) — сингил ҳаракат; 2) аччинқланиш; 3) қош билан қилинадиган турли ишоралар.

Ховар (ф-т) — Шарқ.

Хор (ф-т) — тикан.

Хора; хоро (ф-т) — қаттиқ тош.

Хуэро (а) — 1) күклик, күк ранг; 2) күк ўт, майса; 3) ўсмали қош.

Хурд (ф-т) — кичик; **хурду калон** — катта-кичик.

Хутур (а) — хотирлаш.

Чакас (ўз.) — овчи қушлар учун маҳсус қўлда кўтариб юриладиган кичик қўндоқ.

Чаро (ф-т) — нега, нима учун?

Чобук (ф-т) — чаққон, тез; чобук сувор — уста чавандоз.

Шаб (ф-т) — тун, кечা.

Шабгири (ф-т) — тунда олувчи.

Шабихун (ф-т) — тунда қилинадиган ҳужум.

Шабоб (а) — ёшлик, йигитлик.

Шарар, шарор, шарора (ф-т) — учқун, алалга, ўт, чўғ.

Шармғин (ф-т) — уятли, одобли.

Шарр (а) — ёмонлик, ёмон йўл.

Шаръ (а) — шарнат.

Шаъшаша (а) — ёғду, ярқираш, ёруғлиқ, шуъла.

Шаҳбоз (ф-т) — лочин; умуман овчи қуш.

Шикеб, шикебо (ф-т) — чидам, тоқат, қаноат, сабр.

Шокир (а) — шукр қилувчи.

Шона (ф-т) — тароқ.

Шутур (ф-т) — тұя.

Шўрида (ф-т) — гаигиган, ўзини йўқотган, ҳаяжонланган.

Эҳё (а) — тирик, тирилиш.

Эҳром (а) — ҳаж маросимида боғланадиган лунги; эҳром боягламоқ — бирор ишга киришиш учун тайёрлик кўриш.

Яд (а) — қўл, яди байзо — оқ билак.

Якто (ф-т) — тенгсиз, ягона.

Ялдо (ф-т) — қишининг энг узун ва қоронғу кечаси; 22 декабрга тўрри келади.

Янзурұна (а) — кўринадиган, кўринувчи; ўзати — назар.

Яъс (а) — кўнгли чўниклик, қайғу, эзилиш, маъюслик.

Қабл (а) — олдин, илгари; қабл- анта мамот — ўлимингдан илгари.

Қадр туни (а-ўзб.) «лайлатул қадр» кечаси демак.

Қаллож, қуяллож (а) — бирор нарсанни куч билан ўзин а тортиш.

Қаллош (ф-т) — 1) ялқов; 2) бузук, беҳа॑, 3) камбағал, ҳеч нарса-
ни ва ҳеч кимни писанд қилемайдиган; 4) бепарво, беор.

Қилю қол (а) — гап-сұз.

Қиртос (а) — 1) қоғоз вараги; 2) қоғоз ғрови (социалувилилар);
3) устиға қоғоз құйыб, йұлы белгилаб әзілладиган лавҳа.

Қолу бало (а) — азал, тақдир, қисмет.

Қосид (а) — хабарчы.

Құлзум — Қызыл деңгиз (форсларда).

Құллоб (а) — 1) чанғак, қармоқ; 2) маҳбуба соңыннан үчидағы жиңи-
талақ (құнғыроқ) қа ишора.

Құмуртоқ (ұзб.) — итбалиқ.

Галтон (ф-т) — юмалоқ (дурға иисбатан); күз әшиңга ишора.

Ғули бибебон (ф-т) — саҳройи одам, одам ёввойиси.

Гуроб (ф-т) — қарға.

Ғұтақ (ф-т) — сұвда сузни.

Ҳадағ (ф-т) — иишоп.

Ҳадид (а) — тез, ўтқыр.

Ҳадиқа (а) — бөг, жашнат.

Ҳажар (а) — тош.

Ҳамнишин (ф-т) — бирға ўлтирувчи, ҳамсуҳбат.

Ҳашир (а) — қиәмат.

Ҳижоб (а) — парда.

Ҳирмон, ҳирман (а) — 1) мақрумлик; 2) жудолик; четлашиш; 3) та-
қиқланыш, рад этилиш.

Ҳожиб (а) — 1) хизматчи, қодириннан очып турғачи пар-
дадор; 2) дарвозабон, қоровул; 3) четкиң жой, қирроқ; 4) пар-
да, түснік; 5) қош.

Ҳола (ф-т) — ой ва қүёш атрофика ғәннідан аввал ҳоснл бүладысан
«қүрғон».

Ҳомун (а) — 1) текис сатх, текислик; 2) қуруқ құмлук, құриқ; дашт;
3) тоги ҳомун — кимса бормайдыган ясси тогликка ишора;
4) Мажнун кезған дашт.

Ҳосид (а) — ҳасадчи.

Ҳұбоб (ф-т) — күпик.

Ҳұвайдо (ф-т) — күрінінб турған; пайдо бүлтін.

Ҳұмо (ф-т) — афсонавий баҳт келтирувчи құш.

Ҳұмюон (ф-т) — қутлуғ қадам; 2) подшоқларга тегнили нағаса-
ларга шу сифатни құшылған. Масалан «кутубхопайи құмо-
юп» — подшоқ кутубхонасі демақдир.

Ҳұмро (а) — қызыл, қип-қизыл.

Ҳұсук (ұзб.) — озлік, етнішімовчилік, жамчылік.

Ҳұту (ұзб.) — рұзбары.

МУНДАРИЖА

Оташин шонра	3
Ғазаллар	17
Мустазод	233
Мухаммаслар	234
Таржеъбандлар	251
Таркибанд	259
Чистонлар	260
Лугат	261

На узбекском языке

УВАЙСИ
САД ДУШИ

Редактор *Ж. Алимов*
Рассом *Ш. Мухаммаджанов*
Расмилар редактори *В. Немировский*
Техн. редактори *М. Мирражабов*
Корректор *Ш. Собирова*

ИБ № 2036

Босмахонага берилди 9. 02. 83. Босишга рухсат этилди 29. 07. 83. Формати $70 \times 108\frac{1}{2}$. Босмахона қоғози № 3. Адабий гарнитура. Юқори босма. Шартли босма. л. 11, 9. Шартли крас. от. 12, 24. Нашр л. 7. 2. Тиражи 25. 000. Заказ № 877. Бажоси 65 т.

Гафур Гулом номидаги Адабиёт ва санъат нашркети.
Тошкент—700129. Навоний кўчаси, 30.

Нашриётлар, полиграфия ва китоб савдоси ишлари бўйича ЎзССР Давлат комитети Тошкент „Матбуот“ полиграфия ишлаб чиқарниш бирлашмасининг 1-босмахонаси. 700002. Тошкент, Ҳамза кўчаси, 21.